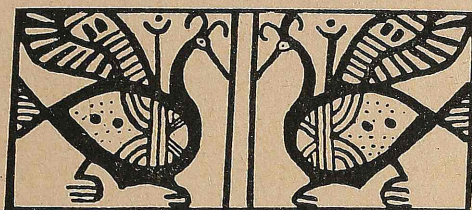

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

19

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

Υπεύθυνος εκδότης : ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ
Λήδρας 114, Λευκωσία.

Έτησία συνδρομή £ 1,250 μίλς

Έτησία συνδρομή εξωτερικού £ 1,500 μίλς

Τιμή τεύχους £ 0,125 μίλς

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται. Κλισὲ καὶ φωτογραφίες ἐπιστρέφονται.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΠΕΡΝΑΡΗ: Τοῦ ἀγώνα (ποιήματα)	σ. 273
Α. ΣΑΒΒΙΔΗ: Ὁ ἀντάρτης (γλυπτό)	275
ΦΡ. ΒΡΑΧΑ: Ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ — Ἑλληνικὸς κανόνας (σημείωμα)	276
Φ. ΣΤΑΥΡΙΔΗ: Ἀνθρώπινο (ποίημα)	277
Λ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ—ΚΑΡΑΒΙΑ: Τὸ ταξίδι (διήγημα)	278
Ε. ΠΑΝΑΓΗ: Μνήμες στὴ νύχτα (ποίημα)	280
Π. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ἀσκλάβωτες ψυχῆς (ποίημα)	284

ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ: δρος Κ. Σπυριδάκι: Δικαιώματα καὶ καθήκοντα ἐντὸς τῆς νέας Κυπριακῆς Πολιτείας — Στεφ. Κωνσταντινίδης: Συνέντευξη μὲ τὸν κορυφαῖο νεο-ἑλληνα στοχαστὴ καὶ διανοούμενο, αισθητικὸν κ. Εὐάγγελον Παπανοῦτσον — Κ. Χρυσάνθη: Ἡ πρώτη τοῦ Ἀπρίλη 1955 — Ἀ. Λοῆ: Ἡ ἀνάγκη καὶ τὰ προβλήματα ταξινομήσεως εἰς τὰς βιβλιοθήκας — ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ — Κ. Χρυσάνθη: Λ. Πιραντέλλο «Ἡ ἡδονὴ τῆς τιμότητος» — ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ — Κ. Χρυσάνθη: Σπ. Παπαγεωργίου «Ἀρχεῖον τῶν παρανόμων Ἐγγράφων τοῦ Κυπριακοῦ Ἀγῶνος 1955—59», Ν. Κληρίδης: Β. Bouvier «Δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ χειρόγραφο τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων» — ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ — Στ. Κωνσταντινίδης: Πνεῦμα καὶ τέχνη στὴν Ἀθήνα — Κ. Χρυσάνθη: Γρηγόρης Αἰξεντίου (θεατρικό).

Πνευματική Κύπρος

Πνευματική Όμάδα : ΦΡ. ΒΡΑΧΑΣ, Κ. ΜΟΝΤΗΣ, Τ. ΦΥΛΑΚΤΟΥ,
Α. ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΗΣ, Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ
Γραμματέας : ΚΥΠΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΧΡΟΝΙΑ Β΄.

ΑΠΡΙΛΗΣ 1962

ΑΡ. 19

ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ

I

Ξέσπασε ἡ θύελλα.
Κελαηδοῦν τὰ βράχια κ' οἱ νεροσυρμῆς
καὶ τὰ ποτάμια τῶν αἱμάτων.
Παντιέρες τὰ πεῦκα καὶ τὰ ἔλατα
ἀνακρούουν μὲ τὸ πλατάγισμα τῶν κλώνων τους
τὸ νικητήριο παιᾶνα.
Οἱ σκλάβοι τῶν κατέργων
στὸν ἴδρωτά τους πνίξανε τὸ μαστιγοφόρο δυνάστη,
κ' ἔτσι, πνιγμένο τώρα,
τὸν δέρνουν οἱ κελαηδισμοὶ τῆς θύελλας ποῦ μυκᾶται.

II

Οἱ πεθαμένες ὁμορφιῆς
παλικαριῶν καὶ κορασίδων,
ποῦ γεύτηκαν τὸ θάνατο
πρὶν νὰ χαροῦνε τὴ ζωὴ καὶ τὸν ἔρωτα,
καλοῦν μὲ τὴ σειρά τους τὶς Ἑριννύες.
Οἱ πεθαμένες ὁμορφιῆς
γονιμοποιοῦν τὸ σπέρμα τῆς λευτεριάς
στὰ λαγόνια τῆς πατρικῆς μας γῆς.
Οἱ πεθαμένες ὁμορφιῆς
γονιμοποιοῦν τὸ σπέρμα τοῦ γδικιωμοῦ
στὶς ψυχῆς τῶν δυναστευμένων.

III

Ἡ πόρνη Δαλιδὰ κουτσούρευε τὴ δύναμη τοῦ Κριτῆ,
μὰ μιὰ τρίχα τῆς ξέφυγε κι ἀντρειώθηκε
καὶ τύλιξε τὰ ὑποστηλώματα τοῦ ναοῦ τῆς εἰδωλολατρίας
καὶ γκρέμισε μὲ πάταγο τὴ στέγη τῆς προδοσίας.
Ἡ πόρνη Δαλιδὰ ξεπνεμένη ζητᾷ ἔλεος,
μὰ εἶναι ἀνωφέλετο
μιὰ καὶ τυλίχτηκε τὴν καταφρόνια.

IV

Ἐμεινε μετέωρο στὰ χεῖλη τοῦ Ἰούδα
 τὸ φιλι μὲ τὴ στιφὴ γέψη.
 Ζητᾶ τώρα σκοινὶ
 νὰ κρεμαστῆ,
 μὰ ποιὸς τοῦ δίνει
 γιὰ νὰ τὸν λυτρώσῃ;
 Ποινὴ του νὰ ζῆ μὲ τὸ μετέωρο φιλι στὰ χεῖλη του,
 πὸν θὰ φαρμακώνη ὀλοένα τὴ ζωὴ του.

V

Κορίτσι δεκαεφτάχρονο,
 ποῦ βρῆκες τόση πνοὴ στ' ἀμέστωτά σου στήθια;
 Κορίτσι δεκαεφτάχρονο,
 ποιδ σπασμὸ ἡδονῆς σοῦ πρόσφεραν τὰ μπρὲν - γκανς
 κ' ἔθρεψες στὴν παρθενικὴ σου μήτρα
 τὸ ἔμβρυο τῆς λευτεριᾶς;
 Πῶς τὰ λαγόνια σου, κορίτσι δεκαεφτάχρονο,
 βάσταξαν τίς βαριὲς ὠδίνες τῆς κύησης
 χιλιόχρονου ἐνὸς πλάσματος τοῦ ὄνειρου;

VI

Μᾶς ρωτᾶνε γιὰτὶ ξεσηκωθήκαμε,
 γιὰτὶ πολεμήσαμε;
 Γιὰ τὶ ἄλλο, παρὰ γιὰ τὸ μεγάλο μας ἔρωτα,
 τὸν ἔρωτα τῆς ἀνθρωπιᾶς,
 πὸν μᾶς ἔκαιε τὰ στήθια;
 Μᾶς κυτοῦν ἔκπληκτοι
 καὶ δὲν ἔχουν ἄδικο·
 πῶς νὰ μᾶς νοιώσουν αὐτοί,
 πὸν ἔχουν, ἀντὶ γιὰ αἷμα,
 πετρέλαια τοῦ Κουβέιτ στὶς ἀρτηρίες τους;

Α. ΠΕΡΝΑΡΗΣ

Ἄνδρῆα Σαββίδη: Ὁ ἀντάρτης (γλυπτό).

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η ΨΥΧΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ - ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ

Τις προάλλες κάποια συγκέντρωση σ' ένα χωριό που τιμούσε πονηγυρικά τη Γιορτή των Γραμμάτων. Καλοντυμένοι είχαν μαζευτεί οι άνθρωποι — μεγάλοι και μικροί, άνδρες και γυναίκες — άκουσαν τὸ Δάσκαλο πὸν μὲ συγκίνηση μίλησε γιὰ τὴν εὐεργετικὴ - ἀναπλαστικὴ ἐπίδραση πὸν ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία ἀσκήσε καὶ ἀσχεὶ ἐπάνω στὶς συνειδήσεις, δάκρυσαν ἀπὸ περηφάνεια γιὰ τὴν ξεχωριστὴ ἀξία τῆς ἐθνικῆς τους παραδόσης, εἶπαν ὅλοι μαζὺ τὸν ἴμνο τῆς Λευτεριάς, καὶ διαλύθηκαν... Προσωρινά, ὅμως, μόνο· γιὰτί, σὲ λίγο, ἦταν νὰ ξανασμίξουν γιὰ νὰ φιλέψουν τοὺς ἐπισήμους ξένους τους. Καὶ τότε, σὲ μιὰ ἀπλὴ καὶ νοικοκυρεμένη αἴθουσα, πὸν ἔλαμπε ἀπὸ καθαριότητα καὶ φῶς, ξετυλίχτηκε μιὰ τυπικὴ σκητὴ ἐλληνικοῦ συμποσίου, ὅπου ἡ ἔξυπνη κουβέντα, ἡ ζωηρὴ συζήτηση, ὁ καημὸς τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τὸ πάθος τοῦ χοροῦ συναγωνίζονταν ἀδιάκοπα καὶ λεβέντικα. Τὰ πάντα — καὶ σὰν θέμα, καὶ σὰν μορφή καὶ σὰν τρόπος — δὲν ἔλεγαν παρὰ γιὰ τὴν ἐθνικὴ ἀλήθεια πὸν ἔκρυσαν μέσα τους οἱ ἄνθρωποι, κ' ἀκόμα γιὰ τὸν καημὸ τους ν' ἀνέθουν καὶ ν' ἀνεβάσουν τὸν τόπο τους — ἔτσι, γιὰ νὰ καταστοῦν ἄξιοι τῆς Ἱστορίας τους καὶ νὰ καταξιώσουν τὰ περρωμένα πὸν τοὺς ἔχει κληροδοτήσει. Κοιτοῦσαν ἀκατάπαυστα τοὺς ξένους μὲ ἰκανοποίηση καὶ χαίρονταν τὴν εὐκαιρία σὰν προνόμιο. Πὸν νάξεραν πὸς τὸ προνόμιο δὲν ἀνῆκε, οὐσιαστικά, σ' αὐτοὺς, μὰ στοὺς ξένους!

Παρακολουθοῦσεν ἕνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς τὶς ἐκδηλώσεις τῶν χωριανῶν σιωπηλά — γεμάτος ἀπὸ μελαγχολία. Ἴσως γιὰτί ἀναλογιζόταν πὸς ἡ σοφία του κ' ἡ πίστη του μπόρε σ' ὅ,τι ἀντίκρυζε ἦταν μιὰ ὑπόθεση τεχνητὴ πὸν χρόνια πάσχιζε νὰ στηρίξει ἀπάνω σὲ θεωρίες, συχνὰ ἐπισφαλεῖς. Στοχαζόταν τὴν παράδοση σὰν μιὰ δυσκόλη καὶ ἀπαστη ἰδέα· κ' ἔδῳ τὴν ἔβλεπε σὰν ζωντανή, ζεστὴ πραγματικότητα. Ζούσε πάντα μὲ τὸ ἄγχος τοῦ κινδύνου γιὰ ξεστράτισμα κ' ὀλισθηρὲς παρεκκλίσεις. Κι' ἔδῳ ζούσε τὴ θεαυότητα γιὰ πορεία φυσικὴ κ' ἀσφαλὴ. Μάταια ἀναζητοῦσε, καιρό, τὰ ἰδανικά πὸν θὰ μπορούσαν ν' ἀποκαταστήσουν — πάνω ἀπὸ πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἰδιοτροπίες — τὴν ἐνότητα τοῦ λαοῦ· κ' ἔδῳ διαπίστωνε μιὰ ἔντονη παρουσία ἀπὸ δεδομένα κ' ἀπὸ σκοποὺς πὸν θὰ μπορούσαν νὰ πληρώσουν τὸ ὅποιο κενὸ καὶ νὰ γεφυρώσουν τὸ χάσμα.

Τὴν ὥρα πὸν ἔφυγε, κάποιος, πὸν τολμηρὸς τὸν πλησίασε γιὰ νὰ τοῦ ἀπαιτήσει:

— Πρέπει νὰ μᾶς ξαναρθῆτε. Καὶ θὰ ἰδῆτε δὲν ξέρομε μονάχα ἀπὸ γλέντι, μὰ ἔχομε καὶ σχέδια πολλὰ: νὰ μαζευόμαστε καὶ νὰ συζητοῦμε γιὰ πράγματα πὸν μορφώνουν τοὺς ἀληθινοὺς Ἑλληνες, νὰ οργανώσωμεν ἕνα Κέντρο γιὰ τὰ παιδιά μας γιὰ νὰ τὰ παρακολουθοῦμε καὶ νὰ τὰ βοηθοῦμε, νὰ δημιουργήσωμε μιὰ ἐλληνικὴ βιβλιοθήκη πὸν νὰ μᾶς διδάξει ὅλους γιὰ τὴ δόξα τῆς πατρίδας μας καὶ γιὰ τὸ ἐλληνικὸ μας χρέος, νὰ φτιάξωμε ἀνώτερο σχολεῖο... Τί θὰ καταφέρωμε δὲν ξέρω. Ἐκεῖνο πὸν ξέρω εἶναι πὸν τὸ θέλωμε κ' ἀγωνιζόμαστε νὰ τὸ κερδίσωμε!

Κι' ὁ σιωπηλὸς ξένος:

— Ναι, θὰ ξαναρθοῦμε, γιὰτί, σὰς βεβαιώνωμε, μᾶς χρειάζεται.

Κι' ἔφυγε...

Καὶ τώρα, δανεῖζομαι τοὺς διαλογισμοὺς τοῦ σιωπηλοῦ ξένου γιὰ νὰ μεταφέρω ἐδῳ ἕνα χρῆσιμο πνευματικὸ μήνυμα: Πὸς εἶναι μάταιη ἡ ὅποια ἀναμορφωτικὴ προσπάθεια, ὅσο φωτισμένη κ' ὅσο καλοπροαίρετη, δίχως τὴ θεμελίωση τῆς πίστες πὸν τὴν πυρώνει ἀπάνω στὴν ἀλήθεια τῆς λαϊκῆς ψυχῆς. Καλὲς οἱ σκέψεις πὸν ἐξασφαλίζει ἡ μόνωση τοῦ γραφείου κ' ἡ προσφορὰ τῆς βιβλιοθήκης. Μὰ ἡ λαϊκὴ ψυχὴ εἶναι τὸ πὸ ἀληθινὸ βιβλίον πὸν μπορεὶ κανεὶς νὰ χαρῆ. Ὅταν βρεθῆς μπροστὰ τῆς, πρόσωπο μὲ πρόσωπο, σὲ καταλαμβάνει δέος — γιὰτί δοκιμάζεις τὴν μικρὴ γεύση τοῦ πὸσα δὲν ξέρεις, καὶ συναισθάνεσαι πὸς τὰ ὅσα χρωστᾶς συνιστοῦν τεράστια ὀφειλή. Ὅφειλὴ ἔναντι τοῦ ἑαυτοῦ σου πὸν πρέπει ν' ἀποκτήσῃ ρίξεις στέρεες, μὰ κ' ὀφειλὴ ἔναντι τοῦ λαοῦ πὸν ἔχεις ὑποχρέωση νὰ βοηθήσῃς νὰ μεταβάλῃ τὸν αὐθορμητισμὸ του σὲ βίωμα συνειδητὰ καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ δεδομένα τῆς παραδόσης πὸν ζεὶ δίχως πάντα νὰ τὴν ἀναγνωρίξῃ σὲ ἀποσαφηνισμένο κανὸν προκοπῆς. Νὰ τοῦ δώσῃς ν' ἀντιληφθῆ πὸς ἡ Ἑλλάδα πὸν ἀναζητεῖ γιὰ νὰ ὀρθώσῃ λάβαρο ἀρετῆς εἶναι ὅ,τι λαχταρίζει σὰν ἀρχοντιά καὶ σὰν μεγαλεῖο μέσα του.

Γιὰτί, ἐπιτέλους, τί εἶναι Ἑλλάδα; Λέει ὁ Κακριδῆς σὲ μιὰ μελέτη του γιὰ κάποιο πνευματικὸ ἀδελφὸ του: «Κυριαρχία τῆς ψυχῆς πάνω στοῦ σώμα· ἀγῶνας ἀδιάκοπος νὰ μετατρέψῃς τὴν ἴλη σὲ πνευμά· χαρούμενη προσφορὰ τῆς ζωῆς γιὰ τὴν ἰδέα· μεταστρόφη τῆς ἀνάγκης σὲ ἐκούσια παρμένη ἀπόφαση· ἀγῶνας δίχως ἔλπιδα, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ σωθῆ ἡ ἀξιοπορέπεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀγῶνα — ἂν ἐγύρευε κανεὶς νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ἠθικὴ προσφορὰ τῆς Ἑλλάδος μέσα στοὺς αἰῶνες τῆς ἱστορίας, ποιοὺς ἄλ-

λους χαρακτηρισμούς πὸ εὔστοχος θὰ μπορούσε νὰ βρῆ;» Ἀλλά, νὰ τὸ προσθέσωμε, κ' ἂν ἐγύρευε κανεὶς νὰ δώσῃ τὴν εἰκόνα τῆς λαϊκῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς αὐτοῦ τοῦ νησιοῦ τί ἄλλο μπορούσε νὰ πῆ; Ἡ ἀντοχὴ τῆς συνείδησης πὸ νίκησε τὸ χρόνον καὶ σὴ σκλαβιά, ὁ καημὸς πὸ κράτησε ὀρθὰ τὰ ἰδανικά πάνω ἀπὸ τὴ μίξερια τῆς καθημερινότητος, ἡ πρόσφατη χαρούμενη ἀποδοχὴ τῆς θυσίας γιὰ τὴ λευτεριά, ἡ πεισιωμένη συγκράτηση μπρὸς στὶς ἀντιξοότητες, τὰ φτερωμένα ὄνειρα πὸ ὄλο καὶ ἀναμοχλεύουν τὸ σήμερον γιὰ νὰ παρασκευάσουν τὸ Αὔριο, ἡ ἀνειρήνευτη πάλη πὸ γνυιάζεται περισσότερο γιὰ τὴ συνέπειά της παρὰ γιὰ τὴν ἔκβασή της (θυμηθῆτε καὶ τὸν συνομιλητὴ στοῦ χωριό: Τί θὰ καταφέρωμε δὲν ξέρω· ἐκεῖνο πὸ τὸ θέλωμε κ' ἀγωνιζόμαστε νὰ τὸ κερδίσωμε) εἶναι οἱ πολυτιμες ψηφίδες πὸ συγκροτοῦν τὴν ἀλήθεια, καὶ τὴν οὐσία τῆς Κύπρου, πὸ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ἄλλη ἀπ' αὐτὴν πὸ ὁ ξεχωριστὸς Δάσκαλος χαρακτηρίζει, εἶδαμε, σὰν Ἑλλάδα. Γιατὶ καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ ἐκεῖνο πὸ βαθαίνει δὲν εἶναι παρὰ ὁ καημὸς γιὰ τὸν Ἄνθρωπον, πὸ τρέφει διαρκῶς ὁ βαθὺς πόνος, πὸ συμπύκνωσε τὴν ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ τόπου ἢ πολυαίωνῃ ἱστορία του.

Χρόος μας, λοιπόν, νὰ σκύρωμε στοχαστικά πάνω ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀλήθεια, νὰ τὴν ξεκαθαρίσωμε καί, ὅσοι ἔχομε συνείδηση ἐθνικῆς καὶ πνευματικῆς εὐθύνης, νὰ τὴν ξαναδώσωμε πίσω σὰν τρόπο ζωῆς καὶ σὰν παιδεία. Μὲ τὴ συναίσθηση ὅτι ἐκεῖνο πὸ ἔχει σημασία δὲν εἶναι ὅ,τι νομίζει πὸς ξέρει κανεὶς, μὰ ὅ,τι μὲ ἀγάπη πασχίζει καὶ μπορεῖ νὰ προσφέρει.

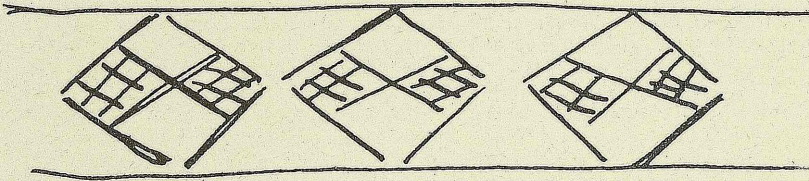
Θὰ βρεθοῦν μερικοὶ πὸ πιθανὸν νὰ ὑποστηρίξουν πὸς ὄλα αὐτὰ εἶναι χίμαιρες καὶ συντηρητισμοὶ πὸν ξεπέρασαν οἱ καιροὶ μας καὶ πὸν ἀναστέλλουν τὴν πορεία πρὸς τὴν «πρόοδο» καὶ τὶς «καινούργιες» ἰδέες. Δικαίωμά τους νὰ τὸ ὑποστηρίξουν. Ἀρκεῖ καὶ περισσεύει ἡ διαπίστωση πὸν χάρισεν ἡ προχθεσινὴ συγκέντρωση τοῦ χωριό — κ' ἀκόμα τὸ γράμμα κάποιου ἀνήσυχου κὶ αἰσθαντικοῦ νεαροῦ δασκάλου πὸν ἡ καλὴ τύχη τὸν ἔφερε νὰ ὑπηρετῆ τὴ δική του μικρὴ κοινότητα: «Στέκομαι ἐδῶ καὶ παλαιῶ· ἀντῶ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, πλάθω μέσα μου τὴν Ἑλλάδα καὶ φωτίζω. Πολεμῶ νὰ πικνώσουν στο περιφρονημένο χωριό μου οἱ δυνατὲς συνειδήσεις σὰν ψηλά καὶ περήφανα κυπαρίσια». Καί, τέλος, ἀσφαλῶς ἀρκεῖ καὶ περισσεύει προχθεσινὸ μῆνυμα τοῦ κατ' ἔξοχὴν Δασκάλου καὶ Παιδευτῆ, τοῦ Γιάννη Κακριδῆ, πὸν ἤλθε σὰν ἀπόκριση σ' ἐπούτην ἐδῶ τὴν ταπεινὴ φροντίδα: «Ὁ Θεὸς νὰ δίνη δύναμη σ' ὄλες τὶς πνευματικὲς δυνάμεις τοῦ νησιοῦ μας, γιὰ νὰ κρατήσετε τὴν Ἑλλάδα ψηλά· γιατί ἡ Ἑλλάδα ἀνάγκη καὶ σὲ σᾶς...».

Ἀλήθεια, ἀνάγκη πρώτη ἢ Ἑλλάδα γιὰ ὄλους μας!

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ

Ἐχετε δίκιο· θὰ νικήσῃ τέλος ἢ σιωπὴ
καὶ πρέπει κάτι ν' ἀντιτάξωμε στὴ ματαιότητα
τῆς παρουσίας μας. Ἀφήστε μου ἓνα ποίημα
νὰ σκεπάσω τὴ λευκὴ σελίδα πὸν περισσεύει!

ΦΟΙΒΟΣ ΣΤ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ

(διήγημα)

Ἵνειρευόταν πάντα ἕνα ταξίδι. Κρατώντας μιά τόση δά μικρὴ βαλίτσα, θὰ ἔμπαινε σ' ἕνα τραῖνο νυχτερινό. Ἐξω, κανεὶς νὰ τῆς καθυστερήσει τὴ χαρὰ μὲ συγκινημένους ἀποχαιρετισμούς. Θὰ περιμενε ὀρθὴ μπρῶς στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο τὸ σφύριγμα γιὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ ὄνειρου. Τὰ τηλεγραφοῦξυλα θὰ φευγαν τότε μπρῶς τὰ πίσω, καὶ στὸ καθ' ἕνα τους θὰ κρέμαγε μιά τῆς ἔγνοια, ἕνα «πρόκει», ἕνα «μή». Περνώντας τὰ σύνορα, δὲ θὰ ἔχε μείνει πάνω τῆς βάρους κανένα. Ἐτσι καινούργια, ἐντελῶς καινούργια, θὰ εἰσερχόταν στὸ χῶρο, ποὺ δὲν ἔλεγε ν' ἀποφασίσει τ' ὄνομά του — Σέντρολ Στέισον. Γιὰ ντὲ Λυών, Μύνχεν-χάουπμπάνχοφ. Ἄφησε τὰ ὀνόματα νὰ ἐπιμένουν στὸ μυαλό τῆς, ὥσπου νὰ τὰ διαδεχτοῦν ἄλλα καὶ ἄλλα, σὰν σκοποὶ ἀπὸ τραγοῦδι τῆς μόδας. Ἄφηνε τὸ καθ' ἕνα τους νὰ στροβιλίζεται μέσα τῆς ὅσο καιρὸ τοῦ χρειάζόταν γιὰ νὰ σκληρῆναι καὶ νὰ πάρει τὴν τελειωτικὴ, σφαιρικὴ του μορφή, καθὼς τὰ πυρακτωμένα κομμάτια τοῦ ἥλιου ὅσο νὰ γίνουν ψυχροὶ πλανῆτες.

Σιγὰ σιγὰ τόσο κρυσταλωθῆκαν ὅλα μέσα τῆς, ποὺ δὲν ἔμοιαζαν μὲ τίποτ' ἄλλο ἀπ' τὴν ἴδια τῆς τὴ σκέψη. Ἐκπληκτὴ φτερούγιζε τὰ μάτια περνώντας τὸ τελευταῖο φυλάκιο (δὲν μπορούσε νὰ ναι αὐτό!) καὶ τὰ πρόσωπα στὸ πρῶτο ξένο τελωνεῖο (τόσο γνωστά, σὰν ἐπανάληψη, σὰ συνέχεια!) Ὅστερα οἱ πόλεις... Ἐμεινε μὲ τὴν ἀνομολόγητὴ ἐντύπωση μιᾶς ἀπάτης (δὲν ἦταν αὐτές, δὲν ἦταν!).

Ὅταν γύρισε, οἱ φίλοι τῆ ρωτοῦσαν γιὰ τίς ἐντυπώσεις τῆς.

—Ἐὐὸν πιά, ποὺ τόσο τό ἄγελες πάντα νὰ ταξιδεύεις! Φαντάζομαι...

Καὶ φαντάζονταν τὰ τοπία σχεδὸν ὅπως πραγματικὰ ἦταν, συχνὰ μάλιστα ἀκριβέστερα ἀπὸ κείνη τὴν ἴδια.

—Πές μας γιὰ τὰ ὑπαίθρια βιβλιοπωλεῖα στὶς ὄχθες τοῦ Σηκουάνα. Καὶ γιὰ τ' ἀτέλειωτα τοῦνελ πάνω στὶς Ἄλπεις, μὲ τὴν ἡμίχλη νὰ σπάει κάθε τόσο δῶ κα κει ἴσα γιὰ νὰ ξεχωρίσεις ἕνα ἐντελθαῖς. Καὶ γιὰ τὸ Μπίγκ Μπὲν — τεράστιο, ἔ;

Ἐκείνη κοίταγε καταφατικὰ τὸ κεφάλι πολλὲς φορές, καὶ ὅστερα μισόκλεινε τὰ μάτια καὶ ἀποξεχνόταν.

—Καταλαβαίνουμε, σηκώνονταν νὰ φύγουν οἱ φίλοι. Κουρασμένη.

Σὰν ἔμεινε μόνη πάσχιζε μ' ἀπόγνωση νὰ ξαναβρεῖ τ' ὄνειρο τοῦ ταξιδιου τῆς. Πῶς τὸ ἔχε σκεφτεῖ; Μὲ τί χρώματα τὸ ἔχε στολίσει; Στὴν ἀρχὴ κατάφευγε νὰ τὸ ξαναφέρει στὸ μυαλό τῆς, εὐθραυστο καὶ ἀκίνητο, σὰν ἀνάμνηση νεκρῶν προσώπων ποὺ ἀργὰ βουλιάζον ὅλο καὶ πιὸ βαθειὰ κάτω ἀπ' τὸ βῆρος τῆς ἀπουσίας τους καὶ τέλος χάνονταν. Ἦρθε μιά στιγμή ποὺ δὲν εἶχε πιά μείνει τίποτα. Τίποτα, ἐχτὸς ἀπὸ τὸ ζωτικὸ τῆς χῶρο, παραγκωνισμένον ἀπ' τ' ὄνειρο, ἀγνωστὸ τῆς — πές —, καὶ κείνη μέσα του πουλι ποὺ τὸ ταξίδεψαν πάνω ἀπὸ φοβερὲς κλιματικὲς ἐναλλαγές ὡς τὸ μακρυνὸ τοῦτο τόπο (τὴν ἴδια τῆς τὴν πατρίδα, τί ἀστεῖο!)

—Τὰ καρᾶθια σου βουλιάζανε; πείραξε ἡ συντροφιά.

—Κι ἄλλος πάλι:

—Ἀπωλέστη καρδιά εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐκείνη δὲ γελοῦσε, δὲ θύμωνε. Ὅσπου βαρῆθηκαν πιά, καὶ τὴν ἄφησαν στὴ γωνιά τῆς.

—Ἄν θέλεις, ἔλα μαζί μας τὴν Κυριακὴ.

Φοβόταν νὰ συναντήσῃ τὸν ἑαυτὸ τῆς κατὰ μόνας. Πήγαινε.

* * *

Ὅλο τὸ δρόμο γυρνώντας, προσπαθοῦσε νὰ θυμηθεῖ τί ἔλεγε. Δὲν εἶχε προσέξει τίς λέξεις του, οὔτε κὰν τὸ νόημά τους. Μονάχα μιά ταξιδιάρικη αἰσθησι πέρναγε πάνω τῆς.

—Ποιὸς ἦταν ἐκεῖνος ὁ ξανθός;

—Σὲ καλὸ σου ἀπόρησε ἡ Εὐά. Ἀφοῦ σ' τὸν σύστησαν. Ὁ Μανώλης, φίλος τοῦ Τέλη.

Καινούργιοφερμένος, ποιὸς ξέρει ἀπὸ ποῦ. Δὲ θέλησε νὰ ρωτήσῃ, μὴ λιγοστέψῃ τὴν περιέργεια καὶ τὴν ἀνυπομονησία τῆς ἄλλης Κυριακῆς.

Πῆγε ἀπ' τοὺς πρώτους.

—Ὅμορφιές σήμερα, παρατήρησαν δυὸ τρεῖς.

Δὲν τοὺς ἔδωσε σημασία. Κάθησε παρόμερα καὶ περιμένε νὰ ρθεῖ. (Τὴ φωνὴ του πιότερο περιμένε).

Εἶπε νὰ προσέξει τὰ λόγια του, νὰ τὰ θυμᾶται μετὰ, ὅμως αὐτὰ ἦταν γέφυρες ἀπ' ὅπου πέρναγε, καρᾶθια ποὺ μ' αὐτὰ ταξίδευε. Τὴ χῶρα ἀναρωτιόταν νὰ βρεῖ, ποῖα νὰ ἔταν;

—Για ποῖο μέρος μιλοῦσε; σκέφτηκε νὰ ρωτήσῃ τὴν Εῦα στὴν ἐπιστροφή. Μὰ πάλι θὰ τὴν κορόϊδευε:

—Σὲ καλὸ σου, δὲν τ' ἄκουσες;

Τὴν ἄλλη φορὰ διάλεξε θέση πὸ κοντὰ του. Τὸν κατασκόπευσε ἀνάμεσα στὶς κινήσεις καὶ στὰ γέλια τῶν ἄλλων. Τοῦτο τὸ ἠλιοψημένο χρῶμα, νότιας χώρας, καὶ τ' ἄπεφθα ξανθὰ μαλλιά, βορινῆς. Ἐπὶ ποῦ ἐρχότανε;

Ἐτυχε νὰ μείνει μόνη δίπλα του. Ἐξασημένει.

—Θέλεις; τῆς ἄπλωσε τὸ πακέτο του.

Ἐκείνη δὲ τὸ εἶδε.

—Θέλω, εἶπε. Ἐμείνε ἀκίνητη.

Περίμενε λίγο, παραξενεμένος, ὕστερα τὸ κλεισε καὶ τὸ ἀπόθεσε δίπλα του.

—Θέλεις τί; ρώτησε ἀπαλά.

—Νὰ δῶ ὅλους τοὺς τόπους ποὺ ἔχεις δεῖ. Αὐτὸς ξαφνιαστικῶς, κατόπι χαμογέλασε.

—Σύμφωνοι!

—Ἀλήθεια; ἄνοιξε διάπλατα τὰ μάτια.

—Ἀλήθεια.

—Πότε;

—Ἀπὸ τοῦτο κι' ὅλας τὸ βράδυ.

Ἐφυγαν μαζύ. Στὸ πεζοδρόμιο τῆς ἔδειξε ἓνα σκυλὶ μ' ἓνα μεγάλο κόκκαλο στὸ στόμα.

—Ποῦ λές νὰ κάθεται;

—Ἐξέω 'γώ;

—Ἐλα νὰ τὸ πάρουμε ἀπὸ πίσω.

Τὸ σκυλὶ κούτσαινε λίγο. Μιὰ δυὸ φορὲς σταμάτησε, ἀκούμησε τὸ κόκκαλο κατὰ γῆς καὶ τοὺς κοίταξε. Λίγα τετράγωνα πὸ πέρα,

τρύπωσε ἀνάμεσα ἀπ' τὰ κάγκελα ἐνὸς κήπου.

—Δεχομάστε συγχαρητήρια γιὰ τὴν ἀστυνομικὴ μας δεινότητα, ἀνάγγειλε κεινὸς σ' ἓνα ἀδιάφορο περαστικό.

Γελάσανε.

Πέρασαν μπρὸς ἀπὸ μιὰν ἐκκλησιὰ καὶ, δοκιμάζοντας, βρῆκαν τὴν πόρτα κλειδωμένη.

—Δὲν ἔχουμε διαβατήριο γι' αὐτὴ τὴ χώρα, θλίφτηκε κεινὸς. Τί νὰ γίνει; Αὔριο!

Σκαρφάλωσαν ἀπὸ λαξευτὰ σκαλοπάτια σ' ἓνα λόφο μὲ πλῆθος μικρὰ σπιτάκια.

—Τί 'ναι ἐκεῖνα τὰ κόκκινα φῶτα πέρα κεῖ;

—Τὸ ἀεροδρόμιο.

—Καὶ τ' ἄλλα, τὰ ξεμοναχιασμένα;

—Πρέπει — γιὰ στάσου, ναί — πρέπει νὰ ναι καράβια.

* * *

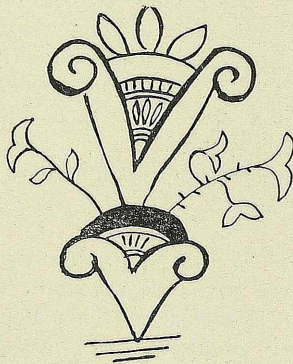
Τὴν ἄλλη Κυριακὴ, τοὺς ἔλεγε γιὰ κάτι γειτονιὲς ὅπου ὅλοι κοιμοῦνται μὲ τὸ σούρουπο, καὶ φῶς ἀνάβουν μονάχα τὴν ἀγῆ, νὰ ἐτοιμαστοῦν οἱ ἄντρες γιὰ τὶς δουλειὲς τους.

Καὶ γιὰ ἓνα ποτάμι, ὅπου μπορεῖς νὰ κατεβεῖς νὰ περπατήσεις στὴν κοίτη του, μὰ σὰν ἀγριέψει, παρασέρνει καὶ ξεριζώνει ὅ,τι βρεθεῖ μπροστά του. Ἐνας θυμὸς σπάνιος, μὰ τόσος ξαφνικός, ποὺ δὲν προλαβαίνεις νὰ τοῦ ξεφύγεις, ἂν βρεθεῖς ἐκεῖ.

Καὶ γιὰ μιὰ ξέσκεπη, ψαράδικη ταβέρνα...

—Δόξα τῷ Θεῷ ποὺ ἄνοιξες ἐπὶ τέλος τὸ στόμα σου, χαμογελοῦσαν τὰ παιδιὰ. Ἐμεῖς πὰ θαρροῦσαμε ὅτι ποτὲ δὲ θὰ μᾶςμίλαγες γιὰ τὸ ταξίδι σου.

ΛΕΙΑ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ—ΚΑΡΑΒΙΑ

ΜΝΗΜΕΣ ΣΤΗ ΝΥΚΤΑ

«Πέρασε ή μόρα» είπες και διάβηκες από δίπλα μου
 όπως μια σταγόνα βροχής απ' τὸ παρεθύρι τῆς άνοιξης.

Μά είναι πάντα ένας έπίλογος πίσω από μάν ιστορία
 είναι πάντα ένα φύλλο χλωμό στο ξωπόρτι τοῦ φθινόπωρου
 είναι πάντα ένα δακρυσμένο μικρό παραμύθι
 πίσω από μια πόρτα που κλείνεται για να μη ξανανοιχθῆ.

—Θά βγοῦμε, λοιπόν, για τὸν πρώτο μας περίπατο; ρώτησα
 μὰ ἐσὸν σιωπώντας έπαιρνες ν' ανακατώνης τὰ χρώματα.
 Φαινόταν άχνά απ' τὸ παρεθύρι τῆς τάξης ή πρόσση τῆς πρωτεύουσας
 λέω θὰ ξεμύτισαν κι όλες οί πρώτοι λαλέδες στους λόφους
 κι ή άχνα απ' τῆ διψασμένη γῆς θὰ σκορπίζεται τρίγυρα.
 Μόσχισε ὁ τόπος λουλουδιές, παράξενο, αλήθεια
 έτσι ξαφνικά να περνᾶς από τῆ μια κατάσταση στην άλλη
 όπως πηδάει ένα γελιδόνι απ' τὸ σῦμα τοῦ δρόμου μας στ' άλλο.

—'Ακοῦς τὸ κουδούνι; Σὰ να κτυπή μια πένθιμη καμπάνα
 είπες. Τὸ χέρι σου πέρασε πάνω από μια τούφα μαλλιών
 κι έμεινε μια πινελιά κίτρινη γραμμένη στο μέτωπό σου
 όπως μια πινελιά βιολεττί στὰ σύννεφα στή μεριά τῆς δύσης.
 Χαμογέλασες κι ήταν σαν να σηκώθηκε ὁ πατέρας με δυὸ δεκανίκια
 να περπατήσει μες τους στενοὺς διαδρόμους τοῦ σπιτιοῦ μας.
 Χαμογέλασες. Κι ήταν σαν ν' άπλώσαμε τὰ δέκα μας δάκτυλα
 να κτυπήσουμε χαρμόσινα τις καμπάνες τοῦ σύμπαντος.
 Χαμογέλασες. Κι ένα γεμάτο φεγγάρι μᾶς καληνύκτισε τὸ βράδυ
 κρυφοκοιτώντας γελαστό απ' τὸ μισόκλειστο τζάμι τοῦ παραθυριοῦ μας.

Σ' αγαπῶ, σ' αγαπῶ. Περπατοῦσες από δίπλα μου
 κοιτοῦσα τὰ χέρια σου, κοιτοῦσα τὰ πόδιά σου κι έλεα
 ή ζωή είναι ὁμορφη, έλεα θὰ φτιάξουμε ένα περιβόλι
 μ' άνοιχτά τὰ σύνορα για τὰ παιγνίδια και τις πεθυμιές τῶν ανθρώπων
 κι ένα περιστεριώνα για τις ὥρες τῆς σιωπῆς και τῆς ἔξαρσης.
 Σ' αγαπῶ. Σ' αγαπῶ, έλεα. Ὅμως ἐσὸν με κοιτοῦσες σοβαρά και σιωποῦσες.
 Ἔλεα σ' αγαπῶ κι ή αγάπη μου είναι μαλακή κι ήσυχη
 θὰ κρατήση ὡστόσο ὅσο κι ή ζωή μου.

Ἔλεα σ' αγαπῶ και στένευε κάθε Σαββατοκυριακο τὸ σπίτι
 τὸ σπίτι στένευε, οί τοίχοι στένευαν, οί κουβέντες τῶν γονιῶν στένευαν μέρα με
 τῆ μέρα.

«Καιρὸς πια να σε παντρεύουμε» έλεε ή μητέρα στοργικά, έτσι έλεε.
 Ματώναν τὰ μάτια μου, ματώναν τὰ σύννεφα, μάτωνε τὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ τὸ βράδυ.
 Ἄργότερα μια κίτρινη πινελιά κτυποῦσε τὸν ὕπνο μου μες τὸ μεσονύκτι
 όπως μια ὕστερη πινελιά βιολε γραμμένη στὰ σύννεφα τῆς δύσης.

Ἡ τελευταία μέρα τῆς βδομάδας ἔφθανε άργοπορημένη πάντα.
 Μάζενα τῆ λύπη σου με τ' άσπρα χέρια τῆς αγάπης μου
 σ' έπτά μέρες
 σ' έπτά νύκτες

σ' ἑπτὰ μερόνικτα

ἔλεα νὰ ὀλοκληρώσω μιὰν εἰκόνα τοῦ τίμιου μετώπου σου
ἔλεα ἀρκοῦν. Μὰ τὴν ὕστερη ξέφευγες μὲς ἀπ' τὸ τρέμουλο τῶν δακτύλων μου
ὅπως ἀνεπαίσθητα ξεφεύγει ἕνας λυγμὸς ἀπ' τὰ δέντρα στὸ ἔμπα τοῦ χειμῶνα.

Τὰ ὄνειρά μου τὰ πῆρε ἡ φυγὴ σου καὶ δὲν ἤξερα γιατί ἔφευγες
οὔτε ἐσὺ ἤξερες. Τὰ ὄνειρά μου μεγαλώναν. Μεγαλώναν τὰ δέντρα.
Μεγαλώναν τὰ παιδιά. Μονάχα ἐγὼ ἔμενα μικρὴ κι ἄσημη πάντα
ἐγὼ κι ἡ ἀγάπη. Ὡστόσο ἡ φωτιά στροιμωχνόταν μέσα μου
ὁ τόπος δὲν τὴ χωροῦσε. Κι ὅσο γιὰ τὸ χέρι μου ταλαντευόταν τρέμοντας
πὶδ σιωπηλὸ κι ἀνυπάκουο ἀπὸ τὰ γράμματά μου πὺ δὲ σὲ βρῖσκαν σ' ἕνα τόπο ποτὲ
τὰ γράμματα κι ἡ ἀγάπη μου σὰν πρόβατο χαζὸ
στὸ πρῶτο του λειβάδι. Δὲ μὲ πειράζει ὁ χῶρος. Δὲ μὲ πειράζ' ἡ ἀπόσταση
οὔτε κι ὁ χρόνος μὲ πειράζει. Θέ μου, αὐτὲς οἱ ρυτίδες στὸ μέτωπο
πολλὲς ρυτίδες — σμίγεις τὰ φρυδιὰ μπροστὰ στὸ τζάμι τοῦ παρεθριοῦ
μιὰ σειρὰ ρυτίδες στὸ μέτωπο τῶν κοσιδυνὸ χρόνων. Κρυώ-κρυώνω.

Καὶ τούτ' ἡ κραυγὴ τ' ἀγέρα πὺ σμίγεται μὲ τὴ δική μου
τούτ' ἡ ἀνοικτὴ πληγὴ — μεγάλη σὰν ἥλιος χινοπωριατικὸς στὴ δύση
φρέγγοντας καταμεσίς τῆς διάφανης θάλασσας, τούτ' ἡ ἀνοικτὴ πληγὴ
πελώρια σὰν λάμπα πετρελαίου καταμεσίς ἑνὸς νυκτωμένου σταυροδρομοῦ
Θέ μου, αὐτὴ ἡ σιωπὴ του κι αὐτὴ ἡ μαρμαρίνη ἔκφραση τοῦ μετώπου του
σὰν ἥλιος τοῦ καταμεσήμερου σὲ χωράφια θερισμένα
ἐγκαταλελειμένους στὸν οὐρανὸ, τυλιγμένους στὴν ἄγρια μεγαλοπρέπεια τῆς φλόγας
Θέ μου, γυρεύω νὰ βρῶ τρόπο νὰ τὸν θωρῶ κατὰματα
μέσα στὸν τόπο καὶ τὸν χρόνο. Μὰ κρύβω τὰ μάτια μὲ τὰ δυὸ
χέρια μου. Κοιτάζω νὰ κρύψω τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν ἥλιο.

Μὰ τόσο κου-ρα-σμέ-νη δὲ θὰ τὸ μπορέσω. Καλύτερα. Καλύτερα.
Ἔτσι κι ἄλλοιῶς ἐσὺ τὸ κατάλαβες. Ἔτσι κι ἄλλοιῶς ἐσὺ ξέρεις. Ξέρεις.
Μὴ μοῦ δώσης πίσω τὰ χέρια μου μήτε τὴν καρδιά μου.
Ἄσε με νὰ σὲ κοιτῶ πρόσωπα μὲ πρόσωπα. Ἀκριβῶς
ὅπως τὸ φῶς τὸν ἥλιο.

Κάτι ἄκουσες γιὰ τὴ μπόρα πὺ περπατάει καταπόδι αὐτῆς τῆς γαλήνης
γι' αὐτὸ τὸ σοβαρὸ πρόσωπα τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ πινέλλο στ' ἀριστερὸ χέρι
κι αὐτὸ τ' ἄστρο πὺ πῆζει μέρα μὲ τὴ μέρα σ' ἀναλυτὸ χρυσάφι
στὸ στήθος του — εἶχα κι ὅλας ἀποχαιρετήσῃ δεκαοκτῶ ἀνοιξες
κι αὐτὰ τ' ἄστρα πὺ βασανίζουσι τὸν ὕπνο νύκτα-μέρα τὰδα νὰ χάνονται
χωρὶς ν' ἀφήνουν ξωπίσω του τὸ παραμικρὸ κι ἀπὸ τὴ σιωπὴ τους
τίποτε νὰ μὴν ἀφήνουν. Ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ στὸ θάνατο μιὰ στοίβη χώματος
εἶδα στὸν ἄνεμο νὰ βασανίζῃ τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας τὰ χειμωνιάτικα βράδνα
καὶ τ' ἄλλο πρῶι δὲν ἄκουσα τίποτε. Ἦψωσα ὡστόσο τὴ φωνὴ μου
ξοδεύοντας τὴ ψυχὴ μου στὴ μοναξιά, στὴν ποίηση, στὴν ἀγάπη
ἡ ἀγάπη, λένε, εἶναι μεγάλη σὰν τὴ θάλασσα, ἔτσι λένε.
Ἡ θάλασσα — σῶπα, σῶπα. Εἶναι δύσκολο νὰ σοῦ μιλῶ γιὰ τὴ θάλασσα
τὴ θάλασσα — ἄσε με νὰ σοῦ μιλήσω. Κι ὁ ἀγέρας πὺ μπαίνει ἀπὸ τὶς τρύπες
τῆς πόρτας
κι ἡ θάλασσα πὺ μπαίνει ἀπὸ τὶς χαραμάδες τῆς καρδιάς — ἄσε με νὰ σοῦ μιλήσω.
Θέλω νὰ σοῦ πῶ γιὰ ὅλα τὰ γράμματα — ἀνοιξε τὸ συρτάρι.
Θὰ σοῦ πῶ γιὰ ὅλα τὰ γράμματα — κι ἡ φωνὴ μου μέσα στὴ νύκτα

νὰ τὰ χαϊδεύη ἴσαμε νὰ πλεκτοῦν μὲς τὰ ὄνειρα τῶν μικρῶν ὥρῶν
 κι ὕστερα νὰ μὴ ξεχωρίζης ἂν εἶναι δυὸ νότες στὸ ράμφος ἐνὸς περιστεριοῦ
 ἢ ἓνα παράπονο ξαγρυπνημένο νὰ ψάχνεται ἀπὸ δάκτυλα ξένα
 κίτρινα σὰ χέρια πεθαμένου πού γέρονουν παγωμένα στὴ διπλανὴ καρέκλα
 — τὰ κίτρινα χέρια πού φίλησες παγωμένα στὸ στήθος τοῦ πατέρα —
 φορτωμένα σταυροὺς καὶ μόχθο καὶ βάρη κι ἐγκαρτέρηση
 ποῦχαν κρατήσει τὸν καημὸ τῶν ἐργατῶν στίς μεγάλες ἀπεργίες τῶν μεταλλείων
 τὰ χέρια πού κράτησαν γερὰ τὸ κλᾶμα τῶν ἀνθρώπων
 χάθηκαν ὕστερα στὸ βάθος τῆς τελευταίας σειρᾶς ἐνὸς νεκροταφείου
 ὅπως χάνεται μιὰ μαύρη μικρὴ σιλουέττα κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ τῶν ἐμπόρων μέσα
 στὴ νύκτα.

Ἄγάπη... Ἄγάπη... Μιὰ πληγὴ ἀνοικτὴ στὴν πιὸ ἀπίθανη πορεία τῆς ζωῆς μου
 πού αἰμάσσει λεπτὸ τὸ λεπτὸ σὰν πουλι ξεγδαρμένο ἀπ' τὸ πρῶτο του πέταγμα
 μ' ἀναμνήσεις νὰ μιλοῦνε κρυμμένες σὲ ποιήματ' ἀνέκδοτα
 περίλυπες γιὰ τὰ περασμένα σὰν κέρια χέρια παρθένας
 ἀναποδογυρισμένα στὸ ξύλινο τραπέζι τῆς δίχωρῆς μας, ἀκίνητα
 δίχως αἶμα, δυὸ περιστέρια νεκρὰ στ' ἀνοιξιὰτικο ἄρμα τῆς εἰρήνης.

Ἄγάπη... «Βλέπω στὰ μάτια σου μιὰ φλόγα» εἶπε τὸ ἀγόρι συλλογισμένο
 «στὰ χέρια σου βλέπω σπασμένες φωνές φωνές καὶ μιὰ κούραση φαρδειά.
 Βλέπω στὰ μάτια σου ἓνα ποτάμι, μιὰ θάλασσα βλέπω στὰ μάτια σου.
 Εἶναι ὁμορφο τὸ ποτάμι, σοῦ λέω, ἔχω ζήσει κοντὰ σὲ ποτάμια
 μέσα στὴ βραδυνὴ ἡρεμία, κάτω ἀπὸ τὴν κεντημένη μαντήλα τ' οὐρανοῦ.
 Μὰ εἶναι κι ἡ θάλασσα — μὲ τὰ κύματα νὰ γιουχαῖζουν τοὺς ἀγέροδες
 μὲ τίς σπασμένες βάρκες στὴν ἀμμουδιά, μὲ τοὺς ἀφροὺς καὶ τοὺς γλάρους
 μὲ τὸν πλατὺν ὀρίζοντα καὶ τὰ μαλακὰ χρώματα τῆς δύσης
 ἢ θάλασσα σὰν ἀνθισμένος δημόσιος κήπος στὸ ἔμπα τῆς ἀνοιξῆς
 μὲ λακτάρες κι ἔγνοιες, μὲ μαυροντυμένες μάνες στὴν παραλία
 μὲ μαντῆλες νὰ διπλώνονται σὲ μοιρολόι μαλακὸ στὴν κάθε ἐπιστροφή
 τοῦ καρδιοῦ γιὰ τὸν ἄνδρα πού δὲ γύρισε. Τὶ νὰ σοῦ πῶ γιὰ τὸν ἄνδρα;
 Τὶ νὰ σοῦ πῶ γιὰ τὸ καράβι; Ἡ θάλασσα, ἡ θάλασσα
 πῶς ἀλλοιῶς νὰ τὴν πῆς; Ἡ θάλασσα εἶναι ἀπέραντη
 μὰ πὲς μου, λοιπόν, πὲς μου: Τὴ θάλασσα ἢ τὸ ποτάμι; Πὲς μου. Μπορεῖς
 νὰ διαλέξης. Πάρε τὸ ποτάμι καὶ πήγαινε. Πήγαινε. Ἡ
 τὴ θάλασσα νὰ διαλέξης καὶ νὰ μείνης. Μπορεῖς;
 Θυμώμουν τὸ καθημερινὸ σακκάκι τοῦ ἀγοριοῦ, κοιτοῦσα τὰ μάτια του
 κι ἔλεα: «Τὸ ποτάμι; Ἄ! Ναί, τὸ ποτάμι. Μὰ ἓνα ποτάμι
 εἶναι πάντα ἓνα ποτάμι...». Μὰ τὸ ἀγόρι ἐπέμενε ψυχρὰ:
 «Βλέπω στὰ μάτια σου μιὰ θάλασσα, τὸ ποτάμι βλέπω στὰ μάτια σου.
 Δὲ μπορεῖς νὰ ξεφύγης. Πάρε, λοιπόν, τὸ ποτάμι. Πήγαινε.
 Ἐνα ποτάμι δικό σου, ἔχεις ἀκούσει ποτὲ ἓνα ποτάμι νὰ κυλᾶ
 τραγουδώντας; Μὲ τὴν ὀρμὴ τοῦ ὑδάτινου ὄγκου του
 μὲ τὰ χρώματα τοῦ ἡλίου σπασμένα στὸ ἡμερο βάθος του;

«Δὲ μπορεῖ. Νυκτώνει. Πρέπει νὰ πηγαῖνω. Ἄσε με πρῶτα νὰ σοῦ μιλήσω» εἶπα
 καὶ θυμῆθηκα τὴν Μαρία ἓνα βράδυ στὴν ξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ μας
 «Θάθελα νάχα ἓνα σπίτι στὴν πόλη» ἔλεγε σιγὰ κρατώντας μου τὸ χέρι
 «ἄς ἦταν καὶ μιὰ κάμαρη» κι ἄπλωνε τὸ χέρι σὰν νὰ ἔψαχνε γιὰ κάτι
 «ἢ καὶ μιὰ θέση σὲ κάμαρη στὴν πόλη» ἔλεγε καὶ σιωποῦσε.

Σιωποῦσαν τὰ χέρια της κι ἔμενε ἀκίνητη, βυθισμένη στὴν ἱστορία τῆς κάμαρης
 μὰ ἐγὼ τότε δὲν καταλάβαινα. Πιὸ ὕστερα συνέχιζε: «Ὡρα νὰ πηγαίνω». Καὶ
 χανόταν
 στὸ βάθος τοῦ δρόμου ἀργοπορημένη, ὅπως ἡ πούλια στὸ φῶς τῆς μέρας.
 Στὸ μεταξὺ τὸ ἀγόρι εἶχε χαθῆ στὸ βάθος τῆς λεωφόρου «16ης Ἰουνίου»
 ὅπως χάνετ' ἓνα πρόσωπο πίσω ἀπ' τὰ τζάμια τῆς βραδυῆς τοῦ χειμῶνα.

'Αγάπη... 'Αγάπη... Ἐμεινε χωρὶς ἀπάντηση τὸ τελευταῖο μου μήνυμα
 σκότωσε τὶς εὐχές μου τῆς γιορτῆς σου σ' ἓνα πίνακα μπλὲ καὶ μαύρου
 γιατί; Ἀπὸ τὴν καρδιά μου πέρασε τὸ τσοῦρκο τῶν χελιδονιῶν ποὺ μετανάστευαν.
 Ἀπόμεινε μέσα μου τὸ πιὸ μικρὸ χελιδόνι, τέντωσε τὶς φτεροῦγες του
 σπαθίζοντας τὸν ἀέρα σὰν ἐλεγεῖο ἀπ' ἀρχῆς τῆς πρώτης μου ἀγάπης.

'Αγάπη... 'Αγάπη... Ἐνυπάρχει στὸ τελευταῖο μου ποίημα ἡ ὁσμὴ τῶν χρωμάτων σου
 στὰ φύλλα τοῦ ἡμερολογίου μου ξεχωρίζει τὸ γνώριμο βῆμα σου.
 Ποιὸς εἶσαι; Ποῦθ' ἔρχεσαι; Νὰ τ' ἀγαπημένα σημάδια σου, ἄκου:
 Τὰ ἴσχνά σου δάκτυλα τρέμοντας ν' ἀδειάζουν τὸ κουράγιο τῆς καρδιάς σου
 μὲ χρώματα καὶ σχήματα, σὲ σχήματα καὶ χρώματα
 τ' ἀδύνατα σου χέρια νὰ χαϊδεύουν τὸ δράμα τῶν ζαβῶν δένδρων
 τὰ μάτια σου νὰ φιλεῖουν τοὺς ἀνθρώπους σταγόνες ἐλιόλαδο.

'Αγάπη... 'Αγάπη... Στὸ ψηλότερο σκαλοπάτι τ' οὐρανοῦ
 νὰ ξεβγάλῃς μ' ἀνθόνερο τὴν ὀδύνη ἀπ' τὶς λαβωματιῆς τοῦ κόσμου
 κι ὕστερα καθισμένος στὰ σύννεφα νὰ διαβάξῃς τὸ βιβλίο τῆς καρδιάς σου
 σὲ δυὸ χρώματα. Ἔτσι. Ἀκριβῶς ἔτσι. Μὲ τὸ πρόσωπο ξάστερο' ἀγνὸ
 μὲ τὸν ἥλιο κατάστηθα. Νὰ σὲ βροίσκῃ τὸ φῶς, νὰ σὲ βροίσκ' ἡ νύκτα
 στὸ ψηλότερο σκαλοπάτι τ' οὐρανοῦ, μοναδικῆ τῆς καρδιάς μου
 νὰ μὲ βροίσκῃ τὸ φῶς — ἄχ μόνο —
 νὰ σὲ καμαρώνω

νὰ σὲ καμαρώνω
 νὰ σὲ καμαρώνω

χαρὰ
 χαρὰ
 χαρὰ μου.

ΑΣΚΛΑΒΩΤΕΣ ΨΥΧΕΣ

(Στὴ μνήμη τῶν ἄγνωστων ἡρώων τοῦ Κυπριακοῦ Ἀγῶνα)

Νὰ ξεχάσω πῶς μπορῶ
 τ' ἀγόρι τ' ἀλαφροΐσκιωτο
 ποὺ ψιθύριζε ὡς τ' ἀγέρι
 τοῦ Θριάμβου τὴν Τρέλλα
 ὄντας τ' ἀπάτητα λημέρια τῆς Λευτεριᾶς
 δρασκελάει καὶ κατηφορίζει
 μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη ζωγραφιά
 καὶ πάει ὀρθοτὸ νὰ πεθάνει
 γιὰ τὸν δικό μας Λυτρωμό;

Καὶ τ' ἄλλο ἀγόρι
 πῶς θές νὰ τὸ ξεχάσω
 μ' ἓνα μπουκέττο ρόδα μὲς τὰ χέρια
 γονατιστὸ στὸν τάφο τὸν ἄπλο
 στὴν σιωπηλὴ τὴ Λιτανεία τοῦ κλάματος
 καὶ στὸ γαλήνιο Φῶς τῆς Σιωπῆς
 καὶ νὰ γροικᾷ τὸν Θρῆνο τοῦ ἀνεκπλήρωτου τοῦ Πόθου
 κι' ἀντὶ γιὰ μοιρολόϊ νὰ σπάει στὰ στήθεια του
 τραγούδι ἀγγελικὸ
 μαῦρο ἀνοιξιᾶτικο
 κι' ἀνέφελη Χαρά;

τὸν ὄρκο νὰ ψελλίζει τῆς Τιμῆς;

Καὶ τ' ἄλλο ἀγόρι
 καὶ τ' ἄλλο
 πῶς θές νὰ τὸ ξεχάσω
 καὶ ποιὸν ἀπ' ὅλα
 νὰ πρωτοτραγουδήσω;

ΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Κ Α Θ Ε Μ Η Ν Α

ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Ἀπὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεος ἐτῶν ἔχει ἐγκαθιδρυθῆ ἡ νέα Κυπριακὴ Πολιτεία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Κυπριακὴ Δημοκρατία». Τὸ ἔργον τῆς Πολιτείας ταύτης, ὕψ' ἀς συνθήκας ἐδημιουργήθη μετὰ τὸν μέγαν καὶ ἡρωϊκόν, ὡς ἐλάχιστοι, ἐθνικὸν ἀγῶνα, πᾶς τις ἀντιλαμβάνεται, πόσον δυσχερὲς εἶναι, ἰδίως εἰς τὰ πρῶτα αὐτῆς βήματα. Πρόκειται αὐτῇ οὐχὶ μόνον νὰ δεγανῶσῃ τὴν νέαν ζωὴν τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξαλειφῇ τὰ κακά, ἅτινα ἐκληροδότησεν ἡ ἀποικιοκρατία μετὰ 82 ἐτῶν κυριαρχίαν ἐπὶ τῆς νήσου.

Δὲν πρόκειται διὰ τοῦ παρόντος σημειώματος νὰ ἐκθέσω, τί ἐπετελέσθη καὶ τί ὀφείλει εἰσέτι νὰ ἐπιτελεσθῆ. Πολὺ ὀλιγότερον πρόκειται νὰ γίνω ἀπολογητὴς τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς, οὐδὲ νὰ ἀσχοληθῶ ἐπὶ τοῦ θέματος, ἂν ἡ σημερινὴ Πολιτεία εἶναι βιώσιμος ἢ μὴ, ὡς πλείστοι πράττουσι σήμερον. Εἷς ἕκαστος δύνата νὰ ἔξη τὰς ἀλόφεις αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Τὸ προέχον, εἶναι νὰ ἴδωμεν, πῶς παραλλήλως πρὸς τὰ δικαιώματα, ἅτινα παρέχει τὸ νέον κράτος, θὰ ἀσκήσωμεν καὶ τὰ καθήκοντα ἡμῶν κατ' ἀποτελεσματικὸν καὶ πρὸς κοινὸν ὄφελος τρόπον. Ἡ ἀσκήσις ἀμφοτέρων, δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων, εἰς ἰκανοποιητικὸν βαθμὸν οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὸ θέμα, ἂν πιστεύωμεν ἢ μὴ εἰς τὸ βίωσιμον τῶν συμφωνιῶν τῆς Ζυρίχης καὶ τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς ἐκ τούτων προκύψασας Κυπριακῆς Πολιτείας.

Ὁ Ἑλληνικὸς Πνευματικὸς Ὀμιλος Κύπρου, ὅστις ἐστάθη παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ἀγωνισθέντος ἐπὶ 4ετίαν ἑλληνικοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀξίων ἀρχηγῶν αὐτοῦ, νομίζω ὅτι καὶ σήμερον ὀφείλει εἰς τὸν εἰρηνικὸν ἀγῶνα τὸν διεξαγόμενον πρὸς διαγραφὴν τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ, ὅπως σταθῆ ὡσαύτως παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ. Ὁ,τι ὁ Ὀμιλος οὗτος ἔχει πρῶτον νὰ διακηρύξῃ, εἶναι ὅτι βλέπει τὰ δικαιώματα αὐτοῦ τοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου ὡς δικαιώματα λαοῦ ἑλληνικοῦ. Δὲν πρόκειται νὰ ἀρνηθῆ ὅτι ἐν τῇ Κυπριακῇ Δημοκρατίᾳ ὑπάρχουσι καὶ Τούρκοι πελῖται οὔτε καὶ τούτους νὰ παραγνωρίσῃ. Ἄλλὰ χάριν τῆς ἀναγνωρίσεως ταύτης δὲν δύναται νὰ ἀπαρνηθῆ ἑαυτὸν ἢ τὸ γεγονός ὅτι κατοικεῖ τὸν τόπον τούτον ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ 3½ χιλιάδων ἐτῶν καὶ ὅτι ἀντέσχεν εἰς πᾶσαν ἐπιβουλήν κατακτητῶν, ἔστω καὶ ἂν ἡ παραμονὴ τούτων ἐν τῇ νήσῳ ὑπῆρξε μακροχρόνιος. Τοῦ-

το εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ἐκ τούτου τοῦ δικαιώματος ἀπορρέει καὶ τὸ ὅτι οὗτος ἀποτελών τὴν μεγίστην πλειονότητα τῶν κατοίκων τῆς νήσου ταύτης δὲν δύναται νὰ εἶναι ἰσότιμος πρὸς ἕτερον οἰονδήποτε μικρὸν ἢ μέγα τμήμα τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Τὸ δικαίωμα τοῦτο δέον νὰ ἀναγνωρισθῆ, χωρὶς τοῦτο νὰ ἀποτελῆ δυσμενῆ διάκρισιν εἰς βάρος ἄλλων.

Πλὴν τοῦ βασικοῦ τούτου δικαιώματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ προκύπτουσι ἕτερα δικαιώματα, ἅτινα ὑπάρχουσι δι' ἕκαστον ὡς πολίτην τῆς Δημοκρατίας ταύτης ἢ καὶ ὡς σύνολον διὰ τοὺς πολίτας. Εἶναι ταῦτα τὰ δικαιώματα τούτων νὰ ἀπαιτήσωσι τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων τῆς ζωῆς ἐνὸς ἑκάστου καὶ τοῦ συνόλου εἰς τρόπον, ὥστε νὰ παύσῃ ἐντὸς ὀλίγου, κατὰ τὸ δυνατόν, χρόνον ὁ τόπος νὰ χαρακτηρίζηται ὡς ὑποανάπτυκτος. Τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῆ, ἂν οὗτος βοηθηθῆ, ὥστε νὰ προσχθῆ οἰκονομικῶς, πνευματικῶς καὶ πολιτιστικῶς. Διότι σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας δὲν ἦτο ἀπλῶς τὸ νὰ διαχειρίζηται ταύτην ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἀπαλασσομένους ἐκ τῶν Ἀγγλων, κυβερνητῶν ἢ ὑπαλλήλων, καὶ τῆς ἀποικιακῆς πολιτικῆς. Ὅσον σημαντικὰ καὶ δίκαια ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως εἶναι τὰ ζητήματα ταῦτα, δὲν εἶναι ἐν τούτοις τὸ πᾶν. Ὁ λαὸς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ νὰ βοηθηθῆ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ γίνῃ εἰς ἀξίος λαὸς διὰ τὴν σημερινὴν ζωὴν καὶ οὐχὶ ἀπλῶς νὰ περιορίζηται νὰ ἀντλή παραγορίαν καὶ ὑπερφηάνειαν ἐκ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ παραδόσεως καὶ τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ. Ὅ,τι θὰ βοηθήσῃ εἰς τοῦτο, εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ ἡ πολιτιστικὴ αὐτοῦ ἀνάπτυξις. Διὸ καὶ ἀποκτᾷ τὸσαύτην σημασίαν ἡ Ἑλληνικὴ Κοινωνικὴ Συνέλευσις ὡς πρὸς τὸ ἀναληφθὲν ὑπ' αὐτῆς ἐπίμοχθον ἔργον.

Ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς τὰ δικαιώματα ταῦτα προκύπτει ἡ εὐθύνη, οὐχὶ μόνον τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχομένων πρωτίτως. Εἶναι δὲ αὕτη, ὁ τρόπος βοηθείας τῶν ἀρχόντων, ἵνα καταστῶσιν ἰκανοὶ νὰ βοηθήσωσι τὸν λαὸν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν τοιούτων ἐπιδιώξεων καὶ τὴν ἰκανοποίησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐδημιουργήθη παρὰ πολλοὺς ἡ ἐσφαλμένη ἀντίληψις ὅτι ἅμα τῇ ἐγκαθιδρύσει τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας πάντα τὰ προβλήματα τοῦ τόπου, εἴτε ὡς σύνολον λομβανομένου εἴτε καὶ τὰ ἀτομικὰ ἑκάστου, θὰ ἐλύοντο αὐτομάτως. Ὅτι θὰ ἔπιπτε μάννα ἐξ οὐρανοῦ καὶ ὅτι πακτωλοὶ χρυσοῦ θὰ ἔρρεον, ἵνα πληρώσωσι διὰ τοῦ πολυτίμου με-

τάλλου τὰ κενὰ βάλαντια πολλῶν ἢ νὰ ἐξογκώσασαι τὰ πλήρη ἤδη ἄλλων. Ἐδημιουργήθη ὡσαύτως ἡ ἐσφαλμένη ἐντύπωση παρὰ πολλοῖς ὅτι τώρα εἶναι καιρὸς ἀποκτήσεως ἀγαθῶν πάσης φύσεως ἄνευ κόπου καὶ ἄνευ ἐργασίας, ἀλλ' ἀντιθέτως διὰ τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς ἀργίας. Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀγῶνος ὡς ἀναγκαίως προϋποθέσως διὰ τὴν ζωὴν ἐξέλιπε, διότι ἐπιστεύθη ὅτι ἦτο ἀρετὴ ἡ ἐκδιώξις τῶν Ἄγγλων ἐν τῆς νήσου, ἵνα εὐδαιμονήσῃ εἰς ἕκαστος. Δὲν ὑπελογίσθη ὅτι τὸ ἀντίθετον ἀπαιτεῖτο. Ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέον νὰ εἶναι ἀγωνιστὴς καθ' ἅπασαν τὴν ζωὴν αὐτοῦ καὶ καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις, ἂν πρόκειται νὰ εἶναι ἄνθρωπος. Ἐλησμονήθη τὸ ἀρχαῖον λόγιον, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ θεμέλιον τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς διεκήρυξε τοῦτο ὁ μέγας ποιητὴς Ἡσίοδος ὅτι: «τῆς ἀρετῆς ἰδρωτὰ θεοὶ προπάραιθεν ἔθνηκ' ἀθάνατοι».

Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐτονίσθησαν ἐπαρκῶς ἴσως αἱ δυσκολαί, τὰ προβλήματα καὶ τὰ καθήκοντα. Καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ λαοῦ ἔζησεν ἐντὸς αὐταπάτης. Ἀντιθέτως, ὅστις ὠμίλησε περὶ δυσκολιῶν, τῶν προβλημάτων καὶ τῶν καθηκόντων ἐθεωρήθη ἐχθρὸς. Διέφυγε μία μεγάλη ἀλήθεια ὅτι, ὡς λέγει ὁ Δημοσθένης, «τὸ φυλάξαι τάχαθὰ τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον». Τὸ ἀγαθὸν τῆς κτηθείσεως ἀνεξαρτησίας, ἂν καὶ οὐχὶ πλήρους δι' ἡμᾶς ἐλευθερίας, ἐπιτευχθείσης διὰ μυρίων ἀγῶνων καὶ θυσιῶν δὲν διατηρεῖται διὰ τοῦ δρόμου τῆς αὐταπάτης, τῆς ἐλλείψεως συναισθήσεως εὐθύνης καὶ τῆς ἀνάγκης ἐργασίας ἐνὸς ἐκάστου διὰ τὸ σύνολον καὶ δι' ἑαυτόν. Ἡ ἀνεξαρτησία δὲν ἀποτελεῖ τὸ τέμμα, ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν πρὸς ἐξόρμησιν διὰ τὴν πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ πρόσω πορείαν. Μετεπηδήσαμεν ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς δουλείας, ἣν ἐπέβαλλεν ἡ ἀποικιοκρατία, πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ἣν παρέχει ἡ ἀνεξαρτησία. Τὸ ἄλλα τοῦτο δύναται νὰ ἀποδειχθῇ ὡς ἄλλα εἰς τὸ κενόν, ἂν δὲν δυνηθῶμεν νὰ πατήσωμεν στερεὸν τὸν πόδα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἀνεξαρτησίας. Ἡμεῖς οἱ ἴδιοι διὰ τῆς ἐργασίας ἡμῶν θὰ ἀξιοποιήσωμεν τὴν ἀνεξαρτησίαν. Καὶ τοῦτο θὰ γίνῃ διὰ τῆς συναισθήσεως εὐθύνης καὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀνάγκης ἐργασίας παρὰ πάντων. Ἄν ταῦτα ἐπιτευχθῶσι, τότε πάντα τὰ λοιπὰ ἔρχονται ὡς ἐπακόλουθον.

Συνέπεια μιᾶς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς ἀνεξαρτησίας, θεωρουμένης ὡς παρεχούσης τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν, ἀποτελεῖ ἡ ἔλλειψις πίστεως πρὸς ἰδανικὰ καὶ πρὸς ἀξίας. Θεωροῦμεν ὅτι ἰδανικὰ εἶναι τώρα ὁ εἰκόλος καὶ ἄνετος τρόπος ζωῆς, ἀξίαν δὲ ἀποτελεῖ ἡ ὕλη. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ μεγίστου ιδεώδους περιπίπτομεν εἰς τὸ βάθος τῆς ἐλλείψεως ὑψηλῶν ἰδανικῶν. Τοῦτο ἀποτελεῖ μέγαν κίνδυνον διὰ τὸ μέλλον ἡμῶν. Θεωροῦμεν ὡς δέσμευσιν τῆς προσωπικότητος ἡμῶν τὴν πειθαρχίαν. Τὴν ἀσυδοσίαν καὶ τὴν ἀναρχίαν θεωροῦμεν ἐλευθερίαν.

Λησμονοῦμεν ὅτι ἐλευθερία δὲν εἶναι νὰ

πράττῃ τις ὅ,τι ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ νὰ πράττῃ τὸ ὀρθόν. Λησμονοῦμεν ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ἐπιβάλλει ὑποχρεώσεις εἰς τὸ ἄτομον, ὧν ἡ μὴ ὀρθὴ ἐκτίμησις ἐκλαμβάνεται ὡς δέσμευσις τῆς ἐλευθερίας. Ἡ πολιτικὴ ἀρωγὴ εἶναι ἀπαραίτητος συναρτισμένη πρὸς τὸ μέλλον ἡμῶν. Ταῦτης δὲ στερούμεθα ἐν πλείστοις. Ἐπὶ πλέον τούτου εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἀπόκτησις δημοσίου πνεύματος παρ' ἡμῶν.

Ἡ συναισθήσις τῆς τοιαύτης εὐθύνης καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τοιαύτην ἔννοιαν εἶναι τὸ πρῶτον ἡμῶν καθήκον ἐν τῇ νέᾳ Κυπριακῇ Πολιτείᾳ. Τὸ ἀμέσως ἐπόμενον καθήκον εἶναι ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ὑπευθύνους, τοὺς ἀναλαβόντας νὰ δημιουργήσωσι κατὰστασιν ἐν πολλοῖς ἐκ τοῦ μηδενός. Ὁ ἄνθρωπος ἰδίᾳ ἐκεῖνος, ὅστις ἀνάλαβε νὰ ὀδηγήσῃ ἡνωμένον τὸν Ἑλληνικὸν Κυπριακὸν λαὸν εἰς τὸ ὕψος τοῦ μεγαλείου τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος καὶ εἰς ὃν ἐνεπιστεύθη οὗτος τὰς ἰδίας τύχας μετὰ τὴν λήξιν αὐτοῦ, δέον νὰ ἴσταιται εἰς τὴν κορυφὴν καὶ σήμερον. Δέον οὐχὶ μόνον νὰ μείνῃ οὗτος ἀπερίσπαστος εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθηθῇ εἰς τὸν ἐπιτρέποντα βαθμόν. Ἡ ἐνότης τοῦ λαοῦ εἶναι ἀπαραίτητος καὶ δὲν δύναται νὰ διασπᾶται. Διότι ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου ἀπαιτεῖ ἐνιαίαν προσπάθειαν.

Εἶπον ἤδη ἀνωτέρω, πῶς προκύπτει ἡ ἀτομικὴ ὑποχρέωσις ἐνὸς ἐκάστου πρὸς ἐργασίαν. Εἰς ταύτην πρέπει νὰ ἀφιερωθῶμεν ψυχῇ τε καὶ σώματι. Διότι ἄνευ ταύτης αἱ ἐκκλήσεις, οἱ νόμοι, αἱ ἀποφάσεις, οἱ λόγοι θὰ παραμένωσιν ὡς γράμμα κενόν. Ὁφείλει ἕκαστος νὰ πολλαπλασιάσῃ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ καὶ νὰ διπλασιάσῃ τὸν χρόνον, τὸν διατιθέμενον εἰς ταύτην. Ἄλλ' ἡ αἰτίησις τοῦ χρόνου τῆς ἐργασίας δὲν ἀρκεῖ. Ἡ ἀποδοτικότητα ἐξαρτᾶται πολλὴ ἐκ τοῦ ποιῶν αὐτῆς, ἡ δὲ οὐσία εὐρίσκεται οὐχὶ ἐν τῷ ποσῷ, ἀλλὰ ἐν τῷ ποιῷ. Κύριον συνεπὲς μέλημα ἡμῶν εἶναι ἡ ποιοτικὴ βελτίωσις τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἀποδόσεως. Ἴνα καταστῇ ὁμως αὕτη τοιαύτη δέον νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν μετὰ συστήματος καὶ ἐπιστημονικότητος ἄσκησιν ταύτης. Διότι δὲν ἐπιτρέπεται ἐν τῇ ζωῇ νὰ διακρίνῃ ἡμᾶς ὁ ἐρασιτεχνισμὸς. Ὁφείλομεν νὰ γνωρίσωμεν καὶ τί ὑπάρχει καλύτερον παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τί δυνάμεθα ἐκ τῆς προόδου ἐκείνων νὰ ὀφελῆθῶμεν δι' ἡμᾶς αὐτούς, ἵνα οὕτω βάσει τούτου ὀργανώσωμεν καὶ τὴν ἡμετέραν ἐργασίαν. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ νομιζώμεν ὅτι εἴμεθα οἱ καλύτεροι καὶ ὅτι κατέχομεν τὸ πᾶν. Ὁφείλομεν νὰ ἀναγνωρίζωμεν ὅ,τι καλύτερον ὑπάρχει καὶ νὰ μὴ πάσχωμεν ἐξ ἐγωκεντρικισμοῦ, ὅστις εἶναι ὁ διολγώτερον συντηλεστικὸς εἰς τὴν πρόοδον. Διότι ζῶμεν ἐντὸς ἐνὸς διεθνoῦς περιβάλλοντος καὶ ὀφείλομεν ἐκ τούτου νὰ ἀντλῶμεν καὶ ἐντὸς τούτου νὰ ἀκτινοβολώμεν.

Ἐπὶ πλέον τούτου ὀφείλομεν νὰ προσέξωμεν καὶ ἄλλο τι σημαντικόν. Εἶναι τοῦτο ἡ ἠθικὴ τοποθέτησις ἐνὸς ἐκάστου ἐντὸς τῆς νέας Πολιτείας. Ὁ ἔθνικος ἀγὼν δὲν ὑπάρχει οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὅτι ἐδημιούργησε νέας καταστάσεις.

Ἡ σημαντικώτερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ τοποθέτησις τῶν νέων. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε κύριον ἔργον αὐτῶν. Οὗτοι συμπρέσβυραν εἰς τὸν δυναμικὸν ἀγῶνα καὶ τοὺς παλαιούς. Καὶ οὗτο ἐκινήθη ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς κυπριακὸς λαός. Τὰ πολιτικὰ ἀποτελέσματα ἀσφαλῶς δὲν ὑπῆρξαν τὰ προσδοκηθέντα, ὡς γενικῶς ἀναγνωρίζεται, καὶ ὡς εἶπον ἀνωτέρω. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τούτων, ἐκείνο ὅπερ προβάλλεται σήμερον, εἶναι, πλὴν πολλῶν ἄλλων, ποία ἡ θέσις τῶν νέων καὶ τῶν παλαιῶν ἐντὸς οὗτο διαμορφωθείσης πολιτικῆς καταστάσεως διὰ τῆς ἐγκαθιδρύσεως μᾶς ἀνεξαρτήτου Δημοκρατίας. Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ νέων καὶ παλαιῶν παρετηρεῖτο πάντοτε καὶ εἰς τὸ παρελθόν.

Οἱ νέοι ἐθεώρουν ἀνεκὰθεν ὅτι ἦσαν οἱ μόνοι δυνάμενοι νὰ κατακτῆσωσι τὴν ζωὴν καὶ νὰ ὀδηγήσωσι κοινωνίαν καὶ ἔθνος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐδαιμονίας. Ἀντιθέτως οἱ παλαιοὶ ἰσχυρίζοντο ὅτι οὗτοι μόνον ἠδύναντο νὰ ἔχωσι λόγον ἐπὶ τῶν σχετικῶν ζητημάτων ὡς διαθέτορες τὴν πείραν παρὰ τὸν ἐγνωσμένον συντηρητισμὸν αὐτῶν. Ὁ τελευταῖος εἶναι συνυφασμένος πάντοτε πρὸς τὴν ἡλικίαν. Διὰ τοῦτο οἱ ἐπαναστάται ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων νέοι προαγόμενοι εἰς ἡλικίαν γίνονται σὺν τῷ χρόνῳ συντηρητικοὶ καὶ ἀποβάλλουσι τὴν ἐπαναστατικότητα αὐτῶν.

Ἐποταύτας συνθήκας ἐρωτᾶται, ποία ἡ ὀρθὴ τοποθέτησις τῶν νέων σήμερον. Οὗτοι δημιουργήσαντες διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τὰς νέας πολιτικὰς συνθήκας ἔχουσι δικαίωμα νὰ ἔχωσι λόγον ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς καταστάσεως. Ἡ ὁρμὴ καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐτῶν δέον νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἐπωφελῶς, ἀλλὰ παραλλήλως ὀφείλουσι καὶ οὗτοι νὰ ἀντιληφθῶσιν ὅτι τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ τὴν πλήρη διαμόρφωσιν τῆς νέας ἡμῶν ζωῆς. Οὐδεὶς δύνата εὐκόλως νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου τοῦ δημιουργούντος τὴν πείραν, ἂν δὲν ἔχη γνωρίσει ταύτην. Καὶ ἡμεῖς ὡς νέοι, ἐνθυμούμαι, δὲν ἠδυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν τὴν σημασίαν τῆς πείρας, περὶ ἧς ὀμίλουσι οἱ παλαιοὶ. Σήμερον, ἡμεῖς παλαιοί, δυνάμεθα νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον, τί σημαίνει ἡ πείρα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ αὐτὰ αἰσθήματα καὶ τὰς αὐτὰς ἀντιλήψεις θὰ ἔχωσιν οἱ σημερινοὶ νέοι, ὅταν θὰ γίνωσι σὺν τῷ χρόνῳ καὶ οὗτοι παλαιοί. Διὰ τοῦτο ἐν πρωταρχικῶν καθήκων σήμερον ἐν τῇ νέᾳ Πολιτείᾳ εἶναι ὁ σεβασμὸς τῶν νέων πρὸς τοὺς παλαιούς καὶ πρὸς τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Ἡ ἀξία δὲν καταγράφεται οὐδὲ ἀρχηστεύεται διὰ τοῦ χρόνου. Ἀντιθέτως αὕτη καθίσταται περισσότερο συνειδητὴ, ἂν εἰμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῶμεν καὶ συλλάβωμεν βαθύτερον τὸ νόημα τῆς ζωῆς καὶ χρησιμοποιήσωμεν πρὸς προαγωγὴν ταύτης πᾶσας τὰς διαθέσιμους εἰς ἡμᾶς δυνάμεις.

Ἀνακεφαλαιῶν τὰ ἀνωτέρω λέγω ὅτι τὸ πρώτιστον δικαίωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ εἶναι νὰ διατηρήσῃ ἐντὸς τῆς νήσου ταύ-

της τὴν εἰς αὐτὸν ἀρμόζουσαν θέσιν, ἥτις προκύπτει ἐκ τῆς ἀπὸ 3½ ἡλιατηρίδων ἱστορικῆς αὐτοῦ παραδόσεως, τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς συντηρητικῆς αὐτοῦ ἀριθμητικῆς ὑπεροχῆς ἐναντι πάντων τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς νήσου. Δεύτερον ἔχει δικαίωμα νὰ ἀπαίτησῃ παρὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ὀρθὴν χρῆσιν τῆς παρασχεθείσης ἀνεξαρτησίας καὶ νὰ ὀδηγήσωσι τοῦτον καὶ εἰς τὴν ὑλικὴν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν ἠθικὴν εὐδαιμονίαν. Παραλλήλως ὅμως ὑπάρχουσι καθήκοντα διὰ τὸν λαὸν καὶ δι' ἕνα ἕκαστον. Εἶναι πρῶτον, πῶς ἠνωμένος οὗτος νὰ βοηθῆσῃ τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ ὑψηλοῦ ἔργου, ὅπερ ἀνέλθωσι. Δεύτερον εἶναι, πῶς νὰ μὴ ἀναμένωσι πάντες ἄμεσον βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς αὐτῶν. Τρίτον εἶναι, πῶς νὰ βοηθήσωσι διὰ τῆς πειθαρχημένης, εὐσυνειδήτου, σκληρᾶς καὶ ἀποδοτικῆς ἐργασίας εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν καλυτέρων τούτων συνθηκῶν. Τέταρτον εἶναι, πῶς νὰ ὑπόξῃ ἡ δέουσα ἰσορροπία μεταξὺ πασῶν τῶν τάξεων, στρωμάτων καὶ ἡλικιῶν τοῦ λαοῦ.

Ἄνευ τῶν συνδυασμένων προϋποθέσεων τούτων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπόξῃ οὔτε εὐμεγεία οὔτε εὐδαιμονία. Τὴν εὐθύνην, κατὰ τὴν γνώμην μου, διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιτυχίαν, δὲν θὰ φέρωσι μόνον τινές, ἀλλὰ θὰ φέρωσιν οἱ πάντες, ἂν δὲν ἐργασθῶσιν ἐντὸς τῶν διαγραφόμενων πλαισίων. Ἐλπίζω καὶ εὐχομαι πάντες νὰ αἰσθανθῶσιν ὀρθῶς καὶ ἐκτιμήσωσι τόσον τὰ καθήκοντα ὅσον καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν καὶ νὰ ἐργασθῶσιν, ὥστε νὰ ζήσωμεν ἐντὸς μᾶς εὐνομιμένῃς καὶ εὐδαιμονούσης Πολιτείας στρέφοντες πάντοτε τὰ βλέμματα πρὸς τὴν αἰωνίαν μητέρα, ἥτις θεὰ δόση εἰς ἡμᾶς τὴν ὀρθῶς νοουμένην ἐλευθερίαν.

Ἡ 25ῃ Μαρτίου καὶ ἡ 1ῃ Ἀπριλίου περιέχουσιν ἐν προκειμένῳ βαθύτατον νόημα, ὅπερ ὀφείλομεν νὰ ἔχωμεν ὡς κίνητρον καὶ ὀδηγὸν ἡμῶν.

Δρ Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ

Πρόεδρος Ἑλληνικοῦ

Πνευματικοῦ Ὀμίλου Κύπρου.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΚΟΡΥΦΑΙΟ ΝΕΟΕΛΛΗΝΑ ΣΤΟΧΑΣΤΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟ, ΔΙΣΘΗΤΙΚΟΝ Κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΝ ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΝ

Ὁ κ. Εὐάγγελος Παπανούτσος πού εἶχε τὴν εὐτυχία νὰ γνωρίσῃ ἀπὸ κοντὰ ἡ Κύπρος, τὴν καλοκαίρι τοῦ 1960 πού τὴν ἐπισκέφθηκε καὶ ἔδωσε μᾶς σειρά διαλέξεων στὴ νησί μας, εἶναι ἕνας ξεχωριστὸς πνευματικὸς ἀνθρώπος ἀπὸ τοὺς λίγους πού ἔχουμε σήμερα. Ἐκεῖνο κυρίως πού κάμνει ἐντύπωση εἶναι ἡ πολὺπλευρὴ προσωπικότητά του πρᾶγμα σπάνιο στὴ σημερινὴ ἐποχὴ, τὸ βαθὺ στοχαστικὸ του πνεῦμα, καὶ ἡ ρωμαλεότητα τῆς σκέψης του. Ὁ κ. Παπανούτσος εἶχε τὴν καλωσύνη καὶ τὴν εὐγενικὴ διάθεση νὰ μοῦ δώσῃ τὴν παρακάτω

συνέντευξη για τὴν «Πνευματικὴ Κύπρος»:—
1) Ἐρώτ.:— Ἐχετε τίποτε ιδιαίτερους δεσμούς με τὴν Κύπρο;

Ἀπάντ.:— Χαίρω πὺ μὲ δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπικοινωνήσω με τὴν Κύπρο διὰ μέσου τοῦ περιοδικοῦ σας. Ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ ἡρωϊκοῦ ἀγώνα σας ὄλοι μας ἔχομε συνδεθῆ ψυχικὰ με τὸ ἡρωϊκὸ νησί πὺ ἔγραψε καὶ τὴ δική του ὠραία σελίδα στὴν ἐθνικὴ μας ἱστορία. Προσωπικὰ ὁ δεσμός μου με τὴν Κύπρο εἶναι στενότερος ἀπὸ τότε πὺ γνώρισα ἀπὸ κοντὰ τὸν εὐγενικὸ λαὸ της, τοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους της καὶ ἰδιαίτερα τοὺς λαμπροὺς ἐκπαιδευτικοὺς της. Ἀπλ. ἀπὸ τὸ καλοκαίρι τοῦ 1960 πὺ ἦθα στὴν Κύπρο καὶ ἔκανα μία σειρά μαθημάτων στοὺς ἐκπαιδευτικοὺς της ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας τῆς Λευκωσίας.

2) Ἐρώτ.:— α) Πὺς βλέπετε τὴν σύγχρονη Κυπριακὴ πνευματικὴ ζωὴ στὶς διαφορὰς της ἐκδηλώσεις; β) Ποιὰ δὲ κατὰ τὴν γνώμη σας ἡ θέση καὶ ἀξιολόγηση τῆς Κυπριακῆς πνευματικῆς προσφοράς στὴν πλατύτερη Νεοελληνικὴ δημιουργία;

Ἀπάντ.:— Ἀνέκαθεν οἱ Κύπριοι ἔχετε ἀγάπη στὰ γράμματα. Ἰδιαίτερα σήμερα ὑπάρχει ἕνας ἀληθινὸς πνευματικὸς ὄργασμός στὸ νησί σας, ἀν κρίνη κανεὶς ἀπὸ τὰ πικνὰ σὲ περιεχόμενο καὶ ποιότητα λογοτεχνικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ περιοδικὰ πὺ ἐκδίδονται στὴν Κύπρο. Ἐπειδὴ τῶν περισσοτέρων ἡ σύνταξη μὲ κάνει τὴν τιμὴ νὰ μὲν ἔχω τὴν εὐκαιρία νὰ παρακολουθῶ τὰ δημοσιεύματα τους καὶ σὰς ὁμολογῶ ὅτι πολὺ συχνὰ βρίσκω ἔξαιρετες σελίδες νὰ διαβάσω καὶ νὰ θαυμάσω μέσα σ' αὐτά. Δὲν μπορῶ νὰ μῶ σὲ λεπτομέρειες, οὔτε θὰ ἤθελα νὰ μνημονέω ὀνόματα, γιατί φοβοῦμαι ὅτι ὁ κατάλογός μου δὲν θὰ εἶναι πλήρης καὶ θὰ ἀδικήσω πολλούς. Ἐκείνο πάντως πὺ θέλω νὰ ἐπισημάνω εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὸ γράψιμο τῶν Κυπρίων λογοτεχνῶν ἔχει μίαν ἰδιαίτερη «ἀνάσα», θὰ τὴν ἔλεγα, δηλ. μίαν ἀναπνοὴ καὶ ἕνα ρυθμὸ δικό του, καθὼς καὶ μία προσήλωσι σὲ ὀρισμένα οἰσθηματικὰ καὶ κοινωνικὰ θέματα καίρια γιὰ τὴν ἐποχὴ μας. Δύσκολα βέβαια τὰ σημερινὰ κυπριακὰ γράμματα μποροῦν νὰ διαχωρισθοῦν ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς σύγχρονης ἐθνικῆς μας λογοτεχνίας. Ὅπως εἶναι φυσικό, ἀποτελοῦν σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς της καὶ ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστέων της. Ἐχουν ὁμως μία δική τους ἀπόχρωση, ὅπως σὰς εἶπα, καὶ με αὐτὴν εὐκολα ἀναγνωρίζονται ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ μνημένου μέσα στὴν ὅλη ἐθνικὴ λογοτεχνικὴ μας παραγωγή. Οἱ νέες πολιτικὲς συνθήκες πὺ δημιουργήθηκαν σήμερα στὴν Κύπρο, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ φέρουν πὺ κοντὰ τὴν πνευματικὴ κίνηση τοῦ νησιοῦ με τὴ ζωὴ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Μητροπόλεως. Αὐτὸ θὰ εἶναι πρὸς ὄφελος καὶ τῶν δύο πλευρῶν, ὅπως ἐλπίζω καὶ τὸ εὐχομαι ὀλόψυχα.

3) Ἐρώτ.:— α) Με τὶς σημερινὲς συνθήκες πὺ ἐπικράτησαν στὴν Κύπρο, ποιὸ

τὸ χρέος κί' οἱ εὐθύνες τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων τόσο ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὴν μεγαλόνησο; β) Γενικώτερα ποιὸς ὁ ρόλος τοῦ διανοοῦμένου ἀνάμεσα στὰ σύγχρονα ἐθνικιστικὰ καὶ πολιτικοκοινωνικὰ προβλήματα, γεγονότα καὶ ρεύματα;

Ἀπάντ.:— Οἱ νέοι ὄροι ζωῆς πὺ δημιουργήθηκαν στὴν Κύπρο ἐπιβάλλουν ἰδιαίτερες ὑποχρεώσεις στοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους τόσο στοὺς δικούς σας ἐκεῖ ὅσο καὶ τοὺς δικούς μας ἐδῶ. Νέοι ἀγῶνες γίνονται καὶ προβλέπονται γιὰ νὰ διατηρηθῆ συνεχῆς καὶ ἀδιάσπαστος ὁ ἑλληνισμὸς τῆς Κύπρου καθὼς καὶ νὰ κρατηθῆ στερεὰ τὴ θέση του μέσα στὴν ἐθνικὴ μας οἰκογένεια. Στοὺς ἀγῶνες αὐτοὺς καὶ μποροῦν καὶ πρέπει νὰ λάβουν μέρος οἱ πνευματικοὶ μας ἀνθρώποι γιατί καὶ αὐτοὶ ἔχουν τὶς ἱστορικὲς εὐθύνες τους. Ὅμως πνεῦμα δὲν θὰ πῆ νὰ στέκεσαι μακριὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔθνος, ἀλλὰ νὰ πλάθῃ καὶ σὺ αὐτὴ τὴ ζωὴ, νὰ ἐργάζεσαι καὶ σὺ γι' αὐτὸ τὸ ἔθνος, με τὸ δικό σου πάντοτε ὕψος καὶ ἦθος. Τί ἔχομε νὰ κάνουμε; Νὰ κρατήσωμε ὑψηλὰ τὴ σκέψη καὶ τὸ φρόνημά μας, τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἀρετὴ μας μέσα στὴν κοινὴ προσπάθεια νὰ ὑπηρετήσωμε μέσα στὸν ἐθνικὸ μας χῶρο τὸν οἰκουμενικὸ ἀνθρώπο. Αὐτὸς ὁ τελικὸς στόχος εἶναι ὁ εὐγενέστερος δεσμός πὺ μπορεῖ νὰ ἐνώση τὶς πατρίδες πάνω στὴ γῆ καὶ τοὺς ὀμαίμονες μέσα στὴν ἴδια πατρίδα.

4) Ἐρώτ.:— Γιὰ τὸ καίριο πρόβλημα πὺ ἀντιμετωπίζει σήμερα ἡ χώρα μας, τὸ πρόβλημα τῆς Παιδείας, θὰ μπορούσατε νὰ μὰς συνοψίσετε τὶς ἀπόψεις σας;

Ἀπάντ.:— Ἐπιτρέψατέ μου νὰ μὲ σὰς μιλῶ σήμερα γιὰ θέματα ἐκπαιδευτικὰ. Γιατὶ τότε θὰ ὑποχρεωθῶ ὄχι μόνο νὰ ἀλλάξω τροχιά στὴ σημερινὴ μας συζήτηση, ἀλλὰ νὰ σὰς κάνω καί... ὀλόκληρη διάλεξη πὺν φοβοῦμαι ὅτι θὰ εἶναι βαρετὴ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες σας. Μιὰν ἄλλη φορὰ κουβεντιάσωμε ἀπάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα. Καὶ ἔτσι ἀφήσατέ με νὰ κλείσω τὴ συνέντευξη με ἕνα θερμὸ καὶ ἐγκάρδιο χαρетиσμὸ πρὸς τὸ ἀγαπημένο νησί σας καὶ πρὸς τοὺς καλοὺς φίλους πὺ ἀξιώθηκα νὰ ἔχω ἐκεῖ. Θὰ εἶμαι εὐτυχῆς τὴν ἡμέρα πὺ θὰ μὲ δοθῆ πάλιν ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν Κύπρο καὶ ἐπικοινωνήσω με τὸν εὐγενικὸ λαὸ της.

ΣΤΕΦ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1955

Ἡ πρώτη τοῦ Ἀπριλίου 1955 εἶναι γιὰ μὰς ὀρόσημο. Τῶχομε πει, τῶχομε πει χίλιες φορὲς με χίλιους τρόπους. Ἄλλὰ τὸ τί ἔχει ξεπηδήσει ἀπ' τὸν τιτάνιον ἀγῶνα μίως ὀρκίας πολεμιστῶν κί' ἐνὸς λαοῦ, με τὸ μεγάλο ἑλληνικὸ σθένος, πρέπει ν' ἀξιοποιηθῆ γιὰ νὰ προωθηθῶμε πρὸς τὸν τελικὸ σκοπὸ πὺ εἶναι ἡ ἐνωσμάτωσή μας στὸ ἑλληνικὸ σύνολο (ἀνεξαρ-

τήτως τῶν ἐδῶ μικροκομματικῶν φιλονικειῶν καὶ τῶν ἀπὸ τῆς φιλονικίης παρεξηγήσεων).

Ἄλλὰ βάση τῆς ἀξιοποιήσεως καὶ προωθήσεως εἶναι δυὸ πράγματα: ἡ Παιδεία καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῆς προπαγάνδας στὸ ἐξωτερικόν. Ἡ Παιδεία βρῖσκεται κ' ὅλας στὰ πύθ σιβαρά χέρια. (Στὸ κάτω-κάτω σχεδὸν τὸ πᾶν χρωσιέται στὴν ἑλληνικὴ μας παιδεία). Τί γίνεται ὅμως μὲ τὸ μεγάλο κεφάλαιο πού λέγεται ἀντιμετώπιση τῆς ὑποχθόνιας προπαγάνδας εἰς βάρος μας; Τόσο ἐδῶ ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικόν, μὲ χίλιους συνδυασμούς καὶ ὑποὺλες ὑποστηρίξεις, πολλὰ εἰς βάρος τοῦ ὀνόματος μας τεκταινοῦνται. Φυλλάδια, βιβλία, ὀδηγοί, διαλέξεις, κατάληψη ἐπικαιρῶν θέσεων, δημιουργία φιλίας μὲ γερά ὀνόματα καὶ δυνατὰ μέσα, ὅλα αὐτὰ κ' ἄλλα πού δὲν ξερούμε ἐπιστρατεύονται γιὰ νὰ μᾶς δυσφημίσουν ἢ νὰ μᾶς θέσουν σὲ δευτέρη μοίρα στὴν παγκόσμια προσοχὴ γιὰ νάρθη σὲ πρῶτο ἐπίπεδο τὸ ὅτι μᾶς ἀντιστρατεύεται ἔθνικῶς.

Ἐμεῖς; Δαπανοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας μὲ προοπτικὴ μόνον τὴν ἐσωτερικὴν στὸ νησί μας ἢ τὸ πολὺ τὴν ἑλλαδικὴ κατανάλωση. Ἄλλὰ εἶπα πῶς ἡ Παιδεία, πού εἶναι τὸ πραγματικὸ ἀμυντικὸ κ' ἐπιθετικὸ μας ξίφος, εἶναι πρὸς τὸ παρὸν ὑπεραρκετὴ γιὰ τοὺς σκοποὺς μας. Πρέπει λοιπὸν νὰ κινήθωμε στὸ ἐξωτερικόν. Οἱ διάφοροι τουριστικοὶ ὀδηγοὶ ἀσφαλῶς πολλὰ μποροῦν νὰ προσφέρουν ἀρκεὶ νάχουν τὴν πρόθεσιν γραμμὴ καὶ νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν τῆς φτηνῆς ἐξώφθαλμης προπαγάνδας. Τὰ τουριστικὰ φυλλάδια τόσον ἀπὸ τῆς Κυπριακῆς ὅσο καὶ ἀπὸ τῆς Ἑλλαδικῆς Προσθεῖες καὶ Προξενία μποροῦν μ' ἓνα γρήγορο καὶ ἐμφαντικὸ τρόπο νὰ μᾶς ἐξυτηρήσουν ἐπίσης. Ἡ ἀνέγερση πραγματικῆς φιλελληνικῆς πού κατέχουν θέσεις στὸν δημοσιογραφικόν, λογοτεχνικόν καὶ καλλιτεχνικόν κόσμον — καὶ ὄχι ἀνέγερση ἐπιπλάστων διὰ τοὺς ἴδιους σκοποὺς τῶν ἐργαζομένων — θὰ προσδώσῃ πραγματικὰ ζωὴ στὴν προβολὴ τῶν δικαίων μας.

Καὶ ἄλλα...

Ἄλλὰ ἓνα κατατοπιστικὸ πολὺγλωσσὸ φυλλάδιον, πού νὰ ἐκδίδεται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Κοινοτικὴ Βουλὴ, καὶ νάχη μέθοδο στὴν κατὰ τάξιν καὶ προβολὴ τῆς ἴλης, ἀλλὰ προπαντὸς μέθοδο στὸ πού θὰ διανεμηθῇ καὶ πῶς θὰ παρουσιασθῇ σὲ περισσότερα μάτια, ἰδίως σὲ νευρολογικὰ πόστα τοῦ ἐξωτερικοῦ (ὡς φοιτητικῆς λέσχης, ἐργατικῆς λέσχης κλπ.) καὶ πού θὰ διευθύνεται ἀπὸ συνεργεῖο ὑπευθύνων προσώπων (ὑπεύθυνα σὲ μόρφωση, εὐσυνειδησία, ἰκανότητα) εἶναι τὸ ἀπαραίτητο ἐπιστέγασμα τῶν προσπαθειῶν μας γιὰ προβολὴ στὸ ἐξωτερικόν. Ἐχῶ πληροφορηθῇ πῶς ἔχει ουσταθῇ ἀπὸ τὴν ΕΚΣ μὴ ἐπιτροπὴ γιὰ πολιτιστικὴ προβολὴ τῆς Κύπρου στὸ ἐξωτερικόν. Εὐχάριστο εἶναι. Ἄς ἔχη, λοιπόν, ὑπόψη τῆς καὶ τῆς ἀπόψεις μας.

Εἶναι ἀκόμα καιρὸς νὰ δράσουμε. Ἄλλοιῶς ὁ κίνδυνος νὰ θάψουμε οἱ ἴδιοι τὰ δικαία μας ἐπιγράμματα.

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

Ἡ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΩΣ ΕἰΣ ΤΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑΣ

Εἶναι πράγματι ἀξιοπερίεργος ἡ παντελὴς ἀγνοία τοῦ τρόπου λειτουργίας μιᾶς βιβλιοθήκης ἀπὸ τὸ κοινόν. Εἶναι γεγονός ὅτι ἐλαχίστη ἐκτίμησις δεικνύεται διὰ τὴν ἐπιτελουμένην ἐργασίαν, ἐκφράζεται δὲ πολλάκις ἡ ἀπορία τί κάνει ὁ βιβλιοθηκᾶριος κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν ὥρων του εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Ἔσως ἡ ἀγνοία αὕτη νὰ εἶναι συγγνωστὴ λόγω τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχουν οὔτε ἀρκετὰ βιβλιοθῆκαι εἰς τὴν χώραν μας ἄλλ' οὔτε καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ βιβλίον ἢ ὅποια θὰ τοὺς φέρῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν βιβλιοθήκην. Ἄν δὲ καμμιά φροδὰ εἰς τὸν μέσον Κύπριον ὑποβληθῇ ἡ ἐρώτησις τί εἶναι βιβλιοθήκη, θὰ ἀπαντήσῃ χωρὶς δισταγμὸ ὅτι εἶναι ἓνα μεγάλο κτίριον εἰς τὸ ὁποῖον τοποθετοῦνται βιβλία (ἢ μία συλλογὴ) βιβλίων τοποθετημένη εἰς ἓνα μεγάλο κτίριον).

Διὰ τὸν βιβλιοθηκᾶριον ὅμως βιβλιοθήκη εἶναι μίαν συλλογὴ βιβλίων τοποθετημένη μὲ σύστημα (δηλ. ταξινομημένη), ἢ ὅποια διὰ καταλλήλου καθοδηγήσεως πρέπει νὰ γίνῃ ὅσον τὸ δυνατόν χρήσιμη καὶ εὐκολόχρηστη καὶ διὰ τὸν τυχαῖον ἀναγνώστη καὶ διὰ τὸν ἐρευνητήν.

Ἡ διαφορά ὅμως αὕτη εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ κατανοηθῇ ἀπὸ τὸν ἀπλοῦν ἀνθρώπον καὶ διὰ τοῦτο τὴν μόνην ἐργασίαν τὴν ὁποῖαν ἀναγνωρίζει εἰς τὸν βιβλιοθηκᾶριον, ἂν μὴ νὰ κάθεται, εἶναι νὰ τακτοποιῇ μερικὰ βιβλία τὰ ὁποῖα δὲν εὐρίσκονται εἰς ἀπόλυτον τάξιν εἰς τὰ ράφια, ἢ νὰ τοποθετῇ εἰς τὰ ράφια βιβλία τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησαν.

Ἄν ὅμως τοῦ τεθῇ τὸ ἐρώτημα, πῶς ἓνας βιβλιοθηκᾶριος δύναται νὰ τοῦ δώσῃ τὸ ζητηθέν βιβλίον ἀμέσως, τότε ἐξάπαντος θὰ διεπίσῃ ὀλίγον προτοῦ νὰ ἀπαντήσῃ ὅτι πρέπει τὰ βιβλία νὰ εἶναι τοποθετημένα εἰς μίαν λογικὴν σειρᾶν, ἄλλ' ὁπότε καὶ πάλιν δὲν θὰ εἶναι δύσκολον νὰ ἐξεύρῃ τὸ βιβλίον.

Ἄν ὅμως τὸν ἐρωτήσωμεν ἂν θὰ μποροῦσε καὶ ὁ ἴδιος νὰ τοποθετήσῃ τὰ βιβλία εἰς μίαν λογικὴν σειρᾶν, διὰ νὰ μὴ εἰπῶ εἰς τὴν πλέον λογικὴν καὶ πλέον χρήσιμον διὰ τὸν ἀναγνώστην, τότε εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ δυσκολευθῇ ν' ἀπαντήσῃ. Διότι οὐδέποτε διανοήθη τὴν μελέτην καὶ τὸν κόπον πού χρειάζεται τὸ κάθε βιβλίον διὰ νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν πλέον «λογικὴν σειρᾶν», δηλ. νὰ ταξινομηθῇ μὲ τέτοιον τρόπον οὔτως ὥστε καὶ ὁ βιβλιοθηκᾶριος καὶ ὁ ἀναγνώστης νὰ δύναται νὰ εὐρίσκουν τὸ ζητούμενον βιβλίον ἄνευ σπατάλης χρόνου.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ταξινομήσεως ἐφαρμόζεται εἰς τὸν καθημερινὸν μας βίον κάθε στιγμῆν ἢ ἀναγκαῖότης τῆς δὲ εἰς τὰς βιβλιοθηκᾶς γίνεν ἀντιληπτὴ ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων. Χαρακτηριστικὸν παράδειγμα ἀποτελεῖ ἡ βιβλιοθήκη τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Assurbani-pal, ἢ ὅποια φέρεται ὡς ἡ πρώτη δημοσία βιβλιοθήκη τοῦ κόσμου, ἰδρυθεῖσα κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα π.Χ., καὶ τῆς ὁποίας οἱ πῆλινον

πίνακες, 10.000 περίπου τὸν ἀριθμὸν ἦσαν τοποθετημένοι μετὰ κάποια λογικὴν τάξιν, ὡς εἶναι παραδεχόμενοι.

Τί εἶναι ὅμως ταξινομήσις; Ταξινομήσις εἶναι ἡ συγκέντρωσις πραγμάτων ἀναλόγως τῆς ὁμοιότητός των καὶ ὁ διαχωρισμὸς ἀναλόγως τῆς ἀνομοιότητός των.

Ταξινομήσις δὲ βιβλιοθήκης εἶναι ἡ κατάταξις τῶν βιβλίων εἰς τὰ ράφια, ἢ ἡ περιγραφὴ τῶν εἰς τὸν κατάλογον κατὰ τὸν πλέον χρησίμον τρόπον διὰ τὸν ἀναγνώστην.

Ἐξάπαντος δὲ ὁ ὀρισμὸς αὐτὸς προϋποθέτει τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς περὶ γενικῆς ταξινομήσεως. Τέλος ταξινομήσις βιβλιοθήκης εἶναι τὸ μέσον τὸ ὁποῖον ἀξιολογεῖ τὰ βιβλία εἰς μίαν βιβλιοθήκην, **τελικὸς δὲ σκοπὸς εἶναι νὰ λάβῃ ὁ ἀναγνώστης τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον ζητεῖ μετ' ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγοτέραν σπατάλην χρόνου καὶ δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὸν βιβλιοθηκᾶριον.**

Ἐκινώντας ἀπὸ τὸν κανόνα ὅτι ἡ βᾶσις τῆς βιβλιοθήκης εἶναι τὸ βιβλίον ἢ δὲ βᾶσις τῆς βιβλιοθηκονομίας τὸ σύστημα ταξινομήσεως, οἱ βιβλιοθηκᾶριοι ἀπὸ παλαιῶν ἠσχολήθησαν μετὰ τὸ πρόβλημα τοῦτο καὶ προσεπάθησαν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἥδη ἐν χρήσει συστήματα, μετ' ὀρισμένας προσαρμογὰς νὰ ἐφαρμόσουν κάποιον σχεδίων ταξινομήσεως τὸ ὁποῖον νὰ ἱκανοποιῇ τὰς ἀνάγκας τῆς βιβλιοθήκης των καὶ τῶν ἀναγνωστῶν των.

Διὰ τοῦτο πολλὰ συστήματα ταξινομήσεως ἔβλεπον καὶ παρήλθον. Συστήματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐστηρίζονταν εἰς οὐσιώδη γνωρίσματα τοῦ βιβλίου διὰ τὴν ταξινόμησιν, ἀλλ' εἰς ἐπουσιώδη.

Π.χ., ὑπῆρξαν (καὶ ὑπάρχοντι προσωπικῆς βιβλιοθηκῆς) βιβλιοθηκῆς οἱ ὁποῖοι ἐστήριζαν τὸ σύστημα ταξινομήσεως των εἰς τὸν τίτλον τοῦ βιβλίου, εἰς τὴν ἡμερομηνίαν ἐκδόσεώς του, εἰς τὸ σῆμα, εἰς τὴν βιβλιοθεσίαν καὶ εἰς τὸν εἰσαγωγικὸν ἀριθμὸν. Εἶναι ὅμως ὀλοφάνερο ὅτι κανένα ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω συστήματα δὲν δύναται νὰ ἐπιζῆσῃ, ὅπως καὶ δὲν ἐπέζησε (παρὰ μόνον εἰς τὰς προσωπικὰς βιβλιοθηκᾶς). Ὅλα τ' ἀνωτέρω γνωρίσματα τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν ὡς βᾶσις διὰ τὴν ταξινόμησιν εἶναι δυνατὸν ν' ἀλλάξουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἔτσι νὰ ἔχωμεν τὸ ἴδιον βιβλίον μετὰ διαφορετικὸν τίτλον εἰς ἄλλην ἐκδοσίν του καὶ ἔτσι ν' ἀναγκασθῶμεν νὰ τὸ ταξινομήσωμεν εἰς ἄλλην θέσιν. Ἡ ἐκπληξις δὲ τοῦ ἀναγνώστη θὰ εἶναι μεγάλη ὅταν ἀνακαλύψῃ ὅτι τὸ ἴδιον βιβλίον μόνον καὶ μόνον διότι εἶχε διαφορετικὸν τίτλον εἰς ἄλλην του ἐκδοσιν ἐταξινομήθη ξεχωριστά. Τὸ ἴδιον δὲ συμβαίνει καὶ διὰ τὰ ἄλλα τυχεῖα γνωρίσματα τὰ ὁποῖα ἐλήφθησαν ὡς βᾶσις.

Μέχρι τῆς σήμερον αἱ βιβλιοθήκαι τῆς χώρας μας ἦσαν ταξινομημέναι εἰς μὲν τὰ ράφια κατὰ πλατεῖα θέματα καὶ μετὰ κατὰ συγγραφεᾶς, εἰς δὲ τὸν κατάλογον κατὰ συγγραφεᾶς. Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ συγγραφεὺς εἶναι οὐσιώδης γνώρισμά τοῦ βιβλίου, οὐδέποτε δὲ ὑπάρχει κίνδυνος εἰς ἄλλην ἐκδοσιν τοῦ ἴδιου βιβλίου

ν' ἀλλάξῃ. Ἔτσι μπορούμε χωρὶς φόβον νὰ στηριχθῶμεν στὸ οὐσιώδες τοῦτο γνώρισμα καὶ νὰ ταξινομήσωμεν μίαν βιβλιοθήκην.

Εἶναι γεγονός ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο ὑπερερεῖ τῶν προαναφερθέντων. Ταξινομήσις ὁμοῦ τῶν βιβλίων δὲν πρέπει μόνον νὰ προϋποθέτῃ κατάλληλον καὶ εὐκόλον χρῆσιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ συσχετίσῃ εἰς τὸν κατάλογον καὶ νὰ συσσωρευθῇ εἰς τὰ ράφια βιβλία μετὰ τὸ ἴδιον θέμα, ἢ ἀκόμη καὶ συγγενικό, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ κυριώτερον γνώρισμα μᾶς ὑγιούς ταξινομήσεως βιβλίων.

Ζητώντας ἕνας ἀναγνώστης ἕνα βιβλίον σχετικὸν μετὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶναι πιθανόν νὰ τὸ ἀναζητήσῃ εἰς τὸν Παπαρηγόπουλον, ἂν βέβαια γνωρίζῃ ὅτι ἔγραφε κατὰ τέτοιον. Εἶναι ὅμως πολὺ ἀπίθανον ἂν θὰ γνωρίζῃ καὶ ἄλλους ἱστορικοὺς ποὺ ἔγραψαν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος, τὸ κατὰ συγγραφεᾶ δὲ σύστημα ταξινομήσεως εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν βοηθήσῃ διὰ νὰ ἐξεύρῃ ἄλλα.

Ἐὰν ὅμως ἡ βιβλιοθήκη εἶναι ταξινομημένη κατὰ θέματα, εἰδικὰ θέματα καὶ ὄχι πλατεῖα ποὺ χρησιμοποιοῦνται μέχρι σήμερον, τότε τὸ μόνον ποὺ θὰ ζητηθῇ ὁ ἀναγνώστης εἶναι τί ἔχει ἡ βιβλιοθήκη διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ θὰ βρῇ ὅλα τὰ βιβλία τοῦ ἐνδιαφέροντός του συγκεντρωμένα καὶ εἰς τὰ ράφια καὶ εἰς τὸν κατάλογον, ἂν δὲ ἀναζητήσῃ τὸν Παπαρηγόπουλον εἰς τὸν Συστηματικὸν κατάλογον θὰ ἀνακαλύψῃ πλείσιον του καὶ πλείθος ἄλλων συγγραφεῶν, οἱ ὁποῖοι ἔγραψαν διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν.

Ἡ ἀξία τοῦ συστήματος αὐτοῦ ἥδη ἤρριξε ν' ἀναγνωρίζεται καὶ νὰ ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν Κύπρον.

Πῶς ὅμως εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἡ ταξινόμησις κατὰ θέματα; Ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν παρουσιάζονται δυσκολίαι ἂν ἀποφασίσωμεν εἶτι θὰ μπορούσε νὰ γίνῃ κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν θεμάτων. Ἐγείρεται ὅμως τὸ τεράστιον πρόβλημα τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ὄρου ἐνὸς θέματος. Π.χ. ποῖος ὄρος θὰ πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ γραμματοσυλλέκτης ἢ φιλοτελιστής ὡς καὶ ἐπίσης πόσον εἰδικόν εἶναι τὸ θέμα «Γεωγραφία ἢ Φυσικὴ Γεωγραφία».

Ἀποτυγχάνει δὲ παταγωδῶς καὶ τὸ κυριώτερον μέλημα τοῦ συστήματος ταξινομήσεως, τὸ ὁποῖον εἶναι πάντοτε καὶ ὁ ἀμεσώτερος σκοπός: Πῶς νὰ δεῖξωμεν καὶ νὰ φέρωμεν εἰς σχέσιν συγγενικά θέματα.

Ἄν παραδεχθῶμεν τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν τῶν θεμάτων θὰ ἔχωμεν:

Ἀκουστική, Ἀλγεβρα, Ἀστρονομία, Γεωμετρία, Διῶρυχος, Ἡλιακὸν σύστημα, Λογοτεχνία, Μηθηματικά, Μηχανική, Πλανῆται, Τριγωνομετρία, Φυσική.

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι συγγενικά θέματα ὡς Τριγωνομετρία, Γεωμετρία, Ἀλγεβρα διαχωρίζονται μετὰ βᾶσιν τὸ ἄσυχρόν των γράμμα. Ὡς ἐπίσης Ἀστρονομία, Ἡλιακὸν σύστημα Πλανῆται θὰ εὐρίσκωνται εἰς ἀπόστασιν καὶ εἰς τὰ ράφια

και εις τον κατάλογον λόγω του τυχαίου γνωρισματος του πρώτου γράμματός των.

Είναι φανερόν, ότι δέν είναι καθόλου υποβοηθητικόν διά τόν άναγνώστην και έρευνητήν διότι σχεδόν πάντοτε ό ένδιαφερόμενος διά τή μαθηματικά θά ήθελε νά βρῆ σέ σχέσιν και τή άλλα συγγενικά θέματα, ώς επίσης και ό ένδιαφερόμενος διά τήν Άστρονομίαν θά ήθελε νά βρῆ μαζεμένα όλα τή βιβλία τή όποια άφορουν τούς πλανήτες, άπλανείς και έν γένει όλον τή ήλιακόν σύστημα.

Ός έκ τούτου πρέπει ή ταξινομήσις νά στηρίζεται έπί του συστηματικού χωρισμοῦ εις ειδικά θέματα.

Τούτο δέ είναι χαρακτηριστικόν γνώρισμα ύγιους ταξινομήσεως.

Η θεωρία τής ταξινομήσεως τών βιβλίων αντιμετωπίζει τρία κύρια προβλήματα:

1. Τήν παρουσίαν μιās χρησίμου και υποβοηθητικής κατατάξεως όλων τών υπό εξέταση θεμάτων και τών υποδιαιρέσεών των. Αυτό δέ ύπονοεί τήν έπιστημονικήν μελέτην τών άρχων τής αναλύσεως τών θεμάτων ώς και τών σχέσεών των εις τή πεδία τής καθόλου γνώσεως.

2. Τήν μηχανοποίησιν ή κυριώτερον τήν άπλούστευσιν του όλου συστήματος ή όποια κατορθώνεται διά τής αντικαταστάσεως τών θεμάτων ή τάξεων διά συμβόλων.

3. Τό άλφαθητικόν ευρετήριον κατά θέμα τό όποιον θά χρησιμοποιήσῃ, α) ώς άπλου κλειδί διά τήν έξευρεσιν του συμβόλου εκάστης τάξεως και β) ώς συμπληρωματικόν σύστημα ταξινομήσεως.

Εξάπαντως όλα τή άνωτέρω δέν καταδεικνύουν τήν δυσκολίαν τήν όποίαν αντιμετωπίζει ό βιβλιοθηκάριος εις τήν ταξινόμησιν τών βιβλίων. Η κατάδειξις αυτή είναι ζήτημα τών κανόνων και άρχων τής θεωρίας τής ταξινομήσεως πράγμα τό όποιον δέν ήτο τό θέμα του σχολίου μου αυτού.

Προσεπάθησα νά καταδείξω τήν αναγκαιότητα μιās ύγιους ταξινομήσεως ή όποια και θά πρέπει νά εφαρμοσθῇ εις όλας τās βιβλιοθήκας τής Κύπρου, έν πράγματι έπιθυμούμεν αί βιβλιοθηκαι του τόπου μας νά εκπληρώσουν τούς σκοπούς διά τούς όποιους ιδούθησαν, δηλ. τήν πνευματικήν ανάπτυξιν τών πολιτῶν, και τήν περαιτέρω ανάπτυξιν τής βιβλιοθηκονομίας.

ΑΝΔΡΕΑΣ Μ. ΛΟΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Λουίτζι Πιραντέλλο: Η ήδονή τής τιμιότητος, ΟΘΑΚ, σκην. κ. Κωστή Μιχαηλίδη.

Δέν είχα τήν ευκαιρία νά παρακολουθήσω τό έργο αυτό του ΟΘΑΚ περίου. Κατά καλή τύχη τώρα στίς επαναλήψεις (3.3.62) είχα τήν μεγάλην, πραγματικά, χαρά νά δω μιā πραγματική παράσταση, πραγματικό θέατρο, τό έργο αυτό του Πιραντέλλο «Η ήδονή τής τι-

μιότητος», που άν δέν είναι από τή καλύτερα του Ιταλου αυτού δημιουργου είναι όστόσο ένα πολυ καλό θεατρικό έργο. Έστω και παράκαιρα ή σήλη αυτή όφείλει νά τονίση πώς τό άνέβασμα του έργου αυτού είναι σημαντικό σημείο στην όλη μας έδώ θεατρική κίνηση και τό καλύτερο έργο του ΟΘΑΚ και από άτόψεως έκλογής και προπαντός από σκηνοθετικής άπόψεως.

Ο κ. Κωστής Μιχαηλίδης ξαναβρήκε τον παλιό του, πολυ καλό, εαυτό του, άφησε κατά μέρος τίς κινήσεις πλήθους (που όπωσδήποτε τά καταφέρνει σπουδαία, αλλά αυτές άκριβώς δέν είναι τό θέατρο, (που θέατρο είναι κάτι πολυ πιο βαθύ και έσωτερικό) και κίνησε τούς ήθοποιους πάνω στην σκηνή με τέτοιο τρόπο που νά προβάλλη ή έσωτερικότητα του χαρακτήρα και στην πιο άπλη κίνηση, στάση ή και... σιωπή άκόμα. Π.χ. μου έκαμε έντύπωση (γι' αυτό τό αναφέρω έδώ ως δείγμα) στην πρώτη πράξη όταν μιλούσε ή κα Μανταλένα (Έλλη Παναγιώτου) ό Μανούσιος Σέτσι (Νικίας Νικολαΐδης) μās είχε γυρισμένη τή όρχη για νά μη βλέπωμε τήν έκφραση του προσώπου του. Άκριβώς αυτή ή στάση δημιούργησε μιā αίσθηση διλήμματος, λίγο μυστηρίου..., και ταυτοχρόνως πρόσχεσε περισσότερο τό λόγο τής Μανταλένας.

Οί τρεις ήθοποιοί Ά. Μούστρας, Νικίας Νικολαΐδης και Νίκος Σιαφάλης πραγματικά δημιουργούσαν. Και οι τρεις ήσαν σπόν καλύτερον εαυτό τους τής ως τή σημερα θεατρικής καριέρας των. Άλλά τό έργο ήταν κυρίως άποκαλυπτικό για τίς ικανότητες του Νίκου Σιαφάλη (τους άλλους τους είχαμε δη σέ ποιηλία κυρίων ρόλων ώστε νάχουμε στο νοῦ μας ένα μέτρο εκτιμήσεως). Του Σιαφάλη είχαμε ύπόψη μας μόνο μιā παλιά του δημιουργία: του καλλιτέχνη στο έργο «Ο διάβολος και ή ούρό του» του Φωτιάδη: είχα τότε δημιουργήσει έναν ιδιότυπο ρόλο πέρα για πέρα πειστικό. Και στην τωρινή περίπτωσι — στο έργο του Πιραντέλλο — ή ξεχωριστή νότα, ή πολυ προσωπική, ή ιδιότυπη, ύπάρχει στην έρμηνεια του.

Δυστυχώς για τούς γυναικείους ρόλους δέν έχω πολλά νά πώ. Και ό Πιραντέλλο τους έχει σέ μιā δεύτερη μοίρα χωρίς νά τους δίνει μεγάλες ευκαιρίες. Από τήν άλλη ύπήρξε καταπληκτικά μεγάλο τό «δημοιογικό» παίξιμο τών τριών άντρικών ρόλων.

Τά σκηνικά του κ. Λώνια Ευθυβούλου πολυ καλά μες τήν άπλότητά τους.

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Σ π. Παπαγεωργίου: Άρχειον τών παρανόμων έγγραφων του Κυπριακού Άγώνος 1955—1959, Άθήνα, 1961.

Πρωτ' άπ' όλα πρέπει νά τονισθῇ πώς από τόν πρόλόγο του ό κ. Σπύρος Παπαγεωργίου άποδείχνει όλοφάνερα ήθος και άρετή. Αυτό

κι' δλας μᾶς ἐπιβάλλει τὴν ἐργασία του αὐτή, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιστημονικῆς σκοπιμότητος, δηλ. τοῦ ἀποθησαυρισμοῦ ἐγγράφων γιὰ τὸν κατοπινὸν ἱστορικὸν.

Μὲ μιὰ ἀπλή ἀκριβολόγια γλῶσσα ἐκφράζει ὁ κ. Παπαγεωργίου τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἀπόψεις του ἄφοβα, καθαρά, χωρὶς γλωσσικοὺς καὶ ἐκφραστικούς ἀκροβατισμούς. Πιστεύει στὸν ἀγῶνα (κι' ὁ ἴδιος ἦταν ἀγωνιστής), τὸν ἀγαπᾷ, δὲν ἔχει πάθη μὲ κανένα (οὔτε κἂν μὲ τοὺς λογῆς-λογῆς ἐχθροὺς τοῦ ἀγῶνα εἴτε Ἀγγλοὶ ἦταν, εἴτε προδότες, εἴτε ἄλλο τι κι ὅταν ἀκόμα τοὺς κρῖνει καὶ τοὺς χαραχτρίζει). Πουθενὰ δὲ διαφαίνεται πολιτικὴ σκοπιμότητα, ἰδίως μικροκομματικὴ. Ἐπάρχει μιὰ σαφὴς γραμμὴ κατατάξεως τοῦ ὕλικου. Ὅλ' αὐτὰ προσδίδουν στὸ βιβλίον τὴ μεγαλύτερη ἀξία ἐκτὸς ἀπὸ τ' ὅτι περιέχει μαζεμένα ἓνα σωρὸ πολὺτιμα ἔγγραφα τοῦ ἀγῶνα.

Πῶς εἶναι καταταγμένο τὸ ὕλικό: Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πολὺ σύντομο πρόλογο, δημοσιεύεται μιὰ ἐκτεταμένη εἰσαγωγὴ στὴ μελέτη τῶν ἐγγράφων, πολὺ κατατοπιστικὴ τόσο γιὰ ὄσους γνωρίζουν τὰ πράγματα ὅσο καὶ γιὰ ὄσους πολὺ λίγα ξέρονουν γύρω ἀπὸ τὸν ἀγῶνα. Ἡ εἰσαγωγὴ διανθίζεται μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὰ ἔγγραφα καὶ μὲ πολὺ ὑγιὴ καὶ σταθὰ σχόλια. Ἀκολουθοῦν τὰ «ἔγγραφα τοῦ ἀρχηγοῦ Διγενῆ», «τὰ ἔγγραφα τῆς ΕΟΚΑ», «ἔγγραφα τῆς πολιτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κυπριακοῦ ἀγῶνος, Π.Ε.Κ.Α.», «ἔγγραφα τῆς ἀλκίμου νεολαίας τῆς Ε.Ο.Κ.Α., Α.Ν.Ε.», «Ποικίλα ἔγγραφα» (ὡς φυλλάδια τοῦ Α.Κ.Ε.Α., ἀνακοίνωση τῆς Κ.Ε. τοῦ Κ.Κ.Ε., ἔγγραφα Π.Ε.Ο.Μ.).

Μ' ἓνα ἐπίλογο ὁ κ. Παπαγεωργίου ξαναδείχνει τὸ ἐξοικονομητικὸν (τῆς μικροπολιτικῆς) ἦθος του καὶ τὴν ἀφοσίωσή του στὸ αἰώνιο αἶτημα τῆς Ἐνωσῆς μᾶς μὲ τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ καταλογίῃ εὐθύνες στοὺς Κυπρίους γιὰ τὶς Συμφωνίες τῆς Ζυρίχης καὶ χωρὶς νὰ χάνῃ τὴν ἐμπιστοσύνην του πρὸς τὴν σημερινὴ ἡγεσία τοῦ τόπου.

Ἡ ἔκδοσις αὐτὴ τοῦ κ. Παπαγεωργίου εἶναι μιὰ θετικὴ συμβολὴ στὴ μελέτη τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ μᾶς Ἀγῶνα. Τῆ θεωροῦμε ὡς τὸ πρῶτον ἀμερόληπτο βιβλίον γιὰ μιὰ πλευρὰ τοῦ ἀγῶνα καὶ ὡς πρότυπο γιὰ παρόμοιες προσπάθειες. Ὁ κ. Παπαγεωργίου ξεκινᾷ μ' ἓνα κλασσικὰ ὑγιὴ τρόπο τὸ στάδιο του στὰ γράμματα.

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

B. Bouvier: Δημοτικὰ τραγοῦδια ἀπὸ χειρῶ-γραφοῦ τῆς Μονῆς τῶν Ἰθῆρων, Ἀθήνα, 1960.

Αὐτὸς εἶναι ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου ποὺ τυπώθηκε στὴν Ἀθήνα στὰ 1960, γραμμένο ἀπὸ τὸν ὑψηλὴν τῆς Νεοελληνικῆς φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Γενεύης κ. Bertrand Bouvier. Σὲ 78 σελίδες του περιλαμβάνει ὁ συγγραφέας τὰ ἀκόλουθα κεφάλαια:

Εἰσαγωγὴ, σελίδες	1—7
Κείμενα	8—14
Σχόλια	15—56
Πανομοίωτυπα	57—72 καὶ
Στροφικὰ σχήματα	73—78

Στὴν εἰσαγωγὴ του ἀναφέρει ὁ συγγραφέας πῶς ἔχει προσέξει τὸν κώδικα τῆς Μονῆς τῶν Ἰθῆρων πρῶτος ὁ Σπυριδῶν Λάμπρος, ὁ ὁποῖος πρόσεξε πῶς τὰ 7 φύλλα τοῦ κώδικα ποὺ περιλάβαιναν 13 δημοτικὰ τραγοῦδια ἦσαν κολημένα καί, γιὰ νὰ δῆ τὸ περιεχόμενό τους τὰ ξεκόλλησε μὲ χλιαρὸ νερὸ καὶ δημοσίευσε τὸ κείμενό τους στὸν Νέον Ἑλληνομῆμονα (τ. ΙΑ' σ. 423—32). Τὰ τραγοῦδια αὐτὰ ξανα-ἐκδίδονται ἀπὸ τὸν σοφὸ καθηγητὴ μὲ κριτικὴ διόρθωσις τοῦ κειμένου χωριστὰ καὶ μαζὶ μὲ τοὺς μουσικοὺς χαρακτήρες τῆς Βυζαντινῆς παρασημαντικῆς, ὅπως εἶναι γραμμένα στὸν κώδικα, κατατάσσει δὲ αὐτὰ στὴ σειρά τῶν τραγοῦδιων τῶν Μετεώρων, ποὺ δημοσιεύτηκαν ἀπὸ τὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ν. Βένη στὸν ΙΘ' τόμο τῶν «Παν-αθηναίων» στὰ 1910. Ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τὰ κριτικὰ σχόλια τοῦ συγγραφέα ποὺ παίρνουν καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ βιβλίου. Τὰ σχόλια του γιὰ τὸ κάθε τραγοῦδι εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

Τὸ 1ο τραγοῦδι μὲ τὸν τίτλο: «Θλίβει με τοῦτος ὁ καιρὸς», ἔχει λόγιο χαρακτήρα καὶ εἶναι πένθιμο τραγοῦδι τῆς ξενιτειᾶς. Ὁ ξενιτεμένος κλαίει τὴ δυστυχία ποὺ τὸν βοήθη στὴ ξένη γῆ, καὶ βροῖσκει παρηγορίαν καὶ ἀνακούφιση, φτάνοντας μὲ τὴ φαντασία του σὲ μυριοφυτεμένον περιβόλι, ὅπου τῶν πουλιῶν τὸ κελᾶδιμα ξαλαφρώνει τὴν καρδίαν του.

Τὸ 2ο τραγοῦδι μὲ τὸν τίτλο «Τ' ἀηδόνια τῆς ἀνατολῆς», εἶναι ἐρωτικόν. Καλεῖ ὁ ἐρωτευμένος τὰ πουλιὰ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσης νὰ μαζευτοῦν στὴν κορφὴ βουνοῦ ποῦναι κατοικία τοῦ βασιλιά των, τοῦ ἀετοῦ, ν' ἀρχίσουν τὰ τραγοῦδια των ὅλα μαζὶ, γιὰ νὰ τὸν συνοδέψουν ὅταν θὰ μπῆ στὸ περιβόλι νὰ κόψῃ μῆλο καὶ κωδῶνι τῆς ἀγάπης, δαμάσκηνο μὲ τὸ κλαδί καὶ σταφύλι μὲ τὸ κλήμα, γιὰ νὰ τὰ προσφέρει στὴν πολυαγαπημένην του, ἡ ὁποία, ἐκείνην τὴ στιγμή ποτίζει τὸν βασιλικὸν της γιὰ νὰ κἀνῃ μ' αὐτὸν στεφάνι νὰ τὸ φορέσῃ στὶς 3 μεγάλας γιορτὲς τοῦ χρόνου.

Τὸ 3ο μὲ τὸν τίτλο: «Ὅλοι τὰ σίδηρα βαστοῦν», εἶναι ἐπίσης ἐρωτικόν, γιὰτὶ ἡ γυναίκα τοῦ Κωσταντῆ παρακαλεῖ νὰ ραγιστῆ ἡ φυλακὴ, νὰ πασιστοῦν οἱ πόρτες καὶ νὰ πέσουν τὰ σίδηρα γιὰ νὰ μπορέσῃ ὁ καλὸς της νὰ λευτερωθῇ καὶ νὰ τὸν δῆ, ποὺ ἔχει χρόνια νὰ τὸν δῆ καὶ νὰ τοῦ μιλήσῃ.

Τὸ 4ο μὲ τὸν τίτλο: «Κάλεσμα κάνει ὁ βασιλιάς» (σὲ ἦχον α') εἶναι Ἀκριτικόν, γιὰτὶ λέει πῶς ὁ βασιλιάς κάνει κάλεσμα σ' ἕλο τ' ἀρχοντολὸι γιὰ τοὺς γάμους τοῦ γιοῦ του, κι ὁ Διγενής, ποὺ ἦταν πρωτοκαλεστής, κάλεσε στὸ γάμο καὶ τὴν Εὐδοκίαν, ποὺ ἦταν τόσο ὀραία ὥστε: «Παπὰς τὴν εἶδε κι

ἔσφαλε, δίακος και δαιμονίστην», στίχος πού εἶναι πασιμένος και σέ Κυπριακά δημοτικά τραγούδια.

Τό 5ο (σέ ἦχο δ΄) μέ τόν τίτλο: «Εἰς τὰ ψηλά παλάτια», χαρακτηρίζεται ἀπό τόν συγγραφέα ἐπίσης σάν Ἀκριτικό. Ἐπάρχουν παραλλαγές του στόν Μοριά, Μακεδονία, Δωδεκάνησα, κι ἔχει ἔντονον ἀρχαῖο χαρακτηρισμό, γιατί μιλά γιά τόν γιό τῆς χήρας, ὁ ὁποῖος σταβλίζει στά ψηλά παλάτια τόν Μαῦρον και τόν Γορίβαν και τόν Πέπανον = ἄλογο ζωρό, περήφανο και παιγνιδιάρικο. Ἡ ἰδιωματική αὐτή λέξη Πέπανος ὑπάρχει και στήν Κυπριακήν διάλεκτο, στό τραγούδι:

Φιλῶ την πεπανεύκεται,
τσιμπῶ την, γλωμιανίσκει» (Ε. Λύντζε),
πού σημαίνει: Φιλῶ την, περριανεύκεται, τὸ παίρνει ἀπάνω της, ἀπτόνεται. Καί εἶναι ἐξαιρετικό τὸ γεγονός πού τὸ ὄνομα αὐτὸ κολλήθηκε σέ γυναῖκα και ἀπαθανάτισθηκε μέ μιὰ ἐπιγραφή σέ μοναστήρι πού λέγει:

«Ἐτελειώθη ἡ Ἱστορία τῆς Σεβασμίας Μονῆς τοῦ Τιμοῦ Σταυροῦ (τοῦ Δικιομάτη) δι' ἐξόδων και πόθου τοῦ Θεοσεβεστάτου Α-ἱερέως Κυροῦ Πέτρου τοῦ Περᾶτι και τῆς Πρεσβυτέρας αὐτοῦ Πεπᾶνης».

Τό 6ο (σέ ἦχο πλ. δ΄) μέ τόν τίτλο: «Ὅταν λαλήσῃ ὁ πετεινός», εἶναι λειψό, γιατί περιλαμβάνει 6 μονάχα στίχους και μιλά γιά μιὰ μάνα, πού στόλιζε τόν γιό της, γιά νά πάν νά μεταλάβη μέ τὸ λάλημα τοῦ πετεινοῦ και τὸ κτύπημα τῶν καματιῶν. Ὀδηγεῖται στήν ἐκκλησία γιά τὸ μεταλάβημα ἀπὸ τὴ μάνα του πού πάει μπροστά και τὴν ἀδερφή του πού τὸν ἀκολουθεῖ. Αὐτὸς περπατεῖ ἀνάμεσα μᾶνας κι ἀδερφῆς «σ' ἄν μῆλο μαρμαρένο», γιά τὸ βαρὺ ἁμάρτημα πού ἔκανε, γιά τὸ ὁποῖον δὲν ἀναφέρει τίποτε ἀπολύτως τὸ τραγούδι.

Τό 7ο (σέ ἦχο πλ. δ΄) μέ τόν τίτλο: «Ὅλα τὰ Δωδεκάνησα» εἶναι ἱστορικό, κι ἀναφέρεται στήν λεηλασία τῆς νήσου Πάρου πού ἔγινε ἀπὸ τὸν Τοῦρκον ναύαρχον Χαϊρεττίν στὰ 1537.

Τό 8ο (σέ ἦχο δ΄) μέ τόν τίτλο: «Θωρεῖς τον τὸν ἀμάραντον» ἔχει λεπτότητα και χάρη, κατὰ τὸν κριτικώτατον ἐκδότη, κι ἄς μὴν εἶναι ἀπόλυτα ἄρτιο. Ὁ νέος, δικαιολογώντας τὴν ἀπιστία του μπροστά στήν κόρη π' ἀγάπησε, λέει πὼς ἔφαγε ἀμάραντο και τὴν ἔχεσσε ὀριστικά, ὅπως ἀκριβῶς παθαίνουν και τὰ πρόβατα, πού τρῶνε ἀμάραντο και λησμονοῦν ὀριστικά τ' ἀγόνακι τους. Ἡ κόρη τὸν ρωτᾷ πού βρῆκε κι ἦπε τὸ νερὸ τῆς λησμονιάς και τὸ βοτάνι τοῦ ξεχασμοῦ, κι αὐτὸς ἀπαντᾷ πὼς βρῆκε τὸ νερὸ τῆς λησμονιάς στήν Ἄρτα και τὸ βοτάνι τῆς λησμονιάς στήν Κύπρο και τὴ λησμονήσε.

Τό 9ο (σέ ἦχο δ΄) μέ τόν τίτλο: «Ἄλλοτες ὅταν κούρσειαν» μιλά γιά τὴν ἄλωση τῆς Βοσνίας, τὴ θανάτωση τοῦ πατέρα και τὴν αἰμαλωσία τοῦ γιου, στόν ὁποῖον ἡ μάνα στέλλει γραφή και τοῦ λέει νά προσπαθήσῃ νά δεραπετεύσῃ και νά γυρίσῃ στήν πατρίδα γιά

νά ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ πατέρα του.

Τό 10ο (σέ ἦχο δ΄) μέ τόν τίτλο: «Ἄγριον πουλί μερώθου μου» εἶναι ἐρωτικό. Οἱ στίχοι του ἀπειθύνονται στό ἄγριον πουλί, τὸ ὁποῖον προσκαλοῦν νά ἡμερέσῃ, γιά νά μὴ δῆ θάνατο στὰ χέρια κυνηγοῦ, ὁ ὁποῖος πυροβολώντας το, θὰ σκορπίσῃ τὰ χρυσὰ φτερά του στοὺς κάμπους. Τὸ παρακαλοῦν νά ἡμερέσῃ, νά κατεβῇ σέ κλαδί, νά μπῆ σέ περιδόλι, νά πιῇ κρύο νερὸ και μύσχο, ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κυνηγοῦ.

Τό 11ο (σέ ἦχο δ΄) εἶναι μιὰ παραλλαγὴ τῆς κακῆς μάνας, γιὰ τὴν ὁποῖαν ὑπάρχει και στήν Κύπρο ἐκτεταμένη παραλλαγὴ. Ἡ μάνα, κακὴ ὅπως εἶναι, καταργεῖται τὸν γιό της και τὸν διώχνει ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἐκεῖνος φεύγοντας, τῆς λέει πὼς κάποια μέρα θὰ μετανιώσῃ γιά τὴ συμπεριφορὰ της αὐτῆ, και θάνα τότε πολλὴ ἄρτα.

Τό 12ο μέ τόν τίτλο: «Εἰς πρασινάδα λιβαδιοῦ» ἔχει Ἀκριτικό χαρακτηρισμό και παριστάνει μιὰ κόρη πού πάει στὴ βούση νά γεμίσῃ και τὴν παραμονεύει στόν δρόμο ἕνας δρόμος, φύλακας τοῦ καταποράσιου λιβαδιοῦ. Ὁ δρόμος τὴ σταματᾷ και τῆς λέει πὼς τὰ μέρη ἐκεῖνα τὸ νερὸ πουλιέται, ἀλλὰ μονάχα μ' ἕνα φιλί, και πὼς τότε μόνο θὰ τῆς ἐπιτρέψῃ νά πάρῃ νερὸ, ἂν τοῦ δώσῃ τὸ φιλί.

Ἄξιοσημείωτον εἶναι πού ὁ συγγραφέας, κριτικώτατος και πολυμαθέστατος, προσθέτει στὰ σχόλιά του πὼς τὸ τραγούδι αὐτὸ εἶναι πολὺ παλιό, κι ἔχει ἀρχικὴ προέλευση τὴν Κύπρο, βασίζει δὲ τὴν ἀποψή του αὐτὴν σέ ἔσωτερικούς λόγους, πού εἶναι δυὸ ἰδιωματικὲς λέξεις τοῦ τραγουδιοῦ, οἱ ὁποῖες διατηρήθηκαν στό τραγούδι ἀναλλοίωτες. Οἱ λέξεις αὐτὲς εἶναι τὸ ρῆμα γεμῶνω, και ἡ λέξη στὰμα (= σταμάτημα) πού εἶναι κι οἱ δυὸ γνήσιες Κυπριακὲς και διατηροῦνται στό τραγούδι αὐτὸ και στήν Κυπριακὴν διάλεκτο.

Τό 13ο μέ τόν τίτλο: «Ἀητὸ πού κάθεσαι ψηλά», μιλά γιά τὸν ἀητὸ πού ἔχει διαμονή του τὸ ψηλὸ βουνὸ και χαιρέτα πλέρια τὴ λεύτερη ζωή. Εἶναι ὅμως συμβολικὸ τὸ τραγούδι, γιατί στὴ θέση τοῦ ἀητοῦ ὑπονοεῖται ὁ ἀνταρτῆς τῶν βουνῶν, πού δημιουργήθηκε στὰ Μικρασιατικὰ βουνὰ μέ τούς Ἀκρίτες πρῶτα, και στὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ μέ τούς Κλέφτες ἀργότερα, πού ἦταν οἱ συνεχιστὲς τῶν Ἀκριτικῶν παραδόσεων.

Ὅμως εἶναι και κάτι ἄλλο πού μέ παρακίνησε ν' ἀσχοληθῶ κάπως ἐκτενέστερα μέ τὰ τραγούδια αὐτὰ, και αὐτὸ εἶναι ἡ ὑπαρξὴ στήν Κύπρο τραγουδιῶν ὁμοίων μέ ἐκεῖνα τοῦ κώδικα τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, τὰ ὁποῖα τραγουδιοῦνταν ὡς τελευταῖα μέ βάση τὴ Βυζαντινὴ μουσικὴ και τὸς ἦχους της. Τέτοια δημοσιεύονται 5 στὴ «Φιλολογικὴν Κύπρο», τὰ 4 δὲ ἀπὸ αὐτὰ εἶχαν γιά μουσικὴ τους τὸν α' ἦχο, τὸν β' και τὸν πλ. α'. Ἐκτὸς τούτου τρέφω μιὰ κάποια ἐλπίδα νά βρεθῇ κάπου στήν Κύπρο καμμιά παραλλαγὴ τοῦ 12ου τραγου-

διοῦ, πὸν νάχη σχέση με τοῦτο τὸ τραγοῦδι καὶ νὰ μιλά γιὰ δρόμους, χαρακτηριστικὸ ἀνατολίτικης προέλευσης πὸν ἔφτασε στὴν Κύπρο καὶ μῆξε σὲ πολλὰ παραμῦθα.

Ν. ΚΛΗΡΙΔΗΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Στὸν ποιητικὸ διαγωνισμό τῆς «Πνευματικῆς Κύπρου» ἔχουν ὑποβληθῆ τέσσερα ἔργα. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ δύο, τῆς δ. Εἰρήνης Παναγῆ με τίτλο «Μνήμες στὴ Νύκτα», καὶ τῆς δ. Μυριάνθης Παναγιώτου δίχως τίτλο ὑπερέχουν πολὺ τῶν ἄλλων δύο καὶ πληροῦν ὁλότελα τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ.

Ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ, πὸν τὴν ἀποτελοῦν οἱ κ.κ. Κ. Μόντης, Κ. Χρυσάνθης καὶ Ἀ. Χριστοφίδης, κρίνουν τὴν συλλογὴ τῆς δ. Εἰρήνης Παναγῆ γιὰ τὸ πρῶτο βραβεῖο, δηλ. τὴν ἐκδοσὴ τῆς στὴ σειρά τῆς «Λυρικῆς Κύπρου» καὶ τὴν συλλογὴ τῆς δ. Μυριάνθης Παναγιώτου γιὰ τὸ δεῦτερο βραβεῖο, δηλ. μιὰ χρονιάτικη τμητικὴ ἔγγραφὴ στὸ περιοδικὸ «Πνευματικὴ Κύπρος» καὶ μιὰ στίς διηγηματιέ ἐκδόσεις «Λυρικὴ Κύπρος».

Ἡ «Πνευματικὴ Κύπρος» θεωρεῖ ἐπιτυχία τὸν ποιητικὸ διαγωνισμό τῆς καὶ θὰ φροντίση νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ ἄλλους διαγωνισμοὺς γιὰ τίς Κυπρίες, πὸν ἀσχολοῦνται με τίς Τέχνες καὶ τὰ Γράμματα.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ» ΜΕ ΑΘΛΟΘΕΤΗ ΤΟΝ κ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΡΩΣΣΙΔΗ

Ἡ «Πνευματικὴ Κύπρος» με χαρὰ ἀναγγέλλει ἕνα νέο διαγωνισμό τῆς τὴ συγγραφὴ «Χρονικοῦ τῆς Λύσης» με σκοπὸ μοναδικὸ τὴ λογοτεχνικὴν ἀξιοποίηση τῆς ἐθνικῆς προσφορᾶς τοῦ χωριοῦ αὐτοῦ με κεντρικὴ μορφή τὸν γενναῖο τῶν γενναῖων Γρηγόρη Αὔξεντιου καὶ τοὺς ἄλλους Λυσιῶτες ἥρωες. Ὁ ἀθλοθέτης κ. Γεώργιος Ρωσσίδης, ἄλλοτε ἐθναρχικὸς σύμβουλος, ἔχει ἀνταποκριθῆ εὐχαρίστως στὴν πρόταση τοῦ περιοδικοῦ μας, γιὰτὶ πιστεῖει κ' αὐτός, ὅπως ὅλοι οἱ ὑγιῶς σκεπτόμενοι, πὸς ὁ ἀγῶνας μας — ὅλοι γενικά μὰ ἰδιαίτερα ὁ τελευταῖος — πρέπει νὰ γίνον Παιδεία, ἀφοῦ περᾶσιν στὴ σφαῖρα τῆς λογοτεχνίας. Ἡ κατὰ τόπους ἀξιοποίηση τῆς σχετιζομένης με τὸν Ἀγῶνα παράδοσης θὰ ἀποτελέση τὸ καλύτερο ἐγγέγγο στήριξης τῆς ἐλληνικῆς περηφάνειας τοῦ λαοῦ μας.

Ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ: (1) μορφή Χρονικοῦ γιὰ τὸ χωριὸ Λύση καὶ τὴν ἱστορία τοῦ Γρηγόρη Αὔξεντιου καὶ τῶν ἄλλων Λυσιῶτῶν ἡρώων (Πάτροκλος Κόκκινος, Ἀναστάσης Σουρουλάς, Γεώργιος Ἰωνᾶς, Χριστοφῆς Πα-

ναγίδης, Μιχαὴλ Καίλης, Καλλῆς Σακκάς, Δημητράκης Ἀναστάσης), (2) γλῶσσα πανελλήνια δημοτικὴ, (3) ἐλεύθερη λογοτεχνικὴ σύνθεση πὸν νὰ μὴ πλαστογραφῆ, ὅμως, τὴν ἱστορικὴ πραγματικότητα (νάχη ὑπόψη τοῦ ὁ συγγραφέας πὸς θὰ πρέπη τὸ Χρονικὸ νὰ χρησιμοποιηθῆ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει στὰ σχολεῖα), (4) ἔκταση κατὰ τὴ γνώμη τοῦ συγγραφέα, (5) τὰ ὑποβληθέντα δὲν ἐπιστρέφονται, (6) δύνανται νὰ συμμετάσχον τόσοι Κύπριοι ὅσοι καὶ Ἑλλαδικοὶ ἢ τῆς διασπορᾶς, (7) τὰ ὑποβαλλόμενα νάχουν πλήρως τὸ ὄνοματεπώνυμο τοῦ συγγραφέα καὶ τὴν διεύθυνσή του καὶ νᾶνα ἐνυπόγραφα (δὲν γίνονται δεκτὰ κείμενα με ψευδώνυμο), (8) τὸ βραβευθὲν ὄταν δημοσιευθῆ στὴν «Πνευματικὴ Κύπρος» ἢ «Λυρικὴ Κύπρος» ἢ «Φιλολογικὴ Κύπρος» ἐπανέρχεται στὴν ιδιοκτησία τοῦ συγγραφέα.

Τελευταία ἡμέρα ὑποβολῆς 1 Δεκεμβρίου 1962 στὴ διεύθυνση Λήδρας 114, Λευκωσία. Ἐπαθλον £ 25—. Κριτικὴ Ἐπιτροπὴ: Γεώργιος Ρωσσίδης (ἀθλοθέτης), Φρ. Π. Βράχας (εἰσηγητής) καὶ Κ. Χρυσάνθης.

ΠΙΕΡΙΔΕΙΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Ἡ «Πνευματικὴ Κύπρος» προκηρύσσει τὸν Β' «Πιερίδειον Διαγωνισμὸν Διηγήματος» με ἀθλοθέτη τὸν κ. Ζήνων Πιερίδη, ἀντιπρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοτικῆς Συνελεύσεως.

Ὅροι τοῦ διαγωνισμοῦ: α) Ὑπόθεση τοῦ διηγήματος ἀπὸ τοὺς ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνες τῆς Κύπρου, β) τεχνοτροπία καὶ ἔκταση ἐλευθέρως, γ) σὲ κάθε διήγημα θὰ ἀναγράφεται πλήρως τ' ὄνοματεπώνυμο τοῦ γράφοντος καὶ ἡ διεύθυνσή του. (Δὲν γίνονται δεκτὰ ψευδώνυμα), δ) ἔνα ἄτομο μορεῖ νὰ ὑποβάλῃ ὁσαδήποτε διηγήματα θέλει, ε) τὸ βραβευμένο διήγημα θὰ δημοσιευθῆ στὴν «Πνευματικὴ Κύπρος» ἢ ὅπου θεωρεῖ σκόπιμο τὸ περιοδικὸ, στ) τὸ βραβεῖο εἶναι λίρες δέκα (£10), ζ) τελευταία προθεσμία ὑποβολῆς ἡ 1η Ἰουνίου 1962.

Ὑποβολὲς ἔργων γίνονται στὸν δρ Κ. Χρυσάνθη, Λήδρας 114, Λευκωσία. Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Κριτικὴ ἐπιτροπὴ ὀρίζονται: Δρ Κ. Σπυριδάκις, Φρ. Βράχας καὶ Κ. Χρυσάνθης.

ΠΙΕΡΙΔΕΙΟΣ ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»

Ἡ «Πνευματικὴ Κύπρος» προκηρύσσει τὸν πρῶτον ποιητικὸν τῆς διαγωνισμὸν με ἀθλοθέτη τὸν κ. Ζήν. Πιερίδη, ἀντιπρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοτικῆς Συνελεύσεως με ἔργα ἢ ἔργο ποιητικὸ πὸν ἢ ὑπόθεσή του νὰ εἶναι παρῶμένη ἀπὸ τοὺς ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας τῆς Κύπρου.

Ὅροι: (1) τεχνοτροπία ἐλευθέρως, (2) ἔνα ποίημα ἢ πολλὰ με ἔκταση γύρω ἀπὸ τοὺς 300

στίχους ἐν συνόλῳ (γιὰ νὰ καλύπτῃ ἔκδοσὴ 32 σελίδων), (3) τὸ ἢ τὰ ποιήματα θὰ δημοσιευτοῦν στὴν «Πνευματικὴ Κύπρος» ἢ ὡς τεῦχος τῆς «Λυρικῆς Κύπρου» καὶ ὕστερα θὰ ἐπανέρχονται στὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ ποιητῆ, (4) θὰ φέρουν τὰ χειρόγραφα τὸ πλήρες ὀνοματεπώνυμο καὶ τὴ διεύθυνση τοῦ ποιητῆ (δὲν γίνονται δεκτὰ τὰ ψευδώνυμα), (5) πρῶτο βραβεῖο ὀρίζεται τὸ ποσὸν λίρες εἴκοσι (£20—), (6) τελευταία μέρα ὑποβολῆς στὴ διεύθυνση Λήδρας 114, Λευκωσία, ἡ 1η Ὀκτωβρίου 1962.

Κριτικὴ Ἐπιτροπὴ: Φρ. Βράχας, Ἄ. Χριστοφίδης καὶ Κ. Χρυσάνθης.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΦΩΤΗ ΠΙΤΤΑ

Ἡ «Παιδαγωγικὴ Ἀκαδημία» προκηρῶσσει διαγωνισμό γιὰ συγγραφή Χρονικοῦ γύρω ἀπὸ τὸν ἥρωα δάσκαλο Φώτῃ Πίττα, μὲ ἀθλοθέτη τὸν «Σύνδεσμον Ἀποφοίτων τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας 60—61.

Ὅροι: (1) λαμβάνουν μέρος μόνον ἐκπαιδευτικοί, (2) ἔκτασθ 8—10 δακτυλογραφημένες σελίδες, (3) νὰ ἔχῃ χαρακτηριστικὸν φρονηματικόν κατάλληλον ἀνάγνωσμα γιὰ τὶς τελευταῖες τάξεις τοῦ δημοτικοῦ, (4) νὰ ὑποβληθοῦν τὰ δοκίμια εἰς διπλοῦν στὴ διεύθυνση τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας μέχρι τῆς 30ῆς Σεπτ. 1962, (5) τὰ δοκίμια νὰ φέρουν ψευδώνυμο καὶ πολυλήφριον ἀριθμὸν καὶ νὰ συνοδεύονται ἀπὸ κλειστὸ φακελλίδιον ὅπου θὰ ἐγκλείεται τὸ ὄνομα καὶ διεύθυνση τοῦ συγγραφέα, (6) τὰ βραβευθέντα (α' £10, β' £5) θὰ δημοσιευτοῦν στὸ τρίτον τεῦχος τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Παιδ. Ἀκαδημίας.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Μ' ὄλο πού ἡ πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνηση τῆς ἑλληνικῆς πρωτεύουσας παρουσιάζει ἀρκετὸν ἐνδιαφέρον, χαρακτηριστικὸ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς εἶναι ὅτι ὁ ἐκδοτικὸς ὄγκος πού παρατηρήθηκε τοὺς δυὸ προηγούμενους μῆνες, ἔχει τῶρα κοπάσει. Ἀναμένεται ὅμως πῶς γρήγορα θὰ ἐαναρχίσῃ ὅσο πλησιάζουν οἱ γιορτὲς τοῦ Πάσχα. Εἶναι ὀλέπετε κι αὐτὸ μιὰ ἐδρασιωμένη πιά συνήθεια, τὰ πῶ πολλὰ θιέλια τῆς χρονιάς — περισσότερα ἀπὸ τὰ μισὰ ὅπως γράψαμε ἄλλοτε — νὰ κυκλοφοροῦν τὶς μέρες τῶν Χριστουγέννων, ἐνῶ ἐνῶ ἄλλο μεγάλο ποσοστὸν τὶς μέρες τοῦ Πάσχα.

Στὸ συνέδριο τῆς Κοινότητος Εὐρωπαίων Συγγραφέων, οἱ ἔργασίαι τοῦ ὁποῦο θὰ ἀρχίσουν στὴν Φλωρεντία στὶς 11 Μαρτίου, ἐκλήθησαν καὶ οἱ ἑλληνες συγγραφεῖς Κοσμάς Πολίτης, Κώστας Βάρναλης, Βάσος Βαρίκας, Μάρκος Αὐγέρης, Ἡλίας Βενέζης καὶ Γ. Ἀθανασιάδης — Νόσας. Ὡς πληροφоруμέθα ὅμως, μόνον οἱ Γ. Ἀθανασιάδης — Νόσας, Ἡλίας Βενέζης καὶ Βάσος Βαρίκας θὰ δυνηθοῦν νὰ παραστοῦν.

Ἐφθασε στὴν Ἀθήνα σάν ἐπίσημος προσκεκλημένος τῆς Κυβέρνησης, ὁ Γιουγκοσλαβὸς συγγραφέας Ἴβο Ἀντριτς, πού τιμήθηκε ὡς γνωστὸ μὲ τὸ περυσινὸ βραβεῖο Νόμπελ. Ὁ Ἀντριτς

πού ἦλθε στὴν ἑλληνικὴ πρωτεύουσα στὶς 2 Μαρτίου ἐπισκέφθηκε τοὺς Δελφούς, τὴν Ὀλυμπία καὶ ἄλλους ἀρχαιολογικοὺς μας χώρους.

Στὸ Γαλλικὸ Ἰνστιτοῦτο ὀργανώθηκε μὲ μεγάλη ἐπιτυχία «Βραβυά Καβάφης». Λόγῳ τῆς μεγάλης ἐπιτυχίας πού σημείωσε ἐπαναλαμβάνεται σὲ μερικὲς μέρες.

Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος «Φέξη» κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν ἡμερῶν ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον θιέλιο. Πρόκειται γιὰ μιὰ Ἀνθολογία εὐθυμων Νεοελληνικῶν διηγημάτων ἀπὸ τὰ καλύτερα πού ἔχει γὰ παρουσίαση ἢ λογοτεχνία μας. Ἡ Ἀνθολογία θὰ ἔχῃ τὸν τίτλο «Τὸ Ρόδινο Διήγημα» καὶ θῶναι μὲ ἐπιμέλεια Νέστορα Μάτσα. Θὰ περιλαμβάνῃ εἴκοσι πέντε συγγραφεῖς ἀπὸ τὰ πρῶτα μετεπαναστατικὰ χρόνια ὡς τὰ σήμερα.

Ὁ «Δίφρος» ἐκυκλοφόρησε τὸ νέο θιέλιο τοῦ συγγραφέα Νίκου Γαλάζη «Ὁ Ἴταλικὸς λόφος» πού ἀντλεῖ τὸ θέμα του ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 40, καὶ περιγράφει μὲ πολὺ μελανὰ χρώματα τὴν κτηνωδία τοῦ πολέμου.

Ποίημα τοῦ ἑλλῆνα ποιητῆ Ἡλίας Σιμόπουλου καθὼς καὶ φωτογραφία του, δημοσιεύθηκαν στὸ ἀναμνηστικὸ τόμο πού κυκλοφόρησε στὶς Ἰνδίες γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τῆς ἑκατονταετηρίδας τοῦ μεγάλου Ἰνδοῦ ποιητῆ Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ. Ἀς σημειωθῇ ὅτι ὁ ἴδιος τόμος κυκλοφόρησε καὶ στὴν ἀγγλική.

Ἀπὸ τὸ θέατρο, τοῦτο τὸν μῆνα ξεχωρίζουμε τὸ νέο ἔργο πού ἀνεβάζει ὁ θίασος τοῦ Δημήτρη Χόρν στὸ «Κεντρικόν», «Θωμάς ὁ Δίφυκος», τοῦ ἐκλεκτοῦ συγγραφέα Ἀγγελου Τερζάκη. Σὲ συνέντευξή του πρὸς τὸ «Βῆμα» ὁ κ. Τερζάκης δήλωσε πολὺ χαρακτηριστικὰ:— «Ὁ Θωμάς μου δὲν εἶναι ὁ Θωμάς τοῦ Εὐαγγελίου. Εἶναι ὁ Θωμάς τῆς ἐποχῆς μας. Μιὰ ἀνήσυχη βασανισμένη συνείδηση ἀνθρώπου πού ζῆ τὸ δρόμο μίᾶς κρίσιμης, κορυφαίας ἐποχῆς». Καὶ πραγματικὰ πρόκειται γιὰ ἓνα πολὺ ὑποδητικὸ ἔργο πού ἐκφέρᾶζει ὄλο τὸ ἄγχος τοῦ σύγχρονου βασανισμένου ἀνθρώπου.

Τὰ ἄλλα θέατρα συνεχίζουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ τὰ παλιὰ τους ἔργα. Τὸ «Ἐθνικὸν» ἀνεβάζει πρὸς τὸ παρὸν τὸν «Ἰατέρα» τοῦ Σ τριμπεργκ, ἀλλὰ πολὺ σύντομα θὰ παρουσιάσῃ τὸ ἔργο τοῦ Ἴψεν «Ρόσμερσχόλμ».

Ἡ Λυρικὴ Σκηνὴ θὰ μεταβῇ τὸ καλοκαίρι στὴν Θεσσαλονίκη γιὰ σειρά παραστάσεων. Ἐπίσης τὸν ἴδιο καιρὸ θὰ μεταβοῦν στὴν συμπερούσσα καὶ τρεῖς Ἀθηναῖκοι θίασοι. Τοῦ Δημήτρη Μυράτ πού θὰ παρουσιάσῃ τὴν καταπληκτικὴ του ἐπιτυχία «Ἀπόψε αὐτοσχεδιάζουμε», τοῦ Ντίνου Ἡλιόπουλου καὶ τοῦ Μίμη Φωτόπουλου πού θὰ παρουσιάσουν ἑλληνικὲς κωμωδίες.

Τὸ «Ἐθνικὸν Θέατρον» Ἑλλάδος μὲ τὶς «Φοινίσσες» τοῦ Εὐριπίδου θὰ δώσῃ τὴν ἐναρκτήριον παράσταση τοῦ «Θεάτρον τῶν Ἑθνῶν», στὸ θέατρο τῶν Ἡλυσιῶν Πεδιῶν στὸ Παρίσι. Τὴν ἐπίσκεψή αὐτῆ πρῶτη τοῦ Ἑθνικοῦ μας Θεάτρον, θὰ παρακολουθήσῃ ὁ Πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, στρατηγὸς Ντὲ Γκῶλ, ὁ ὑπουργὸς Μορφωτικῶν Σχέσεων τῆς Γαλλίας Ἀντρέ Μαλρῶ, τὸ Διπλωματικὸν σῶμα τῆς Γαλλικῆς πρωτεύουσας, καὶ διάσημες προσωπικότητες τοῦ θεάτρον, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν. Τὴν παράστασιν θὰ μετὰδιδῇ τὸ Γαλλικὸν δίκτυον τηλεοράσεως εἰς ὄλους τοὺς χώρους τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικής, ὠρίσθη δὲ γιὰ τὶς 28 Μαρτίου μὲ τὴν ἐγκαίρια τῆς Παγκόσμιας Ἡμέρας Θεάτρον. Πρὶν ἀπὸ τὴν παράστασιν θὰ προηγηθῇ εἰδικὸν πρόγραμμα, «Τὸ

αυτοσχεδιασμά του Θεάτρου τῶν Ἑθνῶν», κατὰ τὸ ὅποιον οἱ πλεόν διακεκριμένοι ἠθοποιοὶ τοῦ κόσμου θὰ χαίρεταισιν τὸ παγκόσμιον θεατρικὸν κοινὸν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῶν Ἡλυσιῶν Πεδιῶν. Τὸ «αὐτοσχεδιασμά» αὐτὸ θὰ μεταδίδεται ταυτόχρονα καὶ ἀπὸ τὴν τηλεθράση. Ἐκ μέρους τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου θὰ λάβουν μέρος σ' αὐτὸ, ἡ Κατίνα Πάξιου, ὁ Ἀλέξης Μινωτῆς, ἡ Ἄννα Συνοδινῶ καὶ ὁ Θάσος Κωτσόπουλος. Πλὴν τῶν «Φοινισσῶν» τὸ Ἑθνικὸν Θεᾶτρο θὰ παρουσιάσῃ τὴν τραγωδίαν τοῦ Σοφοκλῆ «Οἰδίπου ἐπὶ Κολωνῶ» καὶ τὴν «Ἀντιγόνη» τοῦ ἴδιου.

Παράλληλα συνεχίζονται οἱ προετοιμασίαι γιὰ τὸ Φεστιβάλ Ἐπιδαύρου ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ θὰ παρουσιασθοῦν ἀπὸ τὸ ἀρχαίον δραματολόγιον οἱ «Βάκχαι» τοῦ Εὐριπίδου, ἡ «Ἐλένη» τοῦ ἴδιου, καὶ οἱ «Σφήκες» τοῦ Ἀριστοφάνη.

Τὸ «Πειρατικὸν Θεᾶτρο» ὕστερα ἀπὸ τὴν μεγάλη ἐπιτυχία πού σημειώσαν οἱ περιοδεῖαι του στὴν Ἀμερική, ὅπου ἐμήνευσε ἀρχαία τραγωδία, ἀρχισε τὴ νέα του περιοδείαν στὴ Σκανδιναυικὴς χώρες. Ἀπὸ τὴν Κοπεγχάγην ὅπου θὰ τερματίσῃ τὴν περιοδείαν του θὰ μεταβῇ ἀπ' εὐθείας στὸ Λονδίνον διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν «Ἡλέκτρα» τοῦ Σοφοκλῆ χάριν τῆς Ἀγγλικῆς τηλεθράσης, πού ἐδείξε πολλὴν ἐνδιαφέρον γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Ἡ παράστασις θὰ δοθῇ ἑλληνικὰ καὶ θὰ μεταδοθῇ ἀπὸ 15 ἑκατομμύρια περίπου ὁθόνες τηλεοράσεως τῆς Μ. Βρετανίας. Εἶναι κάτι πού τιμᾷ τὸ ἑλληνικὸ ὄνομα στὸ ἐξωτερικόν.

Στὸν κινηματογράφου ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ ταινία τοῦ συμπατριώτη μας Μιχάλη Κακογιάννη «Ἐρδία», βασισμένη πάνω στὸ ὁμώνυμο μυθιστόρημα τοῦ Κοσμᾶ Πολίτη. Πρόκειται γιὰ ἕνα ἔργο ὅπου δεσπόζει ὁ κόσμος τῆς ἐφηβείας, τὰ παιδιὰ τοῦ μεσοπολέμου, πράγμα πού ἔβαλε σὲ δοκιμασία τὸν σκηνοθέτη, γιὰ τὸ ὕλικόν του ἦταν ἀρκετὰ δυσπρόσιτον. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ἡ ταινία ἀποτελεῖ ὀρόσημον στὰ χρονικά τοῦ ἑλληνικοῦ κινηματογράφου, κυρίως γιὰ τὴν αἴρνησιν τῶ θέμα τῆς ἀπὸ τὸ ἀνεκμετάλλευτον πεδίου τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας.

Συνεστήθη πρὸ ἡμερῶν «Ἑλληνικὴ Μουσικὴ Ἑταιρεία» ἔχουσα σκοποὺς τὴν διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς τόσο στὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας ὅσο καὶ στὸ ἐξωτερικόν.

Ἡδὴ ἡ Ἑταιρεία ἔθεσε τίς θέσεις διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἐτησίου Πανευρωπαϊκοῦ Φεστιβάλ στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τοῦ 1963. Ἐπίσης ἡ Ἑταιρεία θὰ ἰδρῦσῃ μουσικὸν ἐκδοτικὸν οἶκον κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ξένων πρὸς διάθεσιν τῶν ἑλληνικῶν συνθέσεων. Παράλληλα ἐδημιουργήθη μεγάλη Πειραματικὴ Ὀρχήστρα πού θὰ δώσῃ σεφρὰν συναυλιῶν. Θὰ ὀργανωθοῦν προσέτι διαλέξεις καὶ ἄλλαι ἐκδηλώσεις γιὰ τοὺς φίλους τῆς μουσικῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ 1961 ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ

Τὸ σύνολον τῶν βιβλίων κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1961 ἀνήρχετο εἰς 9,336 τόμους.

Ἀναγνωστικὸν κοινὸν

Ἡ προσέλευσις τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ κατὰ τὸ 1961 ἦτο κάπως μικροτέρα ἐκείνης τοῦ 1960, ἀνήλθε δὲ εἰς 5,141 ἀναγνώστας (ἐναντι 5, 835 τοῦ 1960). Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα δίδεται ἀναλυτικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναγνωστῶν. Οἱ ἀντίστοιχοι ἀριθμοὶ τοῦ 1960 σημειώνονται ἐντὸς παρενθέσεως:

Μαθηταὶ	2376	(2670)
Μαθήτριά	744	(1084)
Πολίται	545	(672)
Παιδικὸν Τμήμα	1467	(1435)
Τουρκικὸν Τμήμα	9	(4)

Δανειστικὸν Τμήμα

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τῶν Σχολῶν Μέσης Παιδείας, πού ἦσαν κάτοχοι βιβλίων τοῦ Δανειστικοῦ Τμήματος κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1960/61 (Νοέμβριος 1960 — Μάϊος 1961) ἀνήλθεν εἰς 328 (140 μαθηταὶ, 188 μαθήτριά). Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι κάπως μικρότερος ἐκείνου τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1959/60 (394). Ἀντιθέτως ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν βιβλίων πού ἐδανείσθησαν κατὰ τὸ 1960/61 ἦτο μεγαλύτερος ἐκείνων τοῦ προηγουμένου: 2648 τόμους ἔναντι 1929.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν πού ἐνεγράφησαν εἰς τὸ Δανειστικὸν Τμήμα καὶ κατέβασαν τὴν ἐκ £1. ἐτησίαν συνδρομὴν ἀνήλθεν εἰς 15. Ἐδανείσθησαν συνολικὰ 150 τόμους.

Πινακοθήκη

Ἡ Πινακοθήκη ἐπλουτίσθη κατὰ τὸ 1961 μετὰ τοὺς ἀκολουθοῦσας δέκα νέους πίνακας:

Ἄνδρα Ἀπορόφτα	1	εἰαυογραφία	(ἀγορά)
Γ. Θεμιστοκλέους	1	»	»
Βικτ. Ἰωαννίδη	1	»	»
Σολ. Φραγκουλίδη	1	»	»
Α. Χαραλαμπίδη	1	»	»
Ἐάνθου Χατζησωτηρίου	1	»	»
Φώτου Χατζησωτηρίου	1	»	»
Γ. Σπυρόπουλου	1	»	»
Νίκου Νικολαΐδου	1	ἀκουαρέλλα	(δωρεά)
Νίκου Νικολαΐδη	1	εἰαυογραφία	»

Οἱ εὐγενεῖς δωρηταὶ τῶν πινάκων τοῦ Νίκου Νικολαΐδη ἦσαν ἡ Κα Ἐλένη Βοΐσκου Μάρταλη (Ἀθήναι) καὶ ὁ κ. Σοφ. Χρυσσομομίδης (Λευκωσία). Μετὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν ἡ Πινακοθήκη μας ἔχει τώρα εἰς τὴν συλλογὴν τῆς ἐννέα ἔργα τοῦ Νικολαΐδη, ἀρκετὰ διὰ νὰ σχηματισθῇ κάποτε, ὅταν ὁ χώρος τὸ ἐπιτρέψει, μίαν γωνιά Νίκου Νικολαΐδη.

Εἰδήσεις — περιοδικὰ — βιβλιογραφία καὶ τὸ προσάρτημα ἀναβάλλονται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεύχος.

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Σε τρεις εικόνες

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ»
1962

Κ. ΧΡΥΣΑΝΘΗ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Σὲ τρεῖς εἰκόνες

Π Ρ Ο Σ Ω Π Α :

Αύξεντίου	}	Ἄγωνιστὲς
Αύγουστης		
Παπαδόπουλος		
Χαρίλαος		Σύνδεσμος
Πέτρος	}	Χωρικοὶ
Γιάννης		
Κώστας		
Χριστόδουλος		
2 ἀξιωματικοὶ Ἑγγλέζοι		
Ἑγγλέζος		
Φειδίας	}	Ἄγωνιστὲς
Ἄνδρέας Στυλιανοῦ		
Φωνὴ ἀντρικὴ		
Φωνὴ γυναικεία		

(Ἐχω πάρει τὴν ἀδεια τῶν ζωντανῶν γιὰ τὴ χρησιμοποίησή τους ἐλευθέρως στὸ ἔργο αὐτό.

Ἡ χρησιμοποίησή τους ἔχει σκοπὸ νὰ βοηθήσῃ στὴ διαγραφή τοῦ ἥρωα. Τοὺς εὐχαριστῶ.

Ἡ δευτέρη εἰκόνα εἶναι ἀπολύτως φανταστικὴ καὶ μοῦ χρειάζεται γιὰ τὴν ὅλη πλοκὴ τοῦ ἔργου. Συνεπῶς, κάθε ὁμοιότητα μὲ πρόσωπα καὶ ὀνόματα εἶναι ἀπολύτως τυχαία).

Ἡ πρώτη κι' ἡ τρίτη εἰκόνα ἔχουν μεταδοθῆ ἀπὸ τὸ Ραδιοφωνικὸν Ἰδρυμα Κύπρου στὶς 4 τοῦ Μάρτη 1962 κατὰ ραδιοσκοηνοθεσία κ. Χαρίλαου Παπαδόπουλου καὶ μὲ τοὺς κ.κ. Ἄ. Ζεμπύλα (Αὐξεντίου), Ντ. Μουσικουντῆ (Αὐγουστῆ), Νίκ. Χαραλάμπους (Παπαδόπουλο), Νεῶφ. Νεοφύτου (Φειδία), Παπῆ Φιλιππίδη (Πέτρο), Δημ. Φαντίδη (Ἄνδρέα), Τάκη Σταυρινοῦ (Χαρίλαο) στοὺς κύριους ρόλους.

ΕΙΚΟΝΑ ΠΡΩΤΗ

(Δομάτιο με μιὰ πόρτα πού οδηγεῖ σέ μπαλκόνι. Ἐπίπλωση σοβαρὴ καὶ ἀπλῆ. Πόρτα στὰ δεξιά. Μόλις ἀνοίξη ἡ αὐλαία στὴ σκηνὴ εἶναι ὁ Αὐγουστῆς κι' ὁ Παπαδόπουλος).

Αὐγουστῆς: Εἶναι ἀνήσυχος ὁ Γληόρης, Παπαδόπουλε.

Παπαδόπουλος: Παρακαθήσαμε, Αὐγουστῆ.

Αὐγουστῆς: Ἐμεῖς! Ἐξεῖνος;

Παπαδόπουλος: Ἔχω πεθυμήσει τὴν ἀκρογιαλιά. Μὰ τὸ σταυρὸ νοιώθω ὄρες-ὄρες νὰ μὲ χτυπᾶ ἡ ἀριύρα τῆς θάλασσας. Νά! Χτῆς πού ξεμύτισα λίγο στὸ μπαλκόνι κι' εἶδα κάτω τὴ χρυσοφάνεια χαράδρα καὶ μακρὰ λίγο οὐρανὸ, θαλασσινὸ χρῶμα... (τρῖβει τὰ μάτια του) θάρρεψα πὼς εἶδα δυὸ καίκια. Ἦταν καὶ μιὰ μικροῦλα βάρκα μὲ πανί.

Αὐγουστῆς: Τὸ καθησιό. Τᾶδες; Ἡ τεμπελιὰ ἐλαφρύνει τὸ μυαλό. Ἄμ' ἐγώ; Τί τραβάω ἕνας Θεὸς ξέρει.

Παπαδόπουλος: Ἀπὸ τὸ καθησιό;

Αὐγουστῆς: Πεθύμησα δρόμο, στενὸ, γεμάτο κόσμο, δουλειά. Ξέρεῖς στεκόμυνα ὅξω ἀπ' τὸ σινεμά.

Παπαδόπουλος: Στὴ Λευκωσία;

Αὐγουστῆς: Ἦταν καλὸ πόστο γιὰ τὴ δουλειά μου. Ξεπουλοῦσα τὰ σάντουιτς μου πολὺ γρήγορα. Κι' ὅμως δὲν ἔσπρωχνα τ' ἀμαξάκι νὰ φύγω. Καθόμουν ἐκεῖ, φιλοκουβέντιαζα μὲ τὸ προσωπικὸ ὄσπου νὰ κοντέψη νὰ σχολάσουνε. Μὲ πονούσανε τὰ ποδάκια μου ἀπ' τὴν ὀρθοστασία. Μὰ ἐγώ... ἐκεῖ. Τὸ μεράκι τῆς δουλειᾶς...

Παπαδόπουλος: Εἶναι καὶ τὸ σχολεῖο ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Αὐγουστῆς: Ἡ γυμναστική;

Παπαδόπουλος: Τούτη εἶναι ἡ δουλειά μου καὶ τὸ μεράκι μου. Ἄσκῶ τὰ σώματα καὶ τὰ κάρνα λεβέντικα.

Αὐγουστῆς: Γιὰ τὴν πατρίδα.

Παπαδόπουλος: Ἄσφαλῶς.

Αὐγουστῆς: Καὶ τώρα γιὰ τὴν πατρίδα δουλεύουμε. Κι' ὅταν τεμπελιάζουμε ἀκόμα. Προσταγῆς περιμένουμε, ἀδεοφῆ μου!

Παπαδόπουλος: Ἐτοιμάζα κι' ὅλας μιὰ δράκα ἀθλητές. Νέος ἦμουνα καὶ φιλοδοξοῦσα. Ἄν οἱ δικοί μου κερδίζανε στὸν στίβο θάταν μιὰ καλὴ ἀρχὴ γιὰ τὸ μέλλον.

Αὐγουστῆς: Κι' ἐδῶ καλὴ ἀρχὴ εἶναι. Χτίζουμε πατρίδα.

Παπαδόπουλος: Τὶ νὰ σοῦ πῶ, Αὐγουστῆ. Πολλὲς φορὲς θαυμάζω τὸν ἀπλοϊκὸ νοῦ. Τὰ βλέπει ὅλα πὸ καθαρά.

Αὐγουστῆς: Καὶ πὸ τίμια.

Παπαδόπουλος: Γιατί;

Αὐγουστῆς: Γιατί ὅταν τελειώσουμε τὴν ἐπανάσταση ἐγὼ θὰ ξαναπιάσω τ' ἀμαξάκι μου. Ἄντε νὰ τὸ κάμω μικρομάγαζο. Μπορεῖ βέβαια...

Παπαδόπουλος: Νὰ τὸ κάμης κατάστημα. Γιατί ὄχι; Ἡ λεύτερη πατρίδα πρέπει νὰναι εὐτυχημένη.

Αὐγουστῆς: Ἄς γίνῃ μὲ τὸ καλό.

Παπαδόπουλος: Τᾶδες; Τὸ καθησιό γεννᾶ μαῦρες σκέψεις.

Αὐγουστῆς: Μὲ στενοχωρεῖ πού κάποιοι δικοί μας πάνε μὲ τὸν ἐχθρό.

Παπαδόπουλος: Ὅλες οἱ πατρίδες ἔχουν τοὺς σιάρτους τῶν.

Αὐγουστῆς: Ἐμεῖς δὲν ἔπρεπε νάχουμε. Τοῦτο μὲ πιλατεύει ἐδῶ μέσα. Ἐνα δράμι λευτεριά θέλουμε. Τόσο κόβει τὸ μυαλό μου. Γιατί τοῦτοι κλωτσοπετᾶνε τοῦτο τὸ δράμι;

Παπαδόπουλος: Εἶναι στενὴ ἡ καρδιά τους. Δὲ χωρεῖ μεγάλες ιδέες.

Αὐξεντίου: (Μπαίνει) Ἡ πατρίδα δὲν εἶναι μόνο μεγάλη ιδέα. Εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωὴ.

Αὐγουστῆς: Καλῶς τον Αὐξεντίου. Τέλεψες πιά;

Αὐξεντίου: Τὸ μουμουρητό; Ἔτσι δὲ λὲς τὴν προσευχὴ; Ἐγὼ ὅλα τὰ ἐξαρκῶ ἀπὸ τὸ Θεό.

Αὐγουστῆς: Κι' ἐμεῖς ἀπ' αὐτὸν τὰ ἐξαρκοῦμε. Μὰ δὲν παιδεύομαστε ὅπως ἐσύ. Σάμπως ὁ Θεὸς δὲν νοιώθει ἀπὸ πίκρα σκολάδου;

Αὐξεντίου: Εἶναι γιὰ τὸ θάρρος τῆς ψυχῆς πού τοῦ προσεύχομαι.

Παπαδόπουλος: Ἐσύ; Παράξενο.

Αὐγουστῆς: Τῶχεις μὲ τὸ παραπάνω. Ἀπὸ τοὺς πρώτους βγῆκες. Ἐσὺ κοᾶ-

τησες τὴ μάχη στὰ Σπήλια. Ἐσύ...

Αὐξεντίου: Ἄσε τὸ μνημονοχάρτι. Τοῦτα εἶναι χρέος μου κ' ὄχι γιὰ καινέματα.

Αὐγουστῆς: Ἐμ τότε τί μουρμουράς;

Αὐξεντίου: Τὸ θάρρος νὰ συγκερατηθῶ.

Παπαδόπουλος: Τότε νὰ κινηθοῦμε σ' ἄλλο τομεά. Ἄλλοῦ ὑπάρχει δράση.
Δὲ μπορῶ νὰ μένω ἐδῶ κ' ἐσύ νὰ μουρμουράς τοῦ Θεοῦ κ' αὐτὸς νά... φιλοσοφῇ.

Αὐξεντίου: Πάλιν φιλοσοφεῖ;

Αὐγουστῆς: Πῶς θὰ περνᾷ ἡ ὥρα; Στὰ Κιόνια νὰ μὴ ἀνεβοῦμε γιὰτι μολο-
γήθηκε τὸ κρησφύγετο. Καινούργιοι δὲν περνᾶνε ἀπ' ἐδῶ γιὰτι κλείσανε οἱ δρόμοι. Τί θές
νὰ κάμω; Νὰ οὐρλιάξω; Νὰ πάω στὴ Λευκωσία δὲ μ' ἀφήνετε γιὰτι μὲ ὑποψιάζονται.
Ἄσε με ὄξω κοντὰ στὴ Φανερωμένη νὰ στρώσω κανένα νὰ δῆς. Μουρμουράς; Ὅχι!

Αὐξεντίου: Ἄν εἶχα τὸ θάρρος!

Παπαδόπουλος: Μὰ τί σὲ βασανίζει, Γλήφρη;

Αὐγουστῆς: Ἄν δὲ θές νὰ τὸ μάθω κ' ἐγὼ πάω πέρα στὴ γωνιά μου.

Αὐξεντίου: Μὴ λὲς κουταμάρες, Αὐγουστή. Ἐδῶ ὅλοι εἴμαστε μιὰ καρδιά.

Παπαδόπουλος: Τότε τί σὲ βασανίζει;

Αὐγουστῆς: Μαντάτα ἀπὸ τὸ χωριό;

Αὐξεντίου: Ἐκεῖ πάνε ὅλα καλά.

Παπαδόπουλος: Ἐ, τότε;

Αὐξεντίου: Ὁ Πέτρος.

Αὐγουστῆς: Ποιὸς; Ὁ ἀγωγιάτης;

Αὐξεντίου: Καρφὶ μοῦ εἶναι ἐδῶ στὸ στήθος.

Παπαδόπουλος: Λές;

Αὐξεντίου: Δὲ λέω τίποτα. Κοίταξε, Παπαδόπουλε, φαίνεται πουθενά ὁ σύν-
δεσμος;

Παπαδόπουλος: (Πάει πρὸς τὴν πόρτα τοῦ μπαλκονιοῦ) Ἐπρεπε νὰρθῇ ἀπὸ
χθὲς βράδυ.

Αὐξεντίου: Κι' ὅμως χθὲς βράδυ ἔφυγε ἀπὸ τὸ μοναστήρι ὁ Πέτρος. Ποῦ πῆγε;

Αὐγουστῆς: Στὸ Γούρρι. Δὲν τῶπε ὁ Ἡγούμενος; Πῆγε νὰ δῆ τὴ φανίλια του.

Αὐξεντίου: Μὰ γύρισε.

Αὐγουστῆς: Ποῦ νὰ ξέρω; Δὲ βγῆκα ἀπὸ τὸ κελλὶ ἐδῶ. Ἦτανε προσκνητὲς
στὸ μοναστήρι.

Αὐξεντίου: Ἐμαθα γύρισε.

Παπαδόπουλος: (Γυρῆζει ἀπὸ τὸ μπαλκόνι). Τίποτε ἀκόμα. Πολλὴ ἡσυχία
τριγύρω. Θαρρῶ πὸς ἕνας δουλεύει πέρα στ' ἀμπέλια. Κάτω ἀπὸ τὶς μάντρες.

Αὐξεντίου: Ὁ Πέτρος.

Παπαδόπουλος: Δὲν ξέρω.

Αὐξεντίου: Ὁ Ἡγούμενος εἶναι βέβαιος γιὰ τὸν Πέτρο. Μὰ σὰ νὰ τρέμη
προστά μου. Τοῦτο μὲ βάζει σὲ σκέψεις. Γιὰτι νὰ μὴ μὲ κοιτάξῃ κατὰματα ὅπως πρῶτα;

Αὐγουστῆς: Μπορεῖ νὰ θέλῃ νὰ μὴ... μᾶς ἐξυτηρετῇ. Νὰ φοβάται.

Αὐξεντίου: Μὰ θὰ μούδιαζε. Τοῦτος εἶναι πρόθυμος ὅταν τὸν στέλνουν μακριὰ
ἀπ' τὸ μοναστήρι.

Αὐγουστῆς: Λές...

Αὐξεντίου: Ὁ Θεὸς νὰ μὲ βγάλῃ ψεύτη.

Παπαδόπουλος: Τότε νὰ τὸν ξεκάνουμε.

Αὐγουστῆς: Μιὰ κουθέντα εἶναι. Τὸ κρέμα;

Αὐξεντίου: Πρέπει νὰ βρεθῇ τρόπος νὰ μάθουμε. Ὁ σύνδεσμος κἀνὶ θὰ μᾶς πῆ.
Εἶχα ζητήσει πληροφορίες. Κοίταξε νὰ δοῦμε... (Ὁ Παπαδόπουλος πάει στὸ μπαλκόνι).

(Ἀκούεται μικρὸς θόρυβος στὴν πόρτα).

Αὐγουστῆς: Ἄ. Ἄσπρο χαρτάκι.

Αὐξεντίου: (Τρέχει στὴν πόρτα) Τὰ πιστόλια σας. (Ἄνοίγει. Βγαίνει λίγο
ἔξω). (Ξανάρχεται). Κανείς. Στὸ βάθος σὰ νὰ μού φάνηκε ἀνέμισμα ῥάσου.

Αὐγουστῆς: Ποιὸς ἄλλος θὰ τολμοῦσε;

Αὐξεντίου: Ἐχει προσκνητὲς σήμερα. (Σκύβει παίρνει τὸ χαρτάκι καὶ κλείνει
τὴν πόρτα).

Αὐγουστῆς: Εἰδοποίηση;

Αὐξεντίου: (Διαβάζει σωπηλά). Ποιὸς τῶκανε;

Αὐγουστῆς: Μὰ τί εἶναι ἐπὶ τέλους.

Αὐξεντίου: Λέει (τὸ διαβάσει). Προσέχετε ἀπὸ κάποιους. Στὸ μοναστήρι κά-
ποιος θὰ σᾶς πουλήσῃ. Ὁ Θεὸς μεθ' ὑμῶν.

Αὐγουστῆς: Γιὰτι δὲ μιλᾷ καθαρά; Ποιὸς θὰ μᾶς προδώσῃ;

Αύξεντίου: Αυτό τὸ μεθ' ὑμῶν σημαίνει πὼς καλόγηρος μᾶς εἰδοποιεῖ. Ποιὸς;
 Αὐγουστῆς: Ποιὸς θὰ μᾶς προδώσῃ; Ὁ Πέτρος εἶπε.
 Αύξεντίου: Ὁ Πέτρος... Μὰ γιὰ νὰ μᾶς εἰδοποιήσουν πάει νὰ πῆ κάτι ὑπάρχει!
 Παπαδόπουλος: Τί εἶναι;
 Αύξεντίου: Τὴ δουλεία σου ἐσύ. Νὰ ἔνα χαρτάκι πὸν λέει νὰ προσέχουμε.
 Αὐγουστῆς: Γιατί κάποιος πάει νὰ μᾶς πολυλήσῃ.
 Αύξεντίου: Κι' ὅμως γιατί ὁ καλόγηρος...
 Αὐγουστῆς: Σοῦ τῖσσε τὸ χαρτάκι;
 Αύξεντίου: Νά! Γιατί νὰ μὴ μᾶς φανερωθῇ; Ἔτσι πρόσωπο με πρόσωπο νὰ
 ξεγηθοῦμε;
 Αὐγουστῆς: Μυστήριο. Γιατί;
 Παπαδόπουλος: (Ξαναπάει πρὸς τὸ παράθυρο) Δὲ νοιώθω καλά τὰ νεῦρα μου
 σήμερα. Ἄ!
 Αύξεντίου: Τί εἶναι;
 Παπαδόπουλος: Ὁ Πέτρος μιᾶ με κάποιον.
 Αύξεντίου: Τὰ κυάλια. (Τρέχει καὶ τ' ἀρπάζει) Μωρὲ χωριάτης εἶναι.
 Παπαδόπουλος: Ἄπὸ τὸ μοναστήρι;
 Αύξεντίου: Δὲν τὸν ξεχωρίζω. Πάντως φιλοκουβέντα εἶναι. Νά! Φεύγει λίγο
 ὁ ἕνας καὶ ξαναέρχεται. Ὁ Πέτρος κάτι τοῦ δείχνει. Ὁ ἄλλος πάλιν φεύγει.
 Παπαδόπουλος: Πρὸς τὰ ἐδῶ; Ἔρχεται;
 Αύξεντίου: Ὁχι! Τραβᾶ πρὸς τὸ Γούρρι. Ὁ Θεὸς νὰ με βγάλῃ ψεύτη.
 Παπαδόπουλος: Δόσε μου τὰ κυάλια νὰ δῶ... (Τὰ παίρνει).
 Αὐγουστῆς: Ξαναφώτισε τὸν Ἡγούμενον.
 Αύξεντίου: Εἶνὰ ρωτήσω καὶ νὰ ξαναρωτήσω. Δὲν ἔπρεπε ἐξαρχῆς νὰ τοῦ μι-
 στευτοῦμε τούτου τοῦ ἀγωγιάτη. Δὲ μοῦ γεμίζει τὸ μάτι... (Ἔντονα) Ἔ εἶναι ἀπὸ τὰ με-
 γαλύτερα λάθη τῆς ζωῆς μου.
 Παπαδόπουλος: Ἔρχεται κατὰ δῶ ὁ Πέτρος.
 Αὐγουστῆς: Μὴ σώσει. Νὰ τὸν φάῃ ἢ ὄχεντρα νὰ μὴν ἔχουμε καὶ τὸ κοῦμα του.
 (Στὸν Αύξεντίου πὸν πάει νὰ βγῆ) Πάλιν γιὰ προσευχή;
 Αύξεντίου: Μὴ με ξαλίξεις κι' ἐσύ. Πάω νὰ ψαρέψω κουβέντα. (Βγαίνει ἔξω).
 Αὐγουστῆς: Ἄπὸ τὴν παρέα τοῦ Πέτρου; Δύσκολο.
 Παπαδόπουλος: Φώναξέ τον.
 Αὐγουστῆς: Ποιόν, καλέ;
 Παπαδόπουλος: Τὸν Γλήρη. Ἔρχεται ὁ σύνδεσμος. Τοῦτος θαρρῶ εἶναι...
 Αὐγουστῆς: (Μισανοίγει τὴν πόρτα) Γλήρη. (Νεύει με τὸ χέρι) Ἔρχεται.
 (Κλείει τὴν πόρτα) Μονάχος του ἔρχεται ὁ σύνδεσμος;
 Παπαδόπουλος: Δὲν τὸν παρακολουθοῦν. Ἄ, ὄχι (Κοιτάζει με τὰ κυάλια)
 Κάποιος ἔοπισώ του.
 Αύξεντίου: (Μπαίνει) Τί εἶναι;
 Παπαδόπουλος: Ὁ σύνδεσμος.
 Αύξεντίου: Ὁ σύνδεσμος; Τρέξε, Αὐγουστῆ.
 Αὐγουστῆς: Περίμενε κι' ἔχει συνέχεια.
 Παπαδόπουλος: Κάποιος εἶναι ἔοπισώ του. Νά! (Τοῦ δίνει τὰ κιάλια). Κάθε
 λίγο σὰ νὰ πασιάζῃ νὰ κρυβῆ. Καὶ πάλιν πετιέται ἔξω. Λές;
 Αύξεντίου: Μοιάζει μ' αὐτὸν πὸν φιλοκουβένταζε με τὸν ἀγωγιάτη τὸν Πέτρο.
 Ὡστε ἦταν σταλμένος νὰ παρακολουθῆσῃ; Πάει ὁ σύνδεσμος ἀνύποπτος. Βρὲ νὰ πάρῃ ἢ
 εὐχή. Κι' ἔχει προσκυνητὲς σήμερα τὸ μοναστήρι. Δὲ μποροῦμε νὰ κυκλοφορήσουμε εἴκολλα.
 Αὐγουστῆς: Νὰ πάω κατὰ τὴ ρεματιά νὰ τραβήξω ἀλλοῦ τὸν σύνδεσμο.
 Αύξεντίου: Τί;
 Αὐγουστῆς: Ν' ἀποπλανήσω κείνον πὸν παρακολουθεῖ.
 Παπαδόπουλος: Ἔρχεται;
 Αύξεντίου: Νά! Κι' οἱ δύο. Ὁχι, Αὐγουστῆ. Καλύτερα νὰ φτάσῃ ὡς ἐδῶ
 ὁ ἀγνωστός μας. Νὰ δοῦμε τι συμβαίνει ἐπὶ τέλους. Θὰ εἰδοποιήσουμε στὰ Καμπὰ νὰ μᾶς
 δώσουν πληροφορίες. Ἐξάλλου ὁ Πέτρος θὰ τὸν ξέρῃ. Παπαδόπουλε.
 Παπαδόπουλος: Νά, Γλήρη.
 Αύξεντίου: Κοίταξε με τὰ κιάλια. Θὰ κατέβω νὰ δῶ τι γίνεται. (Βγαίνει).
 Αὐγουστῆς: Λαχτάρεις θάχουμε.
 Παπαδόπουλος: Παραπονέσαι; Ἄλλο πὸν δὲν ἤθελες. Ἔλεγε πὼς μοῦδίαςες
 ἀπὸ τὸ καθισιό.
 Αὐγουστῆς: Λαχτάρεις τῆς προδοσίας. Δὲ χωρεῖ τὸ μυαλό μου γιὰ νὰ ὑπάρ-
 χουν προδότες. Νὰ καθίσῃς στὰ ἴσυχά σου γιὰ νὰ φοβᾶσαι τὸ καταλαβαίνω. Νὰ μὴ συμφω-
 νᾶς... μμ! Κι' αὐτὸ λιγάκι τὸ καταλαβαίνω. Νὰ παίξῃς ὅμως τὴ ζωὴ σου κορόνα-γραμμάτια

σάν πληροφοροδοότης τοῦ ἔχτροῦ... δὲν τὸ καταλαβαίνω. Πάει νὰ πῆ καρδιά ἔχεις. Νεῦρο ἔχεις. Παλληκάρη εἶσαι. Δὲν εἶναι; "Ἐ γιατί τὰ ξεδεύεις τούτα γιὰ τὸ Σατανά;

Παπαδόπουλος: Ξέκοψε ὁ ἄλλος. Νὰ ὁ σύνδεσμος ἔστριψε ἀπὸ πέρα στὸ χάλασμα. Κι' ὄλας μπήκε στὸ μοναστήρι. 'Ο ἄλλος;

Αὐγουστῆς: Περιμένε. Μπορεῖ νὰ φανῆ ἀπὸ τὸ στρώσιμο. Λοιπόν, τί λέγαμε;

Παπαδόπουλος: (γυρίζει πρὸς τὸν Αὐγουστῆ). Ξέρω τί ἔλεγες; 'Ο Αὐξεντίου μουρουρά τοῦ Θεοῦ, ἐσὺ μουρουράς... τοῦ Θεοῦ ἄλιν.

Αὐγουστῆς: (σαστισμένα) Τί μὲ κοιτάξεις; Τὴ δουλειά σου.

Παπαδόπουλος: "Α! (Ξανακοιτάζει ἔξω μὲ τὰ κνάλια).

Αὐγουστῆς: Σχόλια θάχουμε τώρα γιὰ τίς μουμουρες μου; Φιλοσόφησα κι' ἐγὼ μιὰ φορά. Μὲ κόλλησες τὴ λαχτάρα σου. 'Αλλὰ σοῦ τὰ λέω στρωτά, καθαρά.

Παπαδόπουλος: 'Ο Πέτρος.

Αὐγουστῆς: 'Ο ἀγιογιάτης;

Παπαδόπουλος: Πάει πρὸς τὸ στρώσιμο. Ναί! πρὸς τὴν καρδιά. "Ἐστριψε.

Αὐγουστῆς: Τὸ χάλασμα;

Παπαδόπουλος: Ναί-ναί! Βρωμοδουλειά εἶναι.

Αὐγουστῆς: Τὸ νοῦ σου κοίταξε. Νὰ τὸ πῶ στὸν Γλήορη. "Α! δὲν πρέπει νὰ βγῶ ἀπ' τὸ κελλί. Δὲν πρέπει νὰ ξέρουν μήτε οἱ καλόγεροι πόσο εἴμαστε ἐδῶ μέσα. 'Ορίστε καὶ λὲς νὰ μὴ μουμουρῶ. Τὸν ταίξει τὸ μοναστήρι. Κι' αὐτὸ καὶ τὰ πασταρδέλια του. Κι' ὅμως... "Ἐ εἶναι νὰ μὴ ἀπορῆς γιατί σουλάνε τὴν ψυχὴ τους στὸν Σατανά; (Μπαίνουν ὁ Γλήορης καὶ Σύνδεσμος). "Ἡθεες στὴν ὥρα.

Παπαδόπουλος: "Ἐλα, Γλήορη, ὁ Πέτρος πῆγε πρὸς τὸ χάλασμα ὅπου θὰ περμιμένη ὁ ἄνθρωπος.

Σύνδεσμος: Ποῦ μὲ παρακολουθοῦσε;

Αὐγουστῆς: Ναί. Τὸν εἶδες; ('Ο Αὐξεντίου πάει νὰ πάρη τὰ κνάλια).

Σύνδεσμος: "Ἐνας χωριάτης ἦταν. Θαρῶ τὸν εἶδα στὸ Γούρρι. Μὰ τὸν συνάντησα κάτω χαμηλά πρὶν πάρω τὸ μονοπάτι. "Ἐστερα δὲν τὸνοιωσα πὼς μὲ πῆρε τὸ κατόπι.

Παπαδόπουλος: "Ἐμεῖς ὅμως τὸν κοιτούσαμε ἀπ' ἐδῶνά.

Σύνδεσμος: "Ἐστε οἱ πληροφοροῖες εἶναι οἰγουρες! Γιατί ἐδῶ πού τὰ λέμε σὰς φέρνω μήνυμα νὰ μὴ κατεβῆτε στὰ Καμπιά, μήτε στὰ Πέρα. Εἶναι ἐκεῖ κάποιος ποὺ παρακολουθοῦν. 'Ἐξάλλου ὥρα τὴν ὥρα θὰ γίνη μπλόκο ἐκεῖ κάτω. Θὰ ἐλέξουν τοὺς κατοίκους, θὰ κοιτάξουν τὰ σπίτια.

Αὐγουστῆς: Τάπες τοῦ Γλήορη;

Σύνδεσμος: Τὰ μισὰ μόνο. Δὲν πρόλαβα.

Αὐγουστῆς: Πὼς πάνε στὴ Λευκωσία;

Σύνδεσμος: Θαῖμα. Τὰ σχολεῖα βοηθοῦν πολύ. Κάθε μέρα ἔχουμε κι' ἐπεισόδια. Μουμουράνε λίγο μερικοὶ πῶχουμε συμφέροντα. Δὲ βαριέσαι ὅμως. Λεῖπει ἡ μουμουρά;

Παπαδόπουλος: Οὔτε κι' ἀπὸ τὸν Αὐγουστῆ. Μᾶς ἔφαγε γιατί δὲν τὸν ἀφήνουμε νὰ δράση.

Αὐγουστῆς: Μὴν τὸν ἀκοῦς! 'Ἐκεῖ στὴν 'Ἐκκλησιὰ τῆς Φανερωμένης τί γίνεται; Τὸ στενό μου... πρὸς τὸ σινεμά, ντέ.

Σύνδεσμος: "Α! ἤμουννα κάτω τίς προάλλες.

Αὐγουστῆς: Λοιπόν;

Σύνδεσμος: Τὴν μπαλλονκώσανε.

Αὐγουστῆς: Ποιὰ ντέ;

Σύνδεσμος: Τὴν ἐκκλησία.

Αὐγουστῆς: Χριστὸς καὶ Παναγία μου, τρελλάθηκες ἢ μὲ δουλεύεις;

Σύνδεσμος: Μὰ τὸ σταυρὸ ποὺ σ' ὀρκίζομαι. Μὲ τὰ μάτια μου τῶδα. Βάλανε στὸ προαῦλιο γύρω σιρὲς σιδερένια παλούκια. Καὶ πλέξανε σπιθαμὴ μὲ σπιθαμὴ ἀγκαστὸ τέλι. "Ἐτσι δὲ θὰ μπορῆ κανεὶς νὰ μπαινῆ ἐκεῖ γιὰ νὰ χτυπᾷ τὴν καμπάνα τῆς Φανερωμένης καὶ νὰ μαζεύεται στὸ προαῦλιο κόσμος.

Αὐγουστῆς: Θάματα... Δὲν τὰ νοιώθω.

Αὐξεντίου: "Ἐρχονται κι' οἱ δύο.

Παπαδόπουλος: Καλὰ τὸ μυρίστηκα.

Αὐγουστῆς: "Ἐστε ἔχομε καὶ τέτοια ἐδῶ. Καὶ δὲ μ' ἀφήνεις νὰ τοὺς... καθάρσω.

Αὐξεντίου: Τὸ νοῦ σου, Παπαδόπουλε. Κοίταξε πέρα γιατί δὲ μοῦ φαίνονται κανονικὰ τὰ πράγματα. (Τοῦ δίνει τὰ κνάλια) Λοιπόν; Εἶναι τίποτα ἰδιαίτερο;

Σύνδεσμος: "Οχι. Γενικὴ διαταγή.

Αὐξεντίου: 'Ακοῦμε, τότε. "Ἐν δὲν εἶναι βία νὰ σοῦ φέρη κάτι νὰ πάρης. "Ἐχουμε ἀπ' ὄλα ἐδῶ.

Σύνδεσμος: Γερεὲς προμήθειες; Γιατί θάχετε γιὰ καιρὸ κλεισοῦρα. 'Αλλὰ πρῶ-

τα νὰ τὰ ποῦμε... Τὰ Κιόνια εἶναι προδομένα. Ὁ Γιωρκάτζης κ' οἱ ἄλλοι θὰ πᾶνε σ' ἄλλο τομεά. Τὸ κρησφύγετο στὰ Πέρα πρέπει νά'ναι ἀδειανό. Μὲ κάθε τρόπο πρέπει νὰ ξεχαστῆ πὼς ὑπῆρχε ἐκεῖ κρησφύγετο. Τὰ Καμπιά αἴριο - μεθαῖριο θὰ κλείσουν γιὰ μέρες. Θὰ γίνουν ἔρρευνες σπιθαμὴ. Τὸ μοναστήρι τοῦ Μαχαῖρά ἐδῶ θὰ τό... καταλάβουν.

Αὐξεντίου: Θὰ τὸ καταλάβουν; Τί πάει νὰ πῆ;

Σύνδεσμος: Νά! θὰ τό... πιάσουν. Λένε θὰ γίνῃ στρατόπεδο γιὰ τοὺς κρατούμενους ἱερωμένους. Θὰ βάλουν βέβαια καὶ φρουρά.

Αὐγουστῆς: Καὶ σωματοπλέγματα ἀγκαθερά.

Παπαδόπουλος: Φεύγει. Γρήγορα.

Αὐξεντίου: (ἐνῶ τρέχῃ) Ποιός;

Παπαδόπουλος: Νά, ὁ χωριάτης.

Αὐγουστῆς: Μᾶς ξέφυγε; Παπὼ λαχτάρεις.

Αὐξεντίου: Ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο, Αὐγουστῆ.

Αὐγουστῆς: Τὰ κνάλια;

Αὐξεντίου: Πάρε τὸ πιστόλι σου. Κοίταξε νὰ συρθῆς κάτω δίχως νὰ σὲ δοῦν οἱ καλόγεροι. Ἄν κοιτάξῃ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ μοναστήρι ὁ Πέτρος νὰ τὸν καθαρῶς. Τὸ κριμα στὸ λαιμό μου.

Αὐγουστῆς: Τί κριμα στὸ λαιμό σου! Ἄν εἶναι προδότης! Ἐδῶ παίζουμε πατριδα. Δὲν παίζουμε... τὸ κριμα τῆς ψυχῆς μας. Μπᾶ! (φεύγει).

Αὐξεντίου: Μὲ προσοχή. Νοῦ.

Σύνδεσμος: Κι' ἐγὼ πρέπει νὰ πηγαίνω. Μά... δὲν τελειώσα.

Αὐξεντίου: Τὰ κνάλια, Παπαδόπουλε. Κοίταξε δλόγυρα. Ὅχι μόνο τὸ χωριάτη πὸ φεύγει.. Λοιπόν;

Σύνδεσμος: Συνεπὼς πρέπει νὰ βρῆτε κάπου ἄλλου κρησφύγετο. Δὲν θ' ἀφήσετε τὴν περιοχή. Ἡ διαταγὴ εἶναι σαφῆς. Νὰ φτιάξετε σὲ πέντε μέρες νέο κρησφύγετο πὸ νὰ μὴν τὸ ξέρε κανεῖς. Τῆς διαταγῆς θὰ τίς ἀφήνω στὸν ἡγούμενο. Αὐτὸς θὰ δημιουργήσῃ σύνδεσμο μαζί σας. Καὶ τώρα καλὴ τύχη. Πρέπει νὰ γυρίσω στὴ θέση μου γιὰτι νομίζω πὼς εἶναι συγχυσμένα ἐδῶ τὰ πράγματα... Καὶ ξεκίνημα ἀμέσως. Ἐ; Γεῖα χαρά.

Αὐξεντίου: Γεῖα χαρά.

Παπαδόπουλος: (συρτά) Γεῖα...

Αὐγουστῆς: (Μπαίνει σπρώχνοντας τὸν Πέτρο) Νάτος!

Αὐξεντίου: Τοῦ λόγου του; Γιατί τὸν ἔφερες;

Αὐγουστῆς: Λέει θὰ πάη στ' ἀμπέλι πέρα στὶς Μάντρες. Εἶπα: Νὰ τὸν πάω νὰ ξηγηθῶμε. Ἐξάλλου εἶναι προσκυνητὲς ἐδῶ. Ξέρω κ' ἐγὼ μὴ ἀνωμαλία τί μπορεῖ νὰ μᾶς στοιχίσῃ;..

Αὐξεντίου: Πολὺ καλὰ ἔκαμες (πάει στὸν Πέτρο). Πέτρο, πιστεύεις στὸ Θεό;

Πέτρος: Νά! Μὰ γιατί μὲ σέρνετε ἔτσι; Τί συμβαίνει; Τί φταῖω ἐγώ;

Αὐξεντίου: Ποῖο πρῶμα φταίεις; Ἐσὺ τὸ ξέρεις. Σὲ κατηγορήσα;

Πέτρος: Ὅχι! Ἀλλὰ ἀφοῦ πιστεύω στὸ Θεὸ καὶ στὴ χάρι της! Ἐδῶ δὲ δουλεύω;

Αὐξεντίου: Στὴν πατριδα πιστεύεις;

Πέτρος: Ἐγώ; πιστεύω. Οἱ ἄλλοι λένε...

Αὐξεντίου: Ποιοὶ ἄλλοι;

Πέτρος: Οἱ ἄλλοι πὸ δὲν εἶμαι ἐγώ.

Αὐξεντίου: Ὁ χωριάτης πὸ φίλεψες;

Πέτρος: Ὁ ξένος μου; Ὁ κουμπάρος μου; Ἄ! θέλω νὰ πῶ ποιὸς χωριάτης;

Αὐξεντίου: Ὁ ξένος σου, ὅπως εἶπες, ὁ κουμπάρος σου... Πὸ ἦρθε πρὶ λίγην ὥρα.

Αὐγουστῆς: Καὶ πὸ φύγε πρὶν λίγη ὥρα.

Πέτρος: Τὸν εἶδατε; Περαστικὸς ἦταν.

Αὐξεντίου: Ἄπ' ἐδῶ ἢ ἀπὸ τ' ἀμπέλι;

Πέτρος: Κι' ἀπὸ τὰ δύο.

Αὐξεντίου: Καὶ πὸ τὸ ξέρεις πὼς ἦταν περαστικός;

Πέτρος: Ἀφοῦ δὲν εἶχε δουλειά...

Αὐξεντίου: Ἄ! Καὶ τί κουβεντοῦλες εἶπετε;

Πέτρος: Γιὰ τὴν ὑπόθεσή μας.

Αὐξεντίου: Ποιὰν ὑπόθεσή μας.

Πέτρος: Τό... ἔσηκωμα, τὰ μπλόκα, τούς... καὶ ἄλλα.

Αὐξεντίου: Γιὰ τοὺς Ἐγγλέζους δὲν σοῦ εἶπε; Ψιλοκουβέντα δηλαδή.

Πέτρος: Μοῦ εἶπε πὼς τελευταία πληρώνουν καλὰ. Ζητᾶνε παντοῦ πληροφορίες.

Ἀρχίζουν ἀπὸ ἐκατὸν λίρες καὶ πᾶνε ὡς τίς χίλιες. Χίλιες λίρες καθαρές.

Αὐξεντίου: Καθαρές; Ἀφοῦ θάνα γεμάτες αἶμα.

Πέτρος: Οἱ λίρες καθαρές. Δηλαδή σιδερωμένες ἀπὸ τὴν τράπεζα γιὰ νὰ μὴ

καταλάβουν πώς έδωσες πληροφορίες.

Αύξεντίου: Για τούτα σου μιλούσε;

Πέτρος: Ναι! Και πώς τούς πάνε στο Λονδίνο ή στον Καναδά. Έκει τούς δίνουν δουλειά. Τους ταΐζουν, τούς ποτίζουν και... τούς δίνουν και μισθό.

Αύξεντίου: Άκουσε, Πέτρο. Παιδιά έχεις.

Αύγουστιής: Έχει.

Αύξεντίου: Γυναίκα και γονιούς.

Αύγουστιής: Κι' απ' αυτούς.

Αύξεντίου: Θέλεις να τὸ βουλώσης και να σωθῆς; Έδῶ υπηρετούμε τὸ Θεὸ και τὴν Πατοίδα. Δὲν υπηρετούμε τὸν Σατανά. Άλλοιῶς... ἡ τιμωρία σου θάνα μεγάλη. Δὲν εἶναι βούλα πὸ μαύρη ἀπὸ τὴ βούλα τοῦ προδότη. Τὸ νοιώθεις;

Πέτρος: (Άρπάζει τὸ μέτωπό του) Ἡ βούλα... τοῦ προδότη;

Αύξεντίου: Κι' ἡ τιμωρία πάει αἰῶνες αἰῶνων. Ἡ ψυχὴ τοῦ προδότη δὲ συγχωριέται. Βουκολακιάζει. Και τις νύχτες μουγγρίζει με τὸν ἄνεμο και τὴ βροχὴ. Εἶναι ἡ κατάρα ἄλυσσοδεμένη. Και σέρνεται και μουγγρίζει.

Πέτρος: (πὸ σὸ μετὰ εἶναι τρομαγμένος και πάει πίσω-πίσω) Μουγγρίζει...

Αύξεντίου: Ναι! Μήτε ἡ κόλαση δὲν τὸν δέχεται. Ὁ Ἰούδας δὲν ἔχει θέση μήτε στὴν κόλαση. Ἄφοῦ και τὸ κουφάρι του δὲν τὸ τρώνε οἱ γῦπες. Τὸ συχαίνονται.

Πέτρος: Τὸ συχαίνονται;

Αύξεντίου: Γιατὶ μυρίζει φαρμάκι, δηλητήριο, κόλαση.

Πέτρος: Κόλαση, κόλαση (Φεύγει τρομαγμένος).

Αύξεντίου: Ἡ αἰῶνια κόλαση.

Κλείει ἡ σκηνή.

ΕΙΚΟΝΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

(ἀπολύτως φανταστική)

(Χωριάτικο δωμάτιο. Ἀνοίγει ἡ σκηνή. Κάθονται στὸ τραπέζι καὶ ζουτσοπίνουν τρεῖς: Γιάννης, Κώστας, Χριστόδουλος).

Γιάννης: Ἐξαρχῆς δὲ μ' ἄρεσε τὸ ξεσήκωμα. Ἐγὼ δούλευα μὲ τὴ διοίκηση. Εἶχα τὶς εὐκολίες μου. Ὁ λόγος μου περνοῦσε. Δὲν εἶναι, Κώστα; Τὴ δουλειά σου πέρισυ δὲν τὴν κανόνισα μὲ μισὴ κουβέντα;

Κώστας: Νά! Νά! Ἀλλά... γιατί μου τὸ χτυπᾶς κάθε λίγο; Πλήρωσα τὸν κόπο σου.

Γιάννης: Βλέπεις; Εἶχα συμφέρον ἀπ' ὅλες τὶς μεριές. Γιατί, λοιπόν, νὰ πάω μὲ τὴν ἐπανάσταση; Φαί μου δίνει; Ὅχι! Λεφτά μου δίνει; Ὅχι! Ἴσχυ νὰ περνᾷ ὁ λόγος μου μὴ δίνει; Ὅχι. Γιατί τότε νὰ πάω μὲ τούς... ξεβράκωτους; Ντροπὴ μου.

Κώστας: Ντροπὴ δὲν εἶναι ἔδω πού τὰ λέμε. Ἀλλά δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πᾶς. Αὐτὸ εἶναι ὄλο.

Γιάννης: Ὅχι! δὲν εἶναι ὄλο ὅπως τὸ λές. Ὁ Ἐγγλέζος κρατᾷ χατήρι. Ξέρει νὰ πῆ τοῦτος εἶναι δικός μου! Νά! Τοῦτος δὲν εἶναι. Ὁξω! Οἱ δικοί μας τί κρατᾶνε, παρακαλῶ;

Χριστόδουλος: Χατήρι στοὺς δικούς τους.

Γιάννης: Τᾶδες; Ἐμεῖς δὲ βγήκαμε στὸ βουνό. Ἄρα δὲν εἴμαστε δικοί τους. Ὁξω ἔμεῖς. Ποῦ θὰ πάη ἡ κατάσταση;

Χριστόδουλος: Νὰ γίνουμε.

Γιάννης: Δικοί τους; Νὰ μου κάνης τὴ χάρη. Ἄν σὲ τρώη ἔσένα τὸ κεφάλι σου, κεφάλι δικό σου εἶναι. Μὰ τὸ δικό μου κεφάλι δὲν ἔχει διάθεση.

Χριστόδουλος: Ἐ! Τότε νὰ καθίσουμε στὴ γωνιά μας κ' ὁ Θεὸς βοηθός.

Γιάννης: Τοῦτα εἶναι... δειλίες.

Χριστόδουλος: Μυαλωσὴν εἶναι. Ἐσὺ τί λές, Κώστα;

Κώστας: Δὲν κάνω τίποτε πέρα ἀπ' ὅσο πίνει ὁ ἴσκιος μου.

Γιάννης: Ἐμ βέβαια! Πληρώνεις λίγα λεφτουδάκια πού σ' ἄφησε ὁ πατέρας καὶ σοῦ κανονίζουν ἄλλοι τὶς δουλειές. Ἐ;

Κώστας: Ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπο του. Τί μου τὸ χτυπᾶς κάθε λίγο;

Γιάννης: Ἄ! ἔτσι! Γιὰ νὰ θυμᾶσαι πὼς εἶχα ἰσχύ. Καὶ θὰ τὴν ἔχω, θὰ τὴν ἔχω. Τ' ἀκούτε;

Χριστόδουλος: Δουλειὰ δική σου.

Γιάννης: Ὅχι δουλειὰ ὀλονῶν μας. Μιὰ οἰκογένεια εἴσαστε. Γαμπροί, ξαδέλφια... Τὸ ἴδιο αἷμα, τὰ ἴδια συμφέροντα. Κουμπάρος τοῦ λόγου μου...

Χριστόδουλος: Μὰ ἐπὶ τέλους ξηγήσου καθαρά. Μισοκαταλάβαμε τὴν προθεσὴ σου. Μὰ ὥσπου τὸ πᾶς δὲν νοιώσαμε. Ἐγὼ δηλαδή. Ἐσύ. Κώστα;

Κώστας: Προσπαθῶ νὰ μὴ τὸ νοιώσω.

Γιάννης: Τᾶδετε; Ἐχομε τὴν εὐκαιρία στὰ χέρια μας νὰ γίνουμε οἱ πρῶτοι τῆς περιοχῆς καὶ τὴν κλοτσιποετᾶμε.

Φωνὴ Γυναικεία: Θέλετε κ' ἄλλο κρασί; Θὰ πάω στῆς μάνας μου.

Γιάννης: Ὅπου θές πήγαινε. Ἄσε με ἤσυχο πιά.

Φωνὴ Γυναικεία: Καλὰ ντέ! Παράγινες ζόρικος. Ἄ. Ὁ Πέτρος! Γιάννη;

Γιάννης: Τί εἶναι...

Φωνή: Ὁ Πέτρος ἀπ' τὸ Μοναστήρι.

Γιάννης: Στὴν ὥρα. Θεοῦ θέληση. Τᾶδετε; (πάει στὴν πόρτα) Ἐλα, Πέτρο μου. Ἐλα.

Πέτρος: Ὁρα καλή. Οὐ! Σύναξη τῶν Φαρισσαίων;

Γιάννης: Σ' ἔφαγε ἡ γλώσσα τοῦ Εὐαγγελίου.

Χριστόδουλος + Κώστας: Μμ!

Πέτρος: Μμ! Χαιρετοῦρα εἶναι τούτη;

Γιάννης: Ἐλα, Πέτρο. Εἶσαι ὁ μόνος ἀπὸ τοῦτο τὸ χωριὸ ποῦχεις λίγη ἔξυπνάδα.

Τοῦτοι; Μὲ τὸ δράμι ἢ κουβέντα τους, μὲ τὸ σταγονόμετρο ἢ καρδιά τους.

Πέτρος: (Σηκώνει τοὺς ὤμους του). Ἐτσι τοὺς ἔφτιαξε ὁ Θεὸς κ' ὁ...κῆρης τους.

Γιάννης: Δυσκολεῦτρες νὰ πῆς τὸ τελευταῖο. Λοιπόν, Πέτρο. Κάθησε ντέ. Νά!

κούπα και γέμισε. Νά και ποτήρι. "Ε! κουνήσου πού κοιτάξεις σαν τόν χαζό. Φάε, πιε και μίλησε πιά.

Πέτρος: Φούριες τίς ἔχεις. Ρωτᾶς ἐμένα πὼς τῶσκασα ἀπ' τὸ μοναστήρι;

Γιάννης: Δηλαδή σέ...μυριστήκανε;

Πέτρος: Μὲ μυριστήκανε; Μᾶς εἶδανε νὰ λές. Σὲ πήρε τὸ μάτι τους π' ἀκολουθοῦσε τόν... Χαρίλαο.

Γιάννης: Χαρίλαο τὸ λένε; Δὲν εἶναι χωριανός μας. Μένει σὲ χωριανό μας, ὅμως. Ὅριστε, κουμπάρου μου, ἡ καλὴ ἀρχή. Δυὸ και δυὸ τέσσερεις εἴμαστε. Μοιράζουμε στὰ τέσσερα τὸ κέρδος. Τί λέτε; Νὰ βροῦμε τρόπο νὰ παραδώσουμε τὸ Χαρίλαο. Σὲ κάποιο σπίτι τοῦ χωριοῦ μας κρύβεται. Τόσα θὰ πληρωθοῦμε γιὰ τὸν Χαρίλαο, τόσα θὰ πληρωθοῦμε γιὰ τὸ σπίτι. Καὶ τόσα ἀπ' τοὺς συγγενεῖς γιὰ νὰ τὸ βουλῶσουμε και νὰ μὴ μαρτυρήσουμε συγγένειες και φιλίες.

Πέτρος: Κι' ὁ Θεός;

Γιάννης: Ὁ Θεός; (Ψυχρὰ) Ὁ Θεός εἶναι πατέρας ὄλων. Καὶ κακῶν και καλῶν. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ μας εἶναι ὁ πιὸ καλός; Ἐσένα ρωτῶ, Πέτρο. Ἐσένα ρωτῶ, Χριστόδουλε. Ἐσένα ρωτῶ... Κώστα. Ἡ... θὰ μὲ πληρώσης νὰ κόψω τὴν κουβέντα;

Κώστα: (σηκώνεται) Φτάνει. Φτ. Στὸν κόρφο μας και στὰ κουμπαρατά μας. (Πάει νὰ φύγει).

Γιάννης: (Τὸν ἀρπᾶ ἀπ' τὸ γιακά) Πολὺ μοῦ μπαίνει στὸ ρουθόυνη. Τί νὰ πῆς πού θὰ κλάμη ἡ γενιά σου. Ἄλλοιῶς...

Κώστα: Θάρχιζες ἀπὸ μένα. "Ε; Φτ.! Ξανά. Καὶ σὲ σένα και σ' αὐτὸ τὸ γουρῶνη (δείχνει τὸν Πέτρο). Παίρνε ἀπὸ σοί και κομῆσου ἀνεγνωσιας. Μὰ ὁ προκομμένος ὁ πατέρας προτίμησε ἐσένα νὰ μῆς στη φιλία μας... (Φεύγει).

Πέτρος: Σὲ τούτου τὸ σπίτι μένει ὁ Χαρίλαος.

Γιάννης: Τί; Χά χά! "Ωστε ἀπ' αὐτὸν θὰ πρέπη ν' ἀρχίσουμε. Χά χά! Ὁραίους λογαριασμοὺς θ' ἀνοίξουμε. Ἄπο τὴν οἰκογένειά σας.

Χριστόδουλος: (Σοβαρὰ) Ἄσε τίς ἀνοησίες, Γιάννη. Νὰ καθίσουμε ὄλοι στὴ γωνιά μας κι' ὁ Θεός βοηθός. Ἄλλοιῶς θὰ γίνουμε τὸ περιγέλο και τὸ φόβητρο τοῦ χωριοῦ και τῆς περιοχῆς.

Γιάννης: Μήπως κρύβεις κι' ἐσὺ κανένα σπίτι σου; Λέγε. Σὲ βάζω στὸν κατάλογο. Χριστόδουλος: Βάλε και τὴ γυναίκα σου τότε βάλε και τὸν ἑαυτό σου.

Γιάννης: (Ἄγρια) Γιατὶ τῶπες αὐτό; Ναί. Δόσε μου ξήγηση ἄλλοιῶς μὰ τὸ Θεό...

Πέτρος: Μά, Χριστόδουλε, μήπως...

Χριστόδουλος: Τὸ σπίτι σου κρύβει τὸν Χαρίλαο. Τὴ μέρα μένει στοῦ Κώστα. Κι' ὅταν κομῆθητε πάει στ' ἀχερωνάρι σου. Τοῦδειξε ἡ γυναίκα σου. Ἐτσι δὲ θᾶναι φόβος νὰ ψάξουν πρῶτα τὸ σπίτι σου ἀφοῦ πάντοτε ἦσαν μὲ τοὺς Ἐγγλέζους. (Κοροϊδευτικά) Περιοῦσε ὁ λόγος σου... Ἄρχισε λοιπὸν ἀπὸ τὸν Χαρίλαο...

Γιάννης: Φοῦντες πού μὲ βρῆκαν. Βρὲ σύ, Πέτρο, τᾶξερεις και δὲ τᾶλεγες;

Πέτρος: Ἐγώ; Ὅχι. Δὲ τᾶξεραι τὸ τελευταῖο. Νόμιζαι πὼς ὁ Χαρίλαος πάντοτε ἦταν στοῦ Κώστα και πὼς τὸ ξέρειτε ὄλοι σας.

Γιάννης: "Ε! τότε ἐδῶ μέσα θὰ τὸν φάω.

Χριστόδουλος: Ὅχι! ντροπὴ πιά. Δὲ θ' ἀντέξουμε.

Γιάννης: (κοροϊδευτικά) Θὰ τὸ χωνέμη τὸ στομάχι σας. Ἐξὸν ἂν θῆς νὰ πᾶς στὰ κρατητήρια. Καὶ νὰ χιμαῖσης ἐκεῖ μέσα. Καὶ νὰ τὰ τινάξουν τὰ μπασταρδέλια σου. Καί... ἔχεις και γυναίκα θαρρῶ. Ὁραῖα. Καὶ τί θὰ γίνη αὐτὴ ὀλομόναχη στὸ σπίτι; Χμ! Γιὰ συλλογίσου; (Σοβαρὰ) Κοίταξε νὰ σιωπήσης, φίλε μου, και μὴ ζητᾶς τὸν μπελᾶ τοῦ κεφαλιοῦ σου. Ἐξηγήκαμε; (Ὁ Χριστόδουλος σηκώνεται νὰ φύγει) Ποῦ πᾶς;

Χριστόδουλος: Ἐξω πού ἔχει ἄγεραι.

Γιάννης: Ἐχει κι' ἐδῶ μέσα. Ὄσπου νὰ τελέσω τὴ δουλειά μου ἐδῶ μέσα θᾶσαι. Κι' ἐσὺ κι' αὐτὸς (δείχνει τὸν Πέτρο) Πάρτε μεζέ... κρασί... Θὰ τὸ διασπεδάσουμε. Νὰ ὀρίστε. Ἄκου τὸ ράδιο. Ὁκτῶ ἡ ὠρα. Στίς ὀκτῶ τὸν κουβαλᾶνε ἐδῶ; Περιστὸ νὰ μιλήσης. Τώρα καταλαβαῖναι. Πῆγε ἡ γυναίκα μου στῆς μάνας της.

Πέτρος: Γιὰ νὰ τὸν φέρη λές;

Γιάννης: Δόξα σοι ὁ Θεός, πού ἄρχισε νὰ κόβη τὸ ξερό σου. "Ε! λοιπὸν ἐσὺ θᾶσαι τὸ δεξί μου χέρι. Ἐσύ, Πέτρο, θὰ μοῦ τὸν κουβαλήσης ἐδῶ.

Πέτρος: Τὸν Αὔξεντιου;

Γιάννης: Ποιὸς εἶναι τοῦτος ὁ Αὔξεντιου; Τὸν Χαρίλαο ντέ. Τὸ σύνδεσμο.

Πέτρος: Μὲ ξέρει.

Γιάννης: "Ε, και! Ἄφοῦ αὔριο κι' ὄλας θᾶναι μπηγμένους μὲς τὰ κρατητήρια. Ποῦ νὰ βοῆ γλώσσα νὰ μιλήση. Σσσι! Ἄκουτε βήματα; Ἐσὺ ἴσαι, Ροξαντροῦ;

Φωνή: Ναί! Γιάννη. Ἐδῶ ἴναι ὄλοι;

Γιάννης: "Όλοι 'Εξόν... από τόν Κώστα. Μονάχη σου είσαι;
Φωνή: Μονάχη μου, καυμένη. 'Η μάνα είναι παράλυτη. Πώς θάρχόταν ἐδῶ;
Γιάννης: Εἶπα...
Πέτρος: 'Ἦρθα κι' ἐγώ...
Γιάννης: Ποῖς σέ ρώτηξε;
Χριστόδουλος: "Άκουσε, Γιάννη, γιά τελευταία φορά. Δέν είναι πράγματα αὐτά. Δέ λέω γιά τόν κίνδυνο. Λέω γιά τήν ντροπή.
Γιάννης: Ποιά ντροπή ντέ. "Όταν ἔχει λεφτά τὸ πορτοφόλι σου σέ σέβονται ὅλοι. Προσκυνοῦν ὅταν περνᾶς.
Χριστόδουλος: Νά βράσω κείνους πού προσκυνοῦν τὰ λερωμένα λεφτά.
Γιάννης: Βράσε τους μὰ κάθησε ἐκεῖ.
Χριστόδουλος: Βρὲ σύ, παιδιά δέν ἔχεις;
Γιάννης: "Έχω καὶ καλοῦχω. Κι' εἶναι κατάδικά μου. Καὶ ξέρεις τί ἐννοῶ. Γι' αὐτά, διάλεξε, δουλεύω. Νά τους δώσω μὰ περιοσία νά ζήσουν τὸ δύσκολο καιρό. 'Εσὺ τὸ ἴδιο δέν κάνεις;
Χριστόδουλος: Μὲ τὸν τίμο ἴδρωτά μου.
Γιάννης: Τί τίμος καὶ ζετίμος. 'Ιδρωτας νᾶναι. Κάθησε ἐκεῖ εἶπα.
Χριστόδουλος: "Άσε τίς φοβέρες, γιὰ τὴν Παναγία ξεχνῶ πὼς ἔχω γυναῖκα καὶ παιδιά.
Γιάννης: Κι' ἐγὼ θὰ ξεχᾶσω κουμπαράτα. Μιά κουβέντα μου καὶ βράσε τὴν παλληκαριά σου καὶ τὴν τιμότητά σου.
Χριστόδουλος: ('Όρμᾶ πάνω του) Δαίμονα...
Πέτρος: (Τὸν ἀρπᾶ) Κάθησε ντέ... Τὸ μπελά τῆς κεφαλῆς σου ζητάς;
Φωνή ἀντροπική: Νά μείνετε στά σπία σας. Κέρφιου. Μήτε στὴν αὐλὴ νὰ μὴ βγήτε. 'Ο στρατός θὰ πυροβολᾶ χωρίς προειδοποίηση.
Γιάννης: Τί λές; Μὲ ποῖον εἶναι ὁ Θεός; Μαζί σας; Εἴμαστε ἐδῶ τρεῖς. Νά κάνουμε τὴν πρώτη ἔταιρεία. "Έ; καὶ ν' ἀρχίσουμε...
Πέτρος: 'Απὸ τὸν Χαρίλαο...
Γιάννης: Μυ! Κόβει, κόβει βλέπω. Γιὰ ρίξε μὰ ματιά. Καλὰ τάχεις μὲ τὸν Χαρίλαο. Χὲ χέ! Μείνε ντέ ἐκεῖ. Γιὰ νάχουμε ὅμως καλὰ ρώτημα, δεύτερο ρώτημα δηλαδή ποῖς εἶναι ὁ Αὐξεντίου;
Πέτρος: 'Ο Γληόρης.
Γιάννης: Ποῖς Γληόρης;
Πέτρος: 'Ο ἀρχηγὸς ἐδῶ.
Γιάννης: Ποιῶν;
Πέτρος: Μὰ σοῦ τὰ ξαναεἶπα...
Γιάννης: (συγχυσμένα). 'Εμένα;
Πέτρος: "Έμ ποιανού.
Γιάννης: Μασημένες κουβέντες.
Πέτρος: Μὰ δέν ξέρω καὶ περισσότερα. Εἶναι μὰ δράκα ἀνθρωποι πού δέν ξεμυτίζουν μήτε στὸ μπαλκόνι. Τους προστατεύει ὁ ἡγούμενος.
Γιάννης: Κι' οἱ καλόγεροι;
Πέτρος: Δέν ἔξρω.
Γιάννης: "Άλλο;
Πέτρος: Δέν ξέρω ἄλλα. 'Ο Χαρίλαος πού εἶναι ὁ σύνδεσμός τους ξέρει.
Γιάννης: 'Ο Χαρίλαος... (σκέφτεται) Νά τὸν φέρης ἐδῶ. "Έ ὄχι νά τὸν φέρω ἐδῶ... (Πάει νὰ φύγει). Μὴ δοκιμάσετε νά τὸ σκάσετε. Θὰ σέ κάψω, Χριστόδουλε. 'Ενῶ ἔτσι μπορῆ νὰ σέ ξεχᾶσω. Σοῦ τὰ δηλώνω. Μὲ προσέχουν...
Χριστόδουλος: Οἱ 'Εγγλέζοι; Εἶσαι κι' ὄλας;
Γιάννης: Καλημερουδία σου... Καὶ τὸ νοῦ σου. (Φεύγει).
Πέτρος: 'Εγὼ δέν ξέρω 'Εγγλέζικα.
Χριστόδουλος: Τὶ κι' ἂν ξέρης τί κι' ἂν δέν ξέρης.
Πέτρος: "Έ! ὄχι! "Έχει σημασία. Στὸ Λονδίνο ἐγγλέζικα μιλοῦν.
Χριστόδουλος: Καὶ σέ νοιάζει τί γλῶσσα μιλάνε στὸ Λονδίνο;
Πέτρος: Γιὰ τὴν προτιμῶ ἐκεῖ νά μὲ στείλουν. 'Ο Καναδᾶς λένε ἔχει... ἐρυνθό-δεσμους.
Χριστόδουλος: Μπά; Τάχετε βλέπω κανονισμένα. Καὶ μᾶς φέρετε ἐδῶ νὰ φτιάξουμε τὴν 'Εταιρεία τῶν προδοτῶν. "Έ;
Πέτρος: Προδότες εἶπες; "Έ ὄχι!
Χριστόδουλος: Κι' ἐσὺ, βρὲ Πέτρο, πού σέ ταῖζει τὸ μοναστήρι πρῶτος πᾶς νὰ τὸ κάψης;

Πέτρος : 'Εγώ; 'Η ιδέα σου. Μιά κουβέντα είπα. Καί μου υποσχεθήκανε να πληρώσουν τὰ χρέη τοῦ μοναστηριοῦ. 'Ἐτσι θάχω περισσότερες ἀπολαβές ἀπὸ τὸ μοναστήρι.

Χριστόδουλος : Ποιὸς σοῦ εἶπε τέτοιες κουβέντες;

Πέτρος : 'Ο 'Εγγλέζος. 'Α ὄχι, ὁ Γιάννης πὸν τοῦ τᾶπε ὁ 'Εγγλέζος.

Χριστόδουλος : Βρὲ χαζέ... Προδότη...

Πέτρος : 'Α ρούφησε τὴ γλώσσα σου...

Χριστόδουλος : Οὐ, σήκωσε κι' ἐσὺ παλληκαριά; Γι' αὐτὸ προδώνης τοὺς πατριώτες τοῦ μοναστηριοῦ; Γιατὶ μωρὲ ἀφοῦ 'σαι τόσο παλληκᾶρι δὲν τοὺς βοήθησες στὸν ἀγῶνα; Τί διάβολο, μπαστάρδος εἶσαι;...

Γιάννης : 'Ἐμπα, Χαρίλαε.

Χαρίλαος : 'Α!

Πέτρος : Χαρίλαε; Στοῦ Κώστα δὲν ἦσουν;

Χριστόδουλος : 'Ἀσε τίς σάχλες.

Γιάννης : 'Ορθά - κοφτά, Χαρίλαε, νὰ μιλάμε. Τὰ ξέρομε ὅλα. Κοιτᾶμε νὰ γλυτώσουμε ὅσους μποροῦμε περισσότερους. Μᾶς σφίξανε κι' ἐμᾶς οἱ 'Εγγλέζοι. Ἐξέρον πὸς στὸ Μοναστήρι τοῦ Μαχαρᾶ κρύβεται ὁ Αὐξεντίου. Μὲ πόσους; Τί κοιτάζεις τὸν Πέτρο; Αὐτὸς πάει νὰ γλυτώσῃ. Τώρα ἡ σειρά σου νὰ γλυτώσῃς καὶ νὰ μᾶς γλυτώσῃς κι' ἐμᾶς. Τὸ χωριὸ μπλοκαρίστηκε. 'Αρχίσαν οἱ ἔρευνες. Δὲ μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ κανένας. Θὰ πῶ πὸς εἶσαι φιλοξενοῦμένός μου ἀπὸ τῆ.. Λευκωσία. Θὰ κλείσω τὸ μάτι. 'Αλλὰ πρέπει νὰ τοὺς δώσω τὴν πληροφορία πὸν μούχεις πῆ. 'Αλλιῶς πᾶς κι' ἐγὼ κατὰ διαβόλου.

Χριστόδουλος : Καὶ δὲν παίρνετε καὶ τὰ λεφτά...!

Χαρίλαος : Κι' ἐσὺ, Χριστόδουλε...

Χριστόδουλος : 'Εγώ; (Σηκώνεται νὰ διαμαρτυρηθῆ).

Γιάννης : Εἴμαστε 'Ἐταιρεία.

Χριστόδουλος : 'Οχι...

Γιάννης : Σκασμός.

Χαρίλαος : Τί πρέπει νὰ πῶ στὴν 'Ἐταιρεία...

Γιάννης : Ποιὸς εἶναι ὁ Αὐξεντίου — (ἂν καὶ τὸν ξέρομε) — καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ἄλλοι...

Χαρίλαος : Οἱ ἄλλοι;

Γιάννης : Ν' ἀρχίσουμε ἀπὸ τοῦτα τώρα...

Χαρίλαος : 'Ακουσε... Γιάννη. 'Απὸ τὸ χωριὸ σας κρατάει ἡ ρίζα μου.

Γιάννης : Τὸ ξέρω.

Χαρίλαος : 'Αλλὰ πὸς τοῦτο τὸ χωριὸ τοῦ πάππου μου ἔχει τέτοια βρώμικα ὑποκείμενα σὰν ἐσᾶς δὲν τὸ φανταζόμουν ποτέ.

Χριστόδουλος : Χαρίλαε...

Γιάννης : Εἶναι ἀγαθὰ, Χριστόδουλε. Θεὸς δὲ θῆς μπῆκες πιά στὸ χορὸ.

Χαρίλαος : 'Ἐδῶ πολεμᾶμε μικροὶ, μεγάλοι, ἄντρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ γιὰ νὰ λευτεροθοῦμε, νὰ γίνουμε ἀφέντες τοῦ τόπου μας κι' ὄχι τσιράκια τοῦ κάθε πεινασμένου κι' ἐσεῖς... ἐσεῖς... (φτύνει) φτύνω καὶ τ' ὄνομά σας καὶ τοῦτα τὰ χῶματα πὸν σᾶς ἀνάθρεψαν.

Χριστόδουλος : Μᾶς ἀξίζει.

Γιάννης : Φτύσε, πὲς ὅ,τι θέλεις. 'Αλλὰ ἔλα τώρα νὰ σώσουμε τὸ χωριὸ.

Χαρίλαος : Μὲ προδοσία;

Γιάννης : 'Αν ἡ προδοσία θὰ σώσῃ δὲν εἶναι προδοσία. Εἶναι... μύαλωσύνῃ.

Χαρίλαος : Πόσα λεφτά;

Γιάννης : Εἶδες πὸς μπῆκες στὸν ἴσιο δρόμο;

Χαρίλαος : Πόσα λεφτά θὰ πάρω ἐγώ, πόσα ἐσεῖς, ἡ ἔταιρεία σας δηλαδή.

Γιάννης : 'Ἐμεῖς; Μικροπράγματα. Μιὰ λογικὴ καὶ δίκαιη προμήθεια. Δὲν εἶναι, Χριστόδουλε; Δὲν εἶναι, Πέτρο;

Πέτρος : Δὲν ξέρω.

Γιάννης : Γύρω στίς χίλιες...

Χαρίλαος : Λίρες;

Γιάννης : Ναί, ναί! Καὶ ἐννὰ τὰ ἑκατὸν ἐμεῖς, ἡ προμήθειά μας ὅπως στὰ γράμματά.

Χαρίλαος : Μόνο; Φτηνοδουλεύετε, μάτια μου.

Γιάννης : Αὐτὸ εἶναι δουλειὰ δική μας. 'Αλλο εἶναι ὁ μισθὸς πὸν παίρνουμε, κι' ἄλλο ἡ προμήθεια ἀπὸ κείνο πὸν εἰσπράττει. Δικαιοσύνη βλέπεις.

Χαρίλαος : Κι' ὅταν πάρω τὰ λεφτά καί... σώσω τὸν τόπο κατὰ πὸν λὲς δίνοντας πληροφορίες εἶναι μυαλωσύνῃ; 'Ἐτσι δὲν εἶπες;

Γιάννης : Καὶ ἐξυπνάδα.

Χαρίλαος : Φτοῦ σας, παλιοτόμαρα... Δὲ ρίχνει ὁ Θεὸς ἀστροπελέμι νὰ σᾶς κάψῃ!

Ἡ Παναγία τοῦ Μαχαρά δὲ σὰς στραβώνει; Τομάρια, ζῶα, δέν...

Γιάννης: Τὸ βουλώνεις; Τὸ χωριὸ μπλοκαρίστηκε. Θέλεις οἱ Ἑγγλέζοι νὰ σὲ κάμουν νὰ μιλήσης; Ἡ θέλεις νὰ εἰσπράξης μερικὲς χιλιάδες καὶ νὰ πᾶς στὸ Λονδίνο νὰ βρῆς μιὰ ἀξιοπρεπεῖ δουλειά; Ὅχι! Νὰ σοῦ βρῶ δουλειά...

Χαρίλαος: Ν' ἀλλάξω ὄνομα καὶ νὰ μὲ λέουν Χάρρις.

Γιάννης: Δουλειά δική σου τ' ὄνομά σου.

Χαρίλαος: Ἀρζιβῶς τ' ὄνομά μου δὲν κηλιδῶνα. (Ὅρμᾶ, τὸν ἀρπάζει νὰ τὸν πνίξῃ).

Χριστόδουλος: (Τρέχει ὁ Πέτρος...) Στάσου ντέ. Ἄσε τους μονάρχους νὰ καθαρίσουν τοὺς λογαριασμούς τους.

Γιάννης: (Ποῦ εἶναι ἀπὸ κάτω) Μή...

Πέτρος: Θὰ πνίξῃ τὸ Γιάννη.

Χριστόδουλος: (Ἀρπάζει τὸν Πέτρο) Ἄς τὸν πνίξῃ. Τομάρι εἶναι. Γλυτώνομε κ' ἐμεῖς. (Βήματα) Οἱ Ἑγγλέζοι... Χαρίλαε, δρόμο. Μπαίνει ὁ στρατός.

Χαρίλαος: Στὸ διάολο. (Σφίγγει. Μπαίνουν δυὸ Ἑγγλέζοι ἀξιοματιζοί).

Α' Ἀξιοματιζός: Πάνω τὰ χέρια, κοπρόσκυλλα. (Σπρώχνει τὸν Χαρίλαο)
Στὸν τοῖχο, βρέ. Ἐσὺ κάτω. (Τὸν κλωτσᾷ) Σήκω, τομάρι.

Γιάννης: (Σηκώνεται) Ἐγὼ 'μαὶ ὁ Γιάννης.

Β' Ἀξιοματιζός: (Τὸν κλωτσᾷ) Στὸν τοῖχο.

Χριστόδουλος: Γιάννη, σὲ περιποιούνται; Χί χί!

Α' Ἀξιοματιζός: (Χτυπᾷ τὸν Χριστόδουλο) Βλέπε τὸν τοῖχο.

Γιάννης: Μὰ ἐγὼ εἶμαι...

Β' Ἀξιοματιζός: (Τὸν χτυπᾷ) Τρομοκράτης. Βλέπε τὸν τοῖχο. Ψηλὰ τὰ χέρια. Ψηλὰ ντέ.

Γιάννης: Μά... εἶμαι.

Ἑγγλέζος: (Μὲ πολιτικά μπαίνει) ὦ! Τὸν φίλο, Γιάννη. Τοῦτος ἐδῶ. Μὲ συγχορεῖς ἀλλὰ ὁ στρατὸς δὲν ξεχωρίζει τοὺς ἀνθρώπους μας. Δικός μας εἶναι.

Α' Ἀξιοματιζός: Μὲ συγχορεῖτε...

Γιάννης: Κ' ἔχω σπουδαῖο ψητὸ σήμερα. Τοῦτος ἐδῶ. (Δείχνει τὸν Χαρίλαο).

Ἑγγλέζος: Γύρισέ τον. Χμ! (Ἀνοίγει κάτι φωτογραφίες) Χαρίλαος.

Γιάννης: Χαρίλαος; Τὸν ξέρετε;

Ἑγγλέζος: Σεσημασμένους. Καλὸ κυνήγι, καλὸ.

Γιάννης: Δηλαδή ἅμα τὸν ξέρετε ἐμεῖς... ἐννοῶ οἱ ἄνθρωποι μου...

Ἑγγλέζος: Ἡ πληρωμὴ εἶναι ἡ ἴδια.

Γιάννης: Αὐτὸ θέλω νὰ πῶ. Γιατί ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε κινδύνευα.

Χαρίλαος: Καὶ θὰ κινδυνεύς.

Γιάννης: Σκασμός (Σηκώνεται καὶ τὸν χτυπᾷ) Κοπρόσκυλλο.

Χαρίλαος: Μπρόβο, παλληκαρά μου.

Ἑγγλέζος: Τί ξέρεις γιὰ τὸν Αὔξεντίου;

Γιάννης: Τὸν ξέρετε κ' αὐτό;

Ἑγγλέζος: Αὐτὸν κυνηγᾶμε.

Γιάννης: Σᾶς ἔχω δυὸ γιὰ πληροφορίες. Τοῦτο τὸν Χαρίλαο ποὺ εἶναι ὁ σύνδεσμος. Καὶ τόν... γύρισέ τον ἐκεῖνο... Ἄ! Τὸν Πέτρο τὸν ἀγωγάτη στὸ μοναστήρι τοῦ Μαχαρά.

Ἑγγλέζος: ὦ! Σπουδαῖο, σπουδαῖο. Μπλοκάραμε κ' ὅλας τὸ μοναστήρι.

Γιάννης: Δηλαδή... ἐμεῖς... θέλω νὰ πῶ...

Ἑγγλέζος: Ἐν τάξει εἶπα ἡ πληρωμὴ σου. Πάντοτε ἐμεῖς καλοπληρώνουμε γερὰ τοῦτα. Λοιπόν, Χαρίλαε... Θὰ δουλέψης μαζί μας; Τί ν' ἀρχίσουμε ἀναρίσεις, βασιανιστήρια, Ὀμορφίτα. Τὸ παιγνίδι τῶχετε χάσει. Τί νὰ ἐπιμένῃς ἐσὺ σέ... ιδέες. Ἐχε τίς ιδέες σου. Ἀλλὰ δουλειὰ τώρα νὰ σώσουμε τὸν τόπο.

Γιάννης: Αὐτὸ τοὺς ἔλεγα. Νὰ σώσουμε τὸν τόπο μας. Ὅποιο μέσο κ' ἂν χρησιμοποιήσης γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ τόπου σου εἶναι τίμο καὶ δίκαιο. Ἐμεῖς τί εἶμαστε; Κύριοι πατριῶτες μὲ τὰ ὅλα μας. Μονάχα ὅποιος σκοτῶνει ξένους καὶ δικούς του εἶναι πατριώτης;

Ἑγγλέζος: Πολυμιλᾷς ἐσὺ. Λέγε, Χαρίλαε.

Χαρίλαος: Χάνεις τὴν ὥρα σου. Ἐγὼ δὲν ἔχω ιδέα.

Ἑγγλέζος: Ἀθῶος;

Γιάννης: Ἀνήξερο πουλάκι;

Χαρίλαος: Ὅ,τι ξέρει ὁ κόσμος ξέρω κ' ἐγώ. Τί ἄλλο;

Ἑγγλέζος: Γιὰ τὸν Αὔξεντίου.

Χαρίλαος: Τί βγαίνει;

Γιάννης: Χιλιάρικα.

Χαρίλαος: Στὸ διάολο ἐσὺ, Σατανᾶ.

Γιάννης: (Τὸν χτυπᾷ) Σκασμός.
 Ἐγγλέζος: Ἐγὼ προστάζω ἐδῶ μέσα. Ἄ! ντρέπεσαι ἀπ' αὐτούς; Πάρτε τον ἔξω.
 Χαρίλαος: Περιττό. Τοῦτοι ὅλοι εἶναι ἡ... ἔταιρεία σας.
 Ἐγγλέζος: Μὲ κοροϊδεύεις; Τζών.
 Γιάννης: Σωστά μιλά, κύριε. Μὲ τὸ καλὸ νὰ τοῦ μαζέψης κουβέντα ἀποκλείεται.
 Μονάχα τὰ βασιαντήρια κάνουν τοὺς τέτοιους νὰ μιλᾶνε. Ἐξ ἄλλου ἔχω... τελευταία τὴν ἐπιτυχία τῆς ἡμέρας.
 Ἐγγλέζος: Παράξενα μιᾶς, Γιάννη.
 Γιάννης: (Ἐποκλίνεται) Ὁ κύριος Φ' ἀκούση καὶ θὰ κρῖνη.
 Ἐγγλέζος: Πάρτε τον. Naί! γιὰ ἀνάκριση κανονικά.
 (Παίρνουν τὸν Χαρίλαο)
 Χαρίλαος: Πέτρο. Θυμήσου τὸ Εὐαγγέλιο...
 Γιάννης: Στὸ διάλο.
 Ἐγγλέζος: Πάρτε τον εἶπα (Τὸν παίρνουν) Κι' ἐσὺ μὴ ξεχνᾶς. Ἐγὼ προστάζω ἐδῶ.
 Γιάννης: Μάλιστα, κύριε. Ἄλλὰ ἔπρεπε νὰ τὸν προλάβω νὰ μὴ μιλήσῃ. Γιατὶ τοῦτος ὁ Πέτρος, ἔλα ἐδῶ, Πέτρο. (Ἐρχεται) Ἐ τοῦτος εἶναι τὸ κλειδί. Ὁ ἀγωγιάτης ἀπὸ τὸ μοναστήρι τοῦ Μαχαιρά.
 Ἐγγλέζος: (Τινάζεται ἐπάνω) Καὶ ξέρει; Καὶ κανόνισες;
 Γιάννης: Ἀμέ! Ἄν μᾶς πῆ λίγα; Δυὸ χιλιάδες λίρες καὶ νὰ τὸν πᾶμε στὴν Ἀφρική.
 Ἐγγλέζος: Χμ! Ὠραῖα.
 Γιάννης: Ἄν πῆ περισσότερα, τρεῖς χιλιάδες καὶ τὸν πᾶμε στὸν Καναδᾶ.
 Πέτρος: Στους ξευθρόδερους;
 Ἐγγλέζος: Χμ! Ποιὸς ξευθρόδερους ντέ;
 Γιάννης: Σωστά μιλά, κύριε. Θὰ δῆτε. Ἄλλὰ ἂν μᾶς μολογήσῃ ὅλα... τὸ κρησφύγετό τους κ.λ.π., κ.λ. Τότε θὰ εἰσπράξῃ πέντε χιλιάδες λίρες καὶ θὰ τὸν πᾶμε ἀεροπορικῶς χόπ! ὅλη τὴν οἰκογένεια δηλαδή, χόπ στὸ Λονδίνο.
 Ἐγγλέζος: Στὸ Λονδίνο; Ἄ! ναὶ στὸ Λονδίνο.
 Γιάννης: Καὶ θὰ τοῦ βροῦμε καὶ δουλειά.
 Ἐγγλέζος: Βεβαίως.
 Γιάννης: Νὰ τοῦ ἀνοίξουμε ἐστιατόριο καὶ νὰ πηγαῖν ὅλος ὁ καλὸς κόσμος νὰ τρώῃ. Παραδάκι μὲ τὴν οὐρά.
 Πέτρος: Δὲν ξέρω νὰ μαγειρεύω... ξέρετε.
 Γιάννης: Νὰ σοῦ ἀνοίξουμε μπακάικο. Ἐξυπνος εἶσαι, δουλειὰ θὰ μάθῃς.
 Πέτρος: Κήπους δὲν ἔχει...
 Γιάννης: Ἄ μπράβο. Εἶδες τί ἔξυπνο κεφάλι εἶσαι; (Πρὸς τὸν Ἐγγλέζο) Κύριε, νὰ τὸν διορίσετε γενικὸν ἐπιθεωρητὴ τῶν κήπων στὸ Λονδίνο.
 Ἐγγλέζος: Θαῦμα. Ἡ θέση εἶναι περιήρημη καὶ κάμνει γιὰ κύριο. Δικό μας
 Γιάννης: Βέβαια δικό μας. Θέλεις νὰ μάθῃς καὶ τὸ μιστό, Πέτρο; Ἐξήντα λίρες τὸ μῆνα, κύριε; Ἡ μήπως εἶναι περισσότερα.
 Ἐγγλέζος: Μποροῦμε νὰ τοῦ βγάλουμε ἴσαμε ἑκατὸ λίρες τὸ μῆνα.
 Πέτρος: Ἐκατὸν λίρες τὸ μῆνα; Καὶ ποῦ θὰ τις ξοδεύω;
 Γιάννης: Νὰ τις φυλάγῃς νὰ γίνῃς πλούσιος. Καὶ ν' ἀγοράσῃς χωράφια, ἀμπέλια, σπίτια... Βρὲ Πέτρο, σὲ ζηλεύω. Ἐπесе ἡ τύχη ἀπάνω σου. Ἐτσι νὰ κάνῃς τὸ χέρι σου καὶ ἀρπάξῃς χρυσάφι. Φτ! νὰ μὴ σὲ ματιάσουν.
 Πέτρος: Δηλαδή σὰν τί νὰ σᾶς πῶ; Γιὰ τὸ καινούργιο κρησφύγετο;
 Ἐγγλέζος: Φτιάξανε κρησφύγετο;
 Πέτρος: Ἀμὲ κουτοὶ εἶναι νὰ μείνουν μὲς τὸ δωμάτιο τοῦ ἡγούμενου;
 Ἐγγλέζος: Καὶ ποῦ ξέρεις τὸ κρησφύγετο;
 Πέτρος: Τοὺς εἶδα. Ξέρεις κάτω ἀπὸ τις μάντρες εἶναι ἕνα ἀμπέλι ποῦ τὸ δούλευα. Τὸ ξέρεις, Γιάννη. Ἐκεῖ ἀντίκρυ...
 Γιάννης: Ἐκεῖ ποῦ σὲ βοήκα;
 Πέτρος: Naί! Λοιπὸν δουλεύω ἐκεῖ. Καὶ τοὺς εἶδα στὴν ἀντικρυνὴ πλαγιά ἀνάμεσα στους θάμνους νὰ κουβαλᾶνε δοκάρια καὶ πέτρες. Δυὸ-τρεῖς μέρες καὶ τὸ φτιάξανε. Καὶ μόνον ἐκεῖ τώρα γιατί ἔχουν πληροφορίες πὼς θὰ μετατρέψῃτε τὴ μονὴ σὲ φυλακὴς.
 Ἐγγλέζος: Ποῦ στὸ διάλο μάθανε τοῦτες τις κουβέντες;
 Πέτρος: Ξέρω κι' ἐγώ; Κάποιος τοὺς τις μὴνᾶ. Νὰ ὁ Χαρίλαος π' ἀνεβαίνει συχνὰ στὸ μοναστήρι.
 Ἐγγλέζος: Καὶ πὼς θὰ βεβαιωθῶ γιὰ τὸ κρησφύγετο; Ἐτσι ποῦ τὸ λές...
 Γιάννης: Νὰ μᾶς τὸ δείξῃ.
 Πέτρος: Τρελλάθηκα; Μιὰ σφαῖρα θὰ μὲ βοῇ καὶ πάω στὸν ἄλλο κόσμο χωρὶς...
 Γιάννης: Νὰ εἰσπράξῃς τὰ λεφτά. Ὠραῖα. Πὼς θὰ γίνῃ;

Πέτρος : Μιά στιγμούλα. "Α! Αὔριο τὸ προῖ νὰ ξεκινήσω ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Νὰ πάω ἀπὸ τὴν ἄλλη πλαγιά. "Όταν φτάσω στὸ μέρος ποὺ εἶναι τὸ κρησφύγετο θὰ σταματήσω λίγο. Νὰ σειστῶ νὰ λυγιστῶ... Ξέρω κι' ἐγὼ νὰ μείνω λίγο ἐκεῖ. "Όστερα ν' ἀνεβῶ στὴν ἀντικρυνὴ πλαγιά ποὺ εἶναι τὸ ἀμπέλι. "Αμα τελειώσετε μὲ παίρνετε μαζί σας.

Ἐγγλέζος : Πόσοι εἶναι;

Πέτρος : "Όταν μὲ πήρανε στὸ δωμάτιο τοῦ ἡγούμενου ἦταν ἕνας, δυὸ, τρεῖς κι' ὁ Αὔξεντιου τέσσερεις. Δὲν ξέρω ἂν στὰ δωμάτια τῶν καλογέροντων εἶναι κι' ἄλλοι. "Αλλά δὲν θὰ τῷξερα;

Γιάννης : Εἶδετε, κύριε, τί μάλαμα εἶναι τοῦτος ὁ Πέτρος; "Αν ξέρη περισσότερα νὰ τοῦ δώσετε δυὸ θέσεις.

Πέτρος : Ἐκατὸν κι' ἑκατὸν τὸ μῆνα;

Γιάννης : Ναί!

Πέτρος : (Παύση λίγη ὥρα) Μακάρι νάξερα κι' ἄλλα. Δὲν ξέρω.

Γιάννης : Κοῖμα.

Ἐγγλέζος : Κοῖμα. "Αλλά κι' αὐτὰ καλά εἶναι. Γιὰ τὴν ὥρα βέβαια. "Α! ποιοὶ ἔρχονταν ἀπάνω στὸ μοναστήρι;

Πέτρος : Προσκυνητές.

Ἐγγλέζος : "Αλλο;

Πέτρος : Αὐτοκίνητα.

Ἐγγλέζος : Δὲ σὲ ρώτησα γι' αὐτοκίνητα. Τρομοκράτες ἐννοῶ.

Πέτρος : Αὐτοὶ ἦταν ἀπάνω ψηλὰ στὰ Κιόνια, μὰ κορφὴ στὸ βουνό. Θὰ σὰς τὴ δειξῶ ἄν...

Γιάννης : Ποῦ τὸ ξέρεις;

Πέτρος : Τοὺς πήγαινα τροφὴ μ' ἓνα καλόγερο. Τὸν ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια μου. Ποῦ πήγαινε τότε; "Εκεῖ ψηλὰ κάποιον κρησφύγετο θάταν.

Ἐγγλέζος : Τὸν ξέρουμε.

Γιάννης : Καλὴ πληροφορία. Καλή...

Ἐγγλέζος : Καλή. Αὐτὰ γιὰ τώρα. Θὰ πρέπη νὰ εἰδοποιηθοῦν οἱ μονάδες μας. Κι' ἐσύ... Πότε μὲ τὸ καλὸ θὰ ξεκινήσης;

Πέτρος : Γιὰ τὸ μοναστήρι;

Ἐγγλέζος : Ναί!

Πέτρος : Φοβοῦμαι.

Ἐγγλέζος : Θὰ σὲ πάνε δικοὶ μας ἄνθρωποι ὡς λίγο πιὸ ἔξω. "Απ' ἐκεῖ κι' ἐκεῖ τὰ κανονίζεις ἐσύ.

Πέτρος : Δύσκολο...

Ἐγγλέζος : Τζών.

Α' Ἀξιωματικός : Διατάξτε.

Ἐγγλέζος : Νὰ τὸν πάνε λίγο πιὸ ἔξω ἀπὸ τὸ μοναστήρι. Αὐτό. Προσοχὴ. "Οδηγίες θὰ δώσω ἀργότερα.

Α' Ἀξιωματικός : Μάλιστα, κύριε. "Ορίστε... Κουνήσου ντέ.

Πέτρος : Μά... καί...

Α' Ἀξιωματικός : (Τὸν σπρώχνει) Δρόμο.

Ἐγγλέζος : Γεῖά σου τώρα. Αὔριον ὅπως εἶπαμε.

Πέτρος : Καί...

Γιάννης : Τὰ χιλιάρικα; Αὔριο. Μὲ τὴν ὥρα του τὸ καθετί. (Φεύγουν).

Ἐγγλέζος : Γιάννη...

Γιάννης : Ναί, κύριε...

Ἐγγλέζος : Πῶς βρέθηκε ὁ Χαρίλαος στὸ σπίτι σου; Πάει νὰ πῆ πὼς εἶχες σχέσεις μ' αὐτούς...

Γιάννης : Ἐγὼ; "Όχι. "Ο Χριστόδουλος μπορεῖ νὰ μᾶς πῆ.

Ἐγγλέζος : Χριστόδουλος; Αὐτός; Γιὰ κοπιάστε πιὸ κοντὰ. Ἐδωνά. Χμ! Πρῶτη φορὰ σὲ βλέπω.

Γιάννης : Τώρα γίνεται δικός μας.

Χριστόδουλος : Ἐγὼ;

Γιάννης : "Ασε τίς ἐξηγήσεις, Χριστόδουλε. "Η ἐσὺ φιλοξενοῦσες τὸν Χαρίλαο ἢ ὁ Κώστας ὁ ἀδερφός σου. Ποιὸς παρακαλῶ; Τώρα εἶσαι μαζί μας. Μὴ φοβάσαι νὰ μιλήσης. Θὰ πληρωθῆ, κύριε;

Ἐγγλέζος : Ἐξαορτάται.

Γιάννης : "Όχι! δὲν ἐξαορτάται. ὅταν πῆ τὴν ἀλήθεια καὶ βοηθήσῃ γιὰ τὰ... λοιπὸν, νομίζω πὼς πρέπει νὰ πληρωθῆ κι' ἄς ἦταν πρὶν μισὴ ὥρα μὲ τὸ μέρος τῶν τρομοκρατῶν.

Ἐγγλέζος : "Αν εἶναι ἔτσι... βέβαια. Ἡ ἐκδούλευση πληρώνεται καλά. Νὰ τὸ δειξῆ ὅμως. "Όχι λόγια.

Γιάννης: Πού ήταν ο Χαρίλαος, Χριστόδουλε;
 Χριστόδουλος: Έδω στ' άχερωνάρι σου.
 Γιάννης: Έδω όμως πώς βρέθηκε;
 Χριστόδουλος: Τόν έφερε ή γυναίκα σου.
 Γιάννης: Η συγγένισά σου δηλαδή. Κι' από πού τόν μάζεψε;
 Χριστόδουλος: Δεν ξέρω.
 Γιάννης: Τότε απ' τó σπίτι σου θά τόν έφερε.
 Χριστόδουλος: Όχι!
 Γιάννης: Μά στής μάνας της δέν πήγε πρò δλίγου; Έ! Έ μάνα της σπίτι σου μένει, στό έσώσπιτο πίσω. Έ;
 Χριστόδουλος: Είσαι ένας διάβολος.
 Γιάννης: Μè νοῦ. Από πού τόν έφερε τόν Χαρίλαο; Από τó σπίτι σου.
 Χριστόδουλος: Όχι.
 Γιάννης: Έγώ σοῦ λέγω ναί!
 Χριστόδουλος: Όχι, δαίμονα.
 Γιάννης: Αυτός είναι... να τόν συλλάβουν.
 Έγγλέξος: Για τήν Όμορφίτα. Και να πάνε να σκάσουν τó σπίτι του. Να τó γκορεμίσουν είπα...
 Γιάννης: Έχτός αν μιλήση...
 Έγγλέξος: Να πάη ό στρατός είπα.
 Χριστόδουλος: Δεν ήταν στό σπίτι μου.
 Έγγλέξος: Πού ήταν;
 Χριστόδουλος: Στου...
 Γιάννης: Σπίτι σου ήταν.
 Χριστόδουλος: Όχι είπα. Στου Κώστα ήταν.
 Γιάννης: (Χαρούμενα) Ορίστε. Τά μολόγησε. Έγώ είπα τίποτα; Όχι. Να πληρωθῆ για τήν πληροφορία. Ό Κώστας είναι αδερφός του. Αυτός τόν φιλοξενεί στό σπίτι. Ναί, ναί! Δεν έξηγγείται άλλοιως. Θα δώση πληροφορίες ό Κώστας, προδωμένος από τόν αδερφό του τόν Χριστόδουλο, έσένα δηλαδή. Χώ χώ! Κι' αν έχη κρησφύγετο στό σπίτι του; Πάει στόν άγέρα. Ναί, ναί! Τάπε όλα ό Χριστόδουλος.
 Χριστόδουλος: (Όρμα) Τέρας τῆς κόλασης...
 (τσακκώνονται).

Κλείει ή σκηνή.

EIKONA TRITH

(Βαθούλωμα άγάμεσα στομίον του κρησφύγετον και θάμνον.

Μισοσζόταδο: Φειδίας, Αύξεντίου, Άντρεάς).

- Φειδίας: Θα πάω με τον Άντρεά να γεμίσουμε τα παγούρια κάτω στον ποταμό.
 Αύξεντίου: Θα φάς το κεφάλι σου. Το μπλόκο είναι με τα όλα του.
 Φειδίας: Δέ βαστάω τη δίψα. Άπο χθές άδειασαν τα παγούρια. Το μεσημέρι έγλυφα τα φύλλα των θάμνων όταν ψιχάλιζε.
 Άντρεάς: Ό Θεός μεθ' ήμων.
 Αύξεντίου: Κοίταξε, Φειδία, μην έχουμε καμιά λαχτάρα.
 Φειδίας: Περισσότερη άπ' αυτή; Πάμε, Άνδρέα.
 Άντρεάς: Όδός Κυρίου.
 Αύγουστῆς: (Βγαίνοντας) Για να φέρετε νερό; Δόξα σοι ό Θεός. Καήκανε τα χείλη μου. Έκεινος ό Άντώνης ό Παπαδόπουλος παράδοσε.
 Φειδίας: Άντε, Άντρεά... (Φεύγουν οι δυό).
 Αύξεντίου: Θα μείνης, Αύγουστη, έσθ σκοπός. Πάω να τον πάρω λίγο του φτέρου. Ένα ύπνάκο. Άν και νοιώθω κάτι στο στήθος...
 Αύγουστῆς: Γλήορη. Θα μείνουμε καιρό;
 Αύξεντίου: Έτσι θαρωώ. Θα μάς λείψη και το ψωμί να πάρη ή ευχή. Το μοναστήρι το ζώσανε για καλά.
 Αύγουστῆς: Και δέν τον ξεπάστρευες; Θάμαστε ήσυχoi τώρα.
 Αύξεντίου: Τόν Πέτρο; Ό Θεός να με βγάλη ψεύτη. Άν περάση και τούτη ή φουρτούνα...
 Αύγουστῆς: Άλλη φουρτούνα θα μάς περιμένη. Μά όχι τέτοια. Άπό καθησιό σέ κάρφωμα.
 Αύξεντίου: Κάρφωμα;
 Αύγουστῆς: Έ! Τι είναι μες το κρησφύγετο; Καρφωμένος ό καθένας σέ μιá σπιθαμή χώμα.
 Αύξεντίου: Πάω μέσα... (φεύγει).
 Αύγουστῆς: (μόνος) Τέσσερεις μέρες ξάπλα σ' αυτό το κελλί. Μπά! Να πάρη ή ευχή. Ποϋ τους ήθε να μπλοκάρουνε το μοναστήρι! (Σφύριγμα) Σφύριγμα; Σά φασα-ορία πέρα. (Κοιτάζει). Άπλώνει ό στρατός βράδυ-βράδυ; Ά! Έσθ Φειδία; Αυτός είναι.
 Φειδίας: Το φέραμε το εύλογημένο (μπαίνουν Φειδίας και Άνδρέας).
 Άνδρέας: Το μάννα τῆς έρήμου.
 Αύγουστῆς: Μάς φώτισες. Νερό θάμα τώρα ή... μάννα τῆς έρήμου.
 Άνδρέας: Ό λόγος το φέρνει... (μπαίνουν μέσα).
 Αύγουστῆς: Είναι κίνηση πολλή;
 Φειδίας: Ποϋ μυαλό να κοιτάζουμε κίνηση. Νερό έβλεπα, νερό...
 Άνδρέας: Άκούονται μακριά...
 Αύγουστῆς: Κι' έγω ποϋ βλέπω άντίκρου φῶτα;
 Φειδίας: Μπορεί.
 Αύγουστῆς: Δέ μπορεί. Τα βλέπω. Ά! νά! (κοιτάζουν) Φῶτα δέν είναι;
 Φειδίας: Δέ βλέπω καλά. Συννέφιασε.
 Αύγουστῆς: Το γούστο είναι τώρα ποϋ φέρετε νερό ν' ανοίξουν κι' οι καταρ-ράχτες τ' ουρανού.
 Άνδρέας: Και να βρέξη... μάννα.
 Αύγουστῆς: Έμεις το στρώσαμε στο κουβεντολόι και κάηκε εκείνος ό Άντώ-νης από την δίψα.
 Φειδίας: Ά! ναι! Έσθ δέν θές;
 Αύγουστῆς: Μ' αφήνετε να τó σκεφτώ με την κουβέντα σας... (του δίνουν.
 Ό Άντρεάς μπαίνει μέσα).
 Φειδίας: Μοσκομυρίζει.
 Αύγουστῆς: Σάν να τόφερες από τον παράδεισο. Δέ μου λές. Νοιώθετε τίποτε;
 Φειδίας: Μούδιασμα. Γιατί;
 Αύγουστῆς: Το δικό σου είναι από το καθησιό. (Φειδίας φεύγει).
 Αύγουστῆς: (μόνος του) Ν' αρχίξη να ξεμερώνη και νάχης βάρος στο στήθος.

"Ελα Κύριε και Θεέ μου. Μμ! 'Αρχίζει να φέγγη. 'Ωραία ξυπνητούρια μὰ τὸ Θεό.

Φειδίας: (μπαινοντας) Καλή μέρα ἢ σημερινή. Μὰ θὰ περάση;

Αὐγουστῆς: Οἱ ὄρες δὲν περνᾶνε. (Πιέζει τὸ στήθος του). Μόνο πὼς νοιώθω μὰ πιγούρα. Τὴ νοιώθεις;

Φειδίας: "Οχι! Βαριεστημάρα νοιώθω. Τέσσερεις μέρες εἴμαστε σὲ τοῦτο τὸ κρησφύγετο. Πονᾶνε καὶ τὰ πόδια μας. "Ε! εἶναι καὶ κάτω ἐδῶ στὸ στήθος... Σὰ νὰ πεθύμησα λίγο τὴν... πόλη.

Αὐγουστῆς: "Ε! δὲν εἶναι ἀπὸ τὴν κλεισούρα. Κάτι ἄλλο. εἶναι. Δὲν ξέρω γράμματα πολλὰ γιὰ νὰ τὸ πῶ.

Παπαδόπουλος: ("Ερχεται) Προμάντευμα λέγεται, προαισθηση λέγεται.

Αὐγουστῆς: 'Αποφάσεις νὰ βγῆς;

Παπαδόπουλος: Γιατὶ νοιώθω σὰν ἐσένα. Κάτι ἀνεξήγητο μὲ βαραίνει στὸ στήθος. Κι' ἔχω διάθεση καὶ νὰ πῶ, νὰ ξεμυστηρευτώ...

Αὐγουστῆς: 'Ακριβῶς. Τοῦτο νοιώθω κι' ἐγώ. 'Αφοῦ στιγμὲς -στιγμὲς μούρχεται νὰ κλάψω.

Παπαδόπουλος: "Εχω κι' ὄλας ἐγὼ κλάψει.

Φειδίας: Δὲν πρέπει νὰ παραπονώσατε. Τέσσερεις μέρες εἴσατε ἐδῶ. Κι' ἔχουμε θέα. "Ε; 'Αμνησία μόνο. Μὰ ἐγὼ τὰ πέρασα τοῦτα πολὺ καιρό. Τὸ κελὶ τοῦ καλόγερου τέσσαρα πόδια ἦταν. Θὰ περάση κι' αὐτό! "Ολα περνοῦν στὸν κόσμο. Κι' ὄλα συνηθίζονται.

Αὐγουστῆς: Καὶ τό... προαισθημα; Νά! ἄγγισε τὴν καρδιά μου. 'Εδῶ...!

Παπαδόπουλος: Τοῦτο εἶναι γιὰ σήμερα. Αὔριο μπορεῖ νὰ μὴ τὸ νοιώθης.

Αὐγουστῆς: 'Εγώ; Τὸ νοιώθω πέντε μέρες τώρα. Πολὺ δυνατό. Γιατὶ τῶνοιωθα καὶ πὸ μπροστά. Μὰ ἦταν ἔτσι πολὺ ἐλαφρό. Νά, σὰν μιὰ φαντασία.

Παπαδόπουλος: Σὲ χαίρομαι, Αὐγουστῆ, μὲ τὴν ἀπολοικότητα σου. Τὰ νοιώθεις ξεκάθαρα καὶ τὰ λὲς ξεκάθαρα.

Αὐγουστῆς: Καλὴ καρδιά, Παπαδόπουλε... 'Εσεῖς ἔχετε καὶ σεκλέτια. 'Εγὼ ὄχι! Τὸ στενὸ μονάχα ἐκεῖ κοντὰ στὴ Φανερωμένη νοσταλγῶ. Καὶ νοιώθω σὰν νὰ τῶχω γιὰ πάντα χάσει.

Παπαδόπουλος: 'Εγὼ πὸ δὲν πρόλαβα! "Ισως νᾶναι καὶ καλύτερα ἔτσι. Κουνήσου πὸ πέρα νὰ καθῆσω.

Αὐγουστῆς: Κουνήθηκα. Στάσου ἐσύ, Φειδία, καὶ κοίταζε γύρω. Θᾶρθη ὁ τροφοδότης; Λοιπὸν; Τί λέγαμε; "Α ἐγὼ τῶπα. Νοσταλγία. Θαρρῶ ἔτσι μούπες τὸ αἶσθημά μου.

Παπαδόπουλος: "Εχεις κρυφὴ ἀρραβωνιαστικιά, Αὐγουστῆ; 'Εσὺ Φειδία;

Αὐγουστῆς: "Οχι. Μερόνια νά! Καὶ κέφια βέβαια.

Φειδίας: Μμ! (ψηλώνει τοὺς ὄμους του) "Ε! κάτω... γιὰ τὴ ζωὴ, προπαντός.

Παπαδόπουλος: 'Εγὼ ὅμως ἔχω. Μιὰ μικροαρραβωνιαστικιά πὸ τὸ ξέρωμε μονάχα συγγενεῖς.

Αὐγουστῆς: Δηλαδή αἶσθημα. Γειά σου, ρὲ Παπαδόπουλε. Αὐτὰ εἶναι ἀντριὰκὰ πράματα. Λοιπὸν;

Παπαδόπουλος: Δούλευα μὲ τὸν ἀδερφό της στὸ Βαρῶσι. Εἴχαμε πετύχει πολὺ λὲς δουλειές. Καὶ βγάλαμε τὸν τομέα μας ἀσπροπρόσωπο. Δὲν τὸ πιστεύω νὰ διαφωνῆς πὼς τὸ Βαρῶσι στάθηκε λεβέντικα. "Ε;

Αὐγουστῆς: Τὸ ξέρωμε. Λέγε.

Παπαδόπουλος: Τί νὰ πῶ;

Αὐγουστῆς: 'Αφοῦ ἔχεις διάθεση νὰ ξεμυστηρευτῆς. 'Εδῶ ἐμεῖς οἱ πέντε εἴμαστε ἀδέρφια, πνευματικοί, ξομολογητές... Μιὰ καρδιά.

Παπαδόπουλος: Μὲ πειράζει ποῦμαι μακρὰ της.

Αὐγουστῆς: Ζήλεια.

Παπαδόπουλος: 'Αστειεύεσαι.

Αὐγουστῆς: 'Αφοῦ εἶναι φυσικὸ ἢ ζήλεια; Γιατὶ ἐσὺ ὄχι; Αἰσθάνεσαι σὰν ὄλους μας.

Παπαδόπουλος: Μπᾶ; Δὲν ἔχω ἐμπιστοσύνη ἐγὼ σ' ὅτι διάλεξα στὴ ζωὴ μου;

Αὐγουστῆς: "Ε! Τί φωνάζεις; Σοῦ ἐξηγῶ τί νοιώθεις. Δὲ σ' ἔβρισα. Μήτε ἐσένα, μήτε ἐκεῖνη τὴν πῶς τὴν ἐλεες; Τ' ὄνομά της;

Παπαδόπουλος: Εἶναι μυστικὸ. Κι' ὁ Γλήορης μοῦ φαίνεται... Δηλαδή στὴ διάθεση. Δέει «κουμάτια». Χμ! Κραταεῖ ἐδῶ τὴν καρδιά του.

Φειδίας: 'Απὸ πάνω μας.

Παπαδόπουλος: Τί πρᾶμμα;

Φειδίας: Βήματα. Σταμάτησαν.

Αὐγουστῆς: Τὰ ὄπλα. Γλήορη...

Αὐξεντίου: (Βγαίνει) Τί συμβαίνει;
 Φειδίας: (Δείχνει πάνω) Βήματα πὸ σταματήσανε.
 Αὐξεντίου: Μπάτε μέσα. (Ἀκούονται βήματα) Φειδία. Σκαρφάλωσε σιγά...
 Πάρε τὸ Τόμισον. Μείνετε μέσα ἐσεῖς. (Περιμένει λίγο) Λέγε.
 Φειδίας: (Βγαίνει) Πλησιάζει ὁ στρατός.
 Αὐξεντίου: Ἄκουῦς βουΐσμα;
 Φειδίας: Ναί. Ἐλικόπτερο.
 Αὐξεντίου: Ἄνεβα λιγάκι πὸ πάνω καὶ δὲς δεξιὰ - ξερβά. (Ἀνεβαίνει καὶ ἀμέσως κολά κάτω).
 Φειδίας: Στρατός γύρω.
 Αὐξεντίου: Ὁ Θεὸς νὰ μὲ βγάλῃ ψεύτη. Γιατί, Θεέ μου, δὲν μ' ἄφησες νὰ τὸν καθαρίσω... Παιδιά ὄξω.
 Αὐγουστῆς: Τί συμβαίνει;
 Αὐξεντίου: Δὲν ξέρω. Μὰ ὁ στρατός κινεῖται ὑποπτα. Τὸ ἐλικόπτερο πλησιάζει.
 Παπαδόπουλος: Τὸ προαίσθημά σου, Αὐγουστή.
 Αὐγουστῆς: Καὶ τὸ δικό σου.
 Αὐξεντίου: Ἄστε τώρα τ' ἀστεῖα. Θαρρῶ θάχουμε ἱστορίες.
 Αὐγουστῆς: Νὰ ξεμουδιάσουμε.
 Αὐξεντίου: Ἡ τύχη μας θὰ φανῇ. Τὸ νὰ δώσουμε μάχη μὰ κουβέντα εἶναι. Πρέπει ἢ μάχη νάχη ἓνα κάποιο ἀποτέλεσμα καλὸ γιὰ τὸν ἀγῶνα μας. Ἄλλοιως θὰ δεῖξουμε παλληκαριά καὶ τίποτε ἄλλο. Νοῦ, νοῦ. Ἄλλὰ γιατί; Ὁ Πέτρος... δούλευε ἀντίκρου στ' ἀμπέλι. Νὰ κατάλαβε ὁ χαζὸς τὴ δουλειά μας;
 Αὐγουστῆς: Οἱ χαζοὶ καταλαβαίνουν καλύτερα τοῦτα τ' ἀσυνήθιστα.
 Παπαδόπουλος: Εἶδες ποιὸς φιλοσοφεῖ; Τοῦ λόγου σου.
 Αὐξεντίου: Κι' ὁ στρατὸς γύρω. Φανερὴ εἶναι ἡ προδοσία.
 Φειδίας: Κοιτάζω κινήσεις ἀντίκρου.
 Αὐξεντίου: Ποῦ; Τὰ κνάλα σου, Παπαδόπουλε. (Κοιτάζει) Μμ! Παίρνουν θέσεις ἀντίκρου. Γιατί ἀντίκρου μας;
 Φειδίας: Καὶ δεξιὰ.
 Αὐξεντίου: (κοιτάζει) Δὲ μ' ἀρέσει.
 Φειδίας: Κι' ἀριστερά.
 Αὐξεντίου: (Κοιτάζει) Εἶναι φανερό.
 Παπαδόπουλος: Τί;
 Αὐξεντίου: Προδόθηκε ἡ θέση μας.
 Αὐγουστῆς: Ἄχ! Κι' εἶπα νὰ τὸν ξεκάνω χωρὶς διαταγή, μὰ... κρατήθηκα τὴν τελευταία στιγμή. Τὸ βρωμόσκυλλο.
 Αὐξεντίου: Παπαδόπουλε, Φειδία, Αὐγουστή, Ἄντρος. Εἴσατε ἔτοιμοι; Γιατί σιωπάτε; Δυὸ πράγματα μπορούμε νὰ διαλέξουμε. Ἡ παράδοση ἢ θάνατο.
 Αὐγουστῆς: Μῆτε τῶνα μῆτε μ' ἄλλο. Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μας.
 Αὐξεντίου: Σ' αὐτὸν οἱ ἐλπίδες μας. Μὰ θέλω κάτι νὰ σᾶς πῶ. Ὅταν θὰ ἐκλέξῃ ἓνας τὸν θάνατο, ἐνῶ ὑπάρχει τρόπος νὰ τὸν ἀποφύγῃ, πρέπει μοναχὸς του νὰ τὸν ἐκλέξῃ. Ἐγὼ προστάζω ἐδῶ. Δὲν εἶναι; Ναί Αὐγουστή;
 Αὐγουστῆς: Ναί!
 Αὐξεντίου: Δὲν εἶναι, Παπαδόπουλε;
 Παπαδόπουλος: Ναί, ἀδερφέ.
 Αὐξεντίου: Δὲν εἶναι, Φειδία;
 Φειδίας: Ναί.
 Αὐξεντίου: Ἄντρος;
 Ἄντρος: Ναί!
 Αὐξεντίου: Ἄλλὰ ἐδῶ ὑπάρχουν δυὸ πράγματα νὰ διαλέξετε. Τῶνα εἶναι ὁ θάνατος. Λοιπόν, σᾶς προστάζω νὰ διαλέξετε. Δὲν προστάζω νὰ μείνετε μαζί μου νὰ πολεμήσετε.
 Αὐγουστῆς: Δηλαδή θὰ μείνῃς ἐσύ;
 Παπαδόπουλος: Δὲ ρωτᾷς τί θὰ κάμῃ ἓνας - ἓνας χωριστὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του;
 Αὐξεντίου: Ἐνας - ἓνας χωριστὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ἐγὼ διάλεξα κι' ὄλας.
 Ὅχι τώρα. Ἄπὸ χρόνια. Θὰ μιλήσω πὰ τελευταῖος.
 Παπαδόπουλος: Ὅχι! Πρῶτος. Εἶσαι ὁ ἀρχηγὸς καὶ φέρνεις εὐθύνη.
 Αὐξεντίου: Ἀκριβῶς φέρνω εὐθύνη καὶ δὲ θέλω τό... λαίμω σας.
 Αὐγουστῆς: Βαριά κουβέντα.
 Αὐξεντίου: Ἀληθινή.
 Παπαδόπουλος: Θὰ μείνω.

Αὐγουστῆς: Θὰ μείνω.

Φειδίας: Κι' ἐγώ.

Ἀντρέας: Κι' ἐγώ.

Αὐξεντίου: (δακρύζει — τοὺς φιλεῖ) Ἀδέρφια μου, ψυχὴ μου. Εἴσατε πραγματικοὶ Ἕλληνες. Γεῖά σου, κατακαυμένη Κύπρος. ἔχεις λεβεντιά. Καὶ τώρα ἔμπρός. Στὰ πόστα σας. Ὅχι πυροβολισμοὺς ἄσκοπους. Πρῶτα κεῖνοι νὰ μᾶς ρίξουν. Ἔ; καὶ τώρα ἄς μιλήσουμε τοῦ Θεοῦ τῶν Ἑλλήνων. (γονατοῦν) Θεέ μου, φώτισέ μας τί πρέπει νὰ πράξουμε. Ὁ κυριώτικὸς μας νοῦς λέει νὰ πολεμήσουμε γιὰ τὸ μεγάλο σου παιδί τῆ λευτεριά, γιὰτὶ σὲ τοῦτο τὸν κόσμο μήτε ἀφέντης ὑπάρχει, μήτε σκλάβος, ἀλλὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι. Γι' αὐτὸ πολεμάμε νὰ τηρήσουμε τὸ μεγάλο σου τοῦτο λόγο. Ἀλλὰ ἂν σφάλουμε σὲ κάτι, γιὰ τούτη τῆ στερνὴ μας ἀπόφαση νὰ θυσιαστοῦμε, φώτισέ μας μόνον τὸ θέλημά σου. Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων πατέρων... (ὄλοι σταυροκοποῦνται — πετιέται πάνω) Ὅχι!

Παπαδόπουλος: Τί συμβαίνει;

Αὐγουστῆς: Τί ὄχι;

Αὐξεντίου: Ἐσεῖς νὰ βγῆτε ἀπὸ τὸ κρησφύγετο. Ἡ θυσία κι' ἐνὸς μόνο φτιάχνει τὸ σύμβολο γιὰ τὸν ἄγωνα μας.

Αὐγουστῆς: Δὲν σὲ καταλαβαίνω.

Αὐξεντίου: Ἐσεῖς θὰ χρειαστῆτε σήμερα - αὔριο... Μπορεῖ ὁ ἄγῶνας νὰ κερδηθῆ σύντομα καὶ νὰ χρειαστῆτε νὰ κρατήξετε τοῦτο τὸ νησί. Ἐξ ἄλλου νομίζω πὼς σᾶς παίρνω στὸ λαμό μου.

Παπαδόπουλος: Μόνοι μας διαλέξαμε τὸ δρόμο μας.

Αὐγουστῆς: Ναι! σᾶς εὐχαριστῶ. Μὰ ἐγὼ ἔνοιωσα βάρος στὸ λαμό μου.

Σάμπως νᾶσαστε τέσσερα κομμάτια κρεμασμένα ἀπὸ πάνω του. Σᾶς παρακαλῶ, ἀδέρφια μου, Παπαδόπουλε, Αὐγουστῆ, Φειδία, Ἀντρέα, ἀλλάξετε τὴν ἀπόφασή σας. Νὰ βγῆτε ἀπ' τὸ κρησφύγετο.

Οἱ τέσσερες: Ὅχι!

Αὐξεντίου: Ἔ, τότε σᾶς προστάζω σὰν ἀρχηγός. Θὰ βγῆτε ἀπ' ἐδῶ.

Οἱ τέσσερες: Ὅχι!

Αὐξεντίου: Τοῦτο εἶναι ἀνταρσία καὶ θὰ σᾶς χτυπήσω μὲ τὸ στέν. Ἀκοῦτε ἢ ὄχι;

Φειδίας: Λογικέφου, Γλήροφ. Εἴμαστε κι' οἱ πέντε ἐνωμένοι στῆ ζωή. Ἄς μείνουμε ἐνωμένοι καὶ στὸ θάνατο. Ἐξ ἄλλου ἐγὼ ἂν βγῶ ἀπὸ δῶ μέσα ποῖς μὲ περικμένει; Τὸν Παπαδόπουλο, ναί!

Παπαδόπουλος: Τὰ προσωπικὰ αἰσθήματα δὲν εἶναι δεσμός μὲ τῆ ζωή.

Αὐξεντίου: Εἶναι, Παπαδόπουλε.

Παπαδόπουλος: Τότε κι' ἐσὺ ἔχεις δεσμούς.

Αὐξεντίου: Εἶναι ἄλλη ὑπόθεση αὐτή. Καὶ ξηγηθήκαμε γιὰ τὸ θάνατό μου.

Παπαδόπουλος: Ἀφοῦ...

Αὐξεντίου: Νομίζεις πὼς εἶμαι ἀρραβωνιασμένος. Μὲ πάντρεψε παπὰς στῆ Λάμπουσα. Κι' ἔβαλα ὄρο τοῦ γάμου τῆ θυσία. Θὰ μὲ πικράνετε, λοιπόν, τώρα στὶς τελευταῖες μου ὥρες;

Αὐγουστῆς: Ἐμεῖς θέλουμε ἀντρικά νὰ πέσουμε.

Αὐξεντίου: Γιὰ τελευταία φορὰ σᾶς ρωτῶ, σᾶς παρακαλῶ, σᾶς προστάζω. Νὰ βγῆτε ἀπὸ τὸ κρησφύγετο.

Ὅλοι: Ὅχι!

Αὐξεντίου: Τότε θὰ παραδοθῶ στὸν ἐχθρὸ κι' ἄς ἔχετε τῆ ντροπὴ καὶ τὸ κρέμα μου.

Αὐγουστῆς: Στάσου ντέ, τρελλάθηκες;

Παπαδόπουλος: Λογικέφου, Γλήροφ. Τοῦτα δὲν εἶναι πράγματα.

Φειδίας: Σὲ παρακαλῶ, Γλήροφ. Ἐν ὀνόματι τῆς φιλίας μας. Μαζὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὸν ἄγωνα...

Αὐξεντίου: Κοίταξε ἐσὺ τίς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ μίλα χωρὶς νὰ σκύβης. Μπά! Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόφασή μου: ἢ βγαίνετε κι' οἱ τέσσερες ἢ παραδίδομαι στὸν ἐχθρὸ νὰ μὲ διαπομπέψῃ καὶ νὰ γελοιοποιήσῃ τὸν ἄγωνα μας. Δυὸ λεπτὰ καιρὸ νὰ σκεφτῆτε (Κοιτᾷ τὸ ρολοῖ του). Κάθισε, Φειδία, κάτω, νὰ παρακολουθῶ ἐγώ.

Φωνή: Αὐξεντίου Γρηγόριε, κι' οἱ ἄλλοι παραδοθῆτε. Κάθε ἀντίσταση εἶναι μάταιη. Σᾶς ἔχουμε περικλιώσει.

Αὐξεντίου: Σφίγγει ὁ κλοιός. Ἀντίκρου μας στήσανε τὰ πολυβόλα. Δὲ μένει καιρὸς γιὰ πολλὰς σκέψεις. Ἐμπρός, ἀδέρφια.

Φωνή: Γρηγόριε Αὐξεντίου, δίνουμε δέκα λεπτὰ καιρὸ νὰ ἀποφασίσετε. Εἶναι παράλογο πρᾶμμα οἱ μάταιες θυσίες.

Αὐξεντίου: Ἀκοῦτε; Παράλογο πρᾶμμα οἱ μάταιες θυσίες. Ἡ δική μου μόνο

ἀρκεῖ. Τούτη δὲ θάναι μάταιη. Θάναι σύμβολο γιὰ νὰ συνεχιστῇ ὁ ἀγώνας. Τὸ ἀποφασίζετε;

Αὐγουστῆς: Ἰτακοῦ.

Παπαδόπουλος: Κι' ἐγὼ κι' ὁ Θεὸς ἄς μᾶς συγχωρήσῃ.

Ἀντρέας: Ἰτακοῦ.

Φειδίας: Δυσκολεύομαι.

Αὐγουστῆς: Νὰ τὸν πάρουμε συρτὸ μὲ τὸ ζόρι.

Αὐξεντίου: Ἀδέφια μου. Μοῦ χαρίζετε μιά εὐτυχισμένη στιγμὴ κι' ἓνα ὑπέροχο χωρισμό. Μὴ λυπάστε πού θὰ χάσετε μιά θυσία. Θάχετε στὸν ἀγώνα ἄλλες εὐκαιρίες. Ποῦ ξέρετε! Παπαδόπουλε, Αὐγουστῆ, Φειδία, Ἀντρέα. Οἱ δικοί μου εἶναι καὶ δικοί σας. Γ' ἄλλα εἶναι δουλειὰ δική μου. Θὰ τὰ πῶ μὲ τὸν Θεὸ τῶν Ἑλλήνων. Ἔχετε γειά.

Παπαδόπουλος: Γειά σου, ἀδερφέ μου. Καλὸ θάνατο.

Αὐγουστῆς: Γειά σου, Γληόρη. Καλὸ θάνατο.

Φειδίας: Δὲν πάω.

Αὐγουστῆς: (Τὸν πᾶνει ἀπὸ τὸν γακᾶ). Ἄντε κι' ἄσε τίς ὀλιγοφυχίες.

Φειδίας: Δὲν τὸ κουνᾶω ἀπ' ἐδῶ. Θὰ πολεμήσω. Γι' αὐτὸ ξεσηκωθήκαμε... Σὲ παρακαλῶ, Γληόρη...

Αὐγουστῆς: Τότε θὰ μείνω κι' ἐγώ.

Αὐξεντίου: Μὴ μοῦ πιθαίνετε τίς τελευταῖες μου ὥρες. Δεῖξετέ μου πὼς ἤμουν ὁ μάστρος κι' ἀδελφός σας. Μὲ σφίγγει τὸ κῆμα σας στὸ λαμό μου. Χαίρομαι, Φειδία, πού δὲ μ' ἐγκαταλείπετε. Σὲ χαίρομαι, Αὐγουστῆ...

Παπαδόπουλος: Ἔχουν δίκιο, Γληόρη. Πρέπει νὰ μείνουμε μαζί σου.

Αὐξεντίου: (θυμωμένα) Κι' ἐσύ; Δὲ νοιώθεις τί μάταιο πράγμα εἶναι ἡ μάταιη θυσία; Κι' ἀφοῦ νοιώθω τὸ κῆμα σας;

Αὐγουστῆς: (Κάθεται) Δὲν τὸ κουνᾶω.

Αὐξεντίου: (Σηκώνει τ' ὄπλο) Ἄντε, βγαίνετε ἀπ' ἐδῶ ἢ θὰ σᾶς καθαρίσω.

Παπαδόπουλος: Κι' αὐτὸ δὲ θάναι κῆμα;

Αὐξεντίου: Φεύγετε ἢ ὄχι; Κουνήσου ντέ.

Αὐγουστῆς: Καλά! Ἄν φύγουν οἱ ἄλλοι φεύγω κι' ἐγώ. Ὅριστε!

Αὐξεντίου: Δὲν μένει καιρός. Φεύγετε;

Φειδίας: Θὰ φύγομε.

Παπαδόπουλος: Ναί!

Αὐξεντίου: Δόξα σοι ὁ Θεός.

Παπαδόπουλος: Γειά σου...

Αὐξεντίου: (Κρατώντας τὸ στὲν) Προχωρεῖτε μήπως μεταγιοιώσετε πάλιν. Πρωτός ὁ Παπαδόπουλος. Ὠραῖα. Ἄντε, Φειδία... Ἀντρέα... (Φεύγουν ἕνας-ἕνας).

Φειδίας: Γειά σου, Γληόρη. Ὁ Θεός...

Αὐγουστῆς: Τράβα (τὸν σπρώχνει)

Αὐξεντίου: Στὸ καλὸ, ἀδέφια μου...

Αὐγουστῆς: Γειά σου...! (Φεύγει).

Αὐξεντίου: Θεέ μου, ἄς μὴ πάη χαμένη ἡ θυσία μου.

Φωνή: Προχωρεῖτε δεξιά οἱ τέσσερεις σας.

Αὐξεντίου: Βρὲ σεῖς, ρίξτε τὰ ὄπλα μέσα. (Τὰ ρίχνουν).

Φωνή: Προχωρεῖτε μὲ ψηλά τὰ χέρια. — Αὐξεντίου σοῦ δίνουμε δυὸ λεπτὰ καιρὸ νὰ βγῆς κι' ἐσύ.

Αὐξεντίου: (Φωνάζει) Ἐγὼ προστάζω τὴν παραδοσὴ τῶν τεσσάρων μου συντρόφων. Γιὰ μένα δὲν ὑπάρχει ἀφεντικὸ νὰ μὲ προστάξῃ ἐξὸν ἀπ' τὸν Θεό. Κι' ὁ Θεὸς μὲ προστάζει νὰ μείνω ἐδῶ.

Φωνή: Ἐνα λεπτὸ μένει.

Αὐξεντίου: Ἡ αἰωνιότητα δὲν μετριέται μὲ τὰ λεπτὰ. Ἡ ἀρετὴ δὲν ἔχει μέρες κι' ἐβδομάδες. (Γονατᾷ) Θεέ μου, γεννηθῆτω τὸ θέλημά Σου.

Φωνή: Πῦρ... (Ἀρχίζει τὸ τουφεκίδι).

Αὐξεντίου: Σκυλλιά (μπάινει στὸ κρησφύγετο, ἀρπάζει χειροβομβίδες, βγαίνει ἔξω καὶ συνεχίζεται ὁ πόλεμος). (Παύση).

Φωνή: Αὐξεντίου. Εἶναι μάταιο νὰ πολεμᾷ ἕνας μὲ τὸσους.

Αὐξεντίου: Ὅ,τι γίνεαι γιὰ τὴ λευτεριά μάταιο δὲν εἶναι (ρίχνει). (Σταματᾷ τὸ τουφεκίδι).

Φωνή: Σοῦ στέλνομε μήνυμα μὲ τὸν Αὐγουστῆ.

Αὐξεντίου: Μήνυμα; Μπᾶς καὶ τρελλάθηκε τούτος; Θεέ μου, δίνε μου δύναμη νὰ μὴ λιποψυχήσω. Τὸ ξέρω τί ὠραῖο πράγμα εἶναι ἡ ζωὴ. Μὰ τὴ ζωὴ τοῦ σκλάβου δὲν τὴ θέλω κι' ἄς εἶναι ζωὴ δοσμένη ἀπ' τὸ χέρι σου, ζωὴ παραστρατημένη ἀπ' τὸ δρόμο σου. (Κουνιῶνται τὰ θάμνα καὶ μπαίνει ὁ Αὐγουστῆς) Τί γύρισες, μωρέ; Τί χαμένο μήνυμα φέρνεις;

Αύγουστῆς: Ἄκουσε, Αὔξεντίου. Δὲν ἀντέχω νὰ σὲ βλέπω μονάχο νὰ πολεμᾷς. Ντράπηκα τὰ μούτρα μου. Καὶ παρόβηκα τὴ διαταγὴ σου. Ξαναγυρίζω γιὰ νὰ πολεμήσω στὸ πλάι σου. Ξεγέλασα τοὺς Ἑγγλέζους πὼς τάχα θὰ σοῦ μιλοῦσα νὰ παραδοθῆς. Μὰ ἦταν γιὰ νάρθῶ ἐδῶ μαζί σου.

Αὔξεντίου: Γεῖά σου, Αύγουστῆ. Ξεκινᾷμε; (Ἀρχίζουν νὰ ρίχνουν) Ποῦ εἶναι οἱ θῆσες τους;

Αύγουστῆς: Ὀλόγυρα. Ὅπου ρίξεις τοὺς τὴν κοπανᾷς. Ἄϊντε (ρίχνει).

Αὔξεντίου: (Ἐνῶ πολεμοῦν) Εἶναι πολλοί;

Αύγουστῆς: Πολλοί.

Αὔξεντίου: Κι' ἀφοῦ τὸ ξέρεις τί κουβαλήθηκες ἐδῶ;

Αύγουστῆς: Σοῦ τῶπα. Γιὰ νὰ πολεμήσω.

Αὔξεντίου: Ἄντε γρήγορα πίσω. Καὶ πὲς στοὺς Ἑγγλέζους πὼς ὁ Αὔξεντίου δὲν πεθαίνει σκλάβος μῆτε μαντρώνεται σὰν τὸ κοπάδι στὶς Ἑγγλέζικες φυλακές. Σήμωσε ἄσπρο μαντήλι.

Αύγουστῆς: Νὰ παραδοθῶ;

Αὔξεντίου: Βρῆ σὺ νὰ σταματήσῃ τὸ ντουφεκίδι γιὰ νὰ βγῆς.

Αύγουστῆς: Μὲ ντροπιάζεις, Αὔξεντίου.

Αὔξεντίου: Δὲν κράτηξες τὸ λόγο σου. Σὲ προστάζω.

Αύγουστῆς: Ἔχε γειά... γιὰ δεύτερη φορὰ.

Αὔξεντίου: Καὶ τελευταία. Καὶ σκύψε κάτι νὰ σοῦ πῶ γιὰ τοὺς δικούς μου.

Αύγουστῆς: Σὲ ἀκούω...

Αὔξεντίου: Σκύψε. (ψιθυρίζει).

Αύγουστῆς: (Τὸν φιλά) Θὰ τὸ πῶ...

Αὔξεντίου: Σὰς στέλνω πίσω τὸν ἀπεσταλμένο σας. Ὁ Γρηγόρης Αὔξεντίου, ἀξιωματικὸς τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, μένει πιστὸς στὸ πόστο του κ' ὑπεραστίζει τούτη τὴ γῆ τῶν Ἑλλήνων.

Φωνή: Θὰ σὲ κάψουμε ζωντανό.

Αύγουστῆς: Κἀτι κυλᾷ γλυστερό. Πετρέλαιο.

Αὔξεντίου: Ρίχνουν πετρέλαιο στοὺς θάμνους. Θὰ καοῦμε. Ὁξω γρήγορα, Αύγουστῆ.

Αύγουστῆς: Νὰ καῆς;

Αὔξεντίου: Ὁξω εἶπα.

Αύγουστῆς: (Σηκώνει μαντήλι καὶ πάει νὰ φύγῃ) Καλά...

Αὔξεντίου: Ὁξω. Πετρέλαιο. Ἔρχεται ἡ φωτιά. Βάλανε πετρέλαιο... Χά, χά! (Ἀρχίζει ἡ μάχη καὶ στὸ μεταξὺ πετᾷ κουβέντες) Δὲν ἔχει τὸ τόμσον. (Τὸ πετᾷ) Ἄϊ στὸ καλό. (Ἀρπάζει ἄλλο). (Μιὰ στιγμή μυρίζεται) Μπενζίνα, πετρέλαιο, πετρέλαιο; Ἡ λευτεριά δὲν καίεται, ὠρὲ Ἑγγλέζοι. Ἡ λευτεριά καίει κ' ἀνασταίνει τοὺς λαούς... (Παίρνει φωτιά ἐνῶ ρίχνει μὲ τὸ δότλο).

Τ Ε Λ Ο Σ

ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

Ποίηση:

Δημόνασσα — 'Επιλύχια — Θεομαχίες — Οί ὠδὲς τῶν ταπεινῶν πλασμάτων — 'Αποθεώσεις καὶ χορικά — Στέφανος ἀρετῆς — Μικρὲς πατρίδες — Συμφωνία στὸν ἀέρα τῆς ἐνάτης τοῦ Μπετόβεν — Ποιηματικὸς 'Οκτώβρης — Εὐδήμος ὁ Κύριος — Παγκυπριονίζες — Πάθος γιὰ ἓνα λεύτερο οὐρανὸ — Οἱ μπαλλάντες μιᾶς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς.

Πεζό:

Στὰ δύσκολα χρόνια — Μικρὲς ζωές — Κανάκης, ὁ Κυπριώτης κοροσάρος — Τὸ ἡμερολόγιο τοῦ γαλάξιου κοριτσιοῦ — 'Ἐτσι ἄρχισε ἡ Κυριακή... — 'Ἐννιά πιρὰ καὶ ρομαλέα διηγήματα.

Θέατρο:

'Ἡ μάχη τῶν Μύλων — 'Ἦταν ὅλοι τους ἀντρεῖοι — 'Ἡ προδοσία καὶ πατέρας δίχως παιδί — Τὸ κρησφύγετο — Γρηγόρης Αἰξεντίου.

'Ιατρικά:

Τὸ κανονικὸν μῆκος ὕπνου διὰ τοὺς μαθητὰς ἡλικίας 12-18 ἐτῶν — 'Ἡ κατὰ μῆκος καὶ βάρος αὔξεις τῶν Κυπρίων μαθητῶν.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ.

Ίδρυτής: ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ.

Κεντρικά Γραφεία:
'Ακίνητα Τραπεζής Κύπρου,
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Τηλ. Διεύθυνσις διὰ Κεντρικόν
καί δια τὰ Ὑποκαταστήματα **GENSURANCE**

Ὑποκαταστήματα ἐν: ΑΜΜΟΧΩΣΤΩ — ΛΑΡΝΑΚΙ — ΛΕΜΕΣΩ
ΠΑΦΩ — ΚΥΡΗΝΕΙΑ — ΜΟΡΦΟΥ
Τηλ. 4444

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ

- ΖΩΗΣ
- ΠΥΡΟΣ
- ΘΑΛΑΣΣΗΣ
- ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ
- ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ
- ΚΛΟΠΗΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ.

Ε Δ Ρ Α :
ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ὑποκαταστήματα:

ΕΝ ΑΜΜΟΧΩΣΤΩ, ΛΑΡΝΑΚΙ, ΛΕΜΕΣΩ,
ΚΥΡΗΝΕΙΑ, ΠΑΦΩ, ΜΟΡΦΟΥ, ΛΕΥΚΑ.

καί κατά τήν θερινήν περίοδον
ΕΝ ΠΡΟΔΡΟΜΩ καί ΠΛΑΤΡΕΣ

— Πλήρες δίκτυον ανταποκριτῶν εἰς
ὅλας τὰς πόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

— Ἀνταποκριτὴς ἐν Κύπρῳ τῶν
μεγαλυτέρων ξένων Τραπεζῶν.

**ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ
ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ.**

ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ (ΛΟΝΔΙΝΟΝ) ΛΤΔ.

23/24, Margaret Street, LONDON W. 1.

Tel. No. COVent Garden 1142.

ΕΞΗΡΤΗΜΕΝΑΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΕΝ ΚΥΠΡΩ

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΕΡΜΙΑ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΟΜΙΝΙΟΝ

ΤΟΝ ΜΑ·Ι·ΟΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Τῆς δος ΒΕΡΑΣ ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΟΥ

Με λάδια

Στὴν αἴθουσα τῆς Ἑνώσεως Νέων Τράστ
(Εὐγενῶς παραχωρηθείσης)

Διοργανώνεται ἀπὸ τὸ περιοδικὸ
«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΟΣ»

Ἐπιβλέπων κατὰ τὸν νόμον: δρ Κ. Χρυσάνθης.
Τυπώθηκε στὰ Τυπογραφεία ΖΑΒΑΛΛΗ, Λευκωσία-Κύπρος.